

**POWIATOWA STACJA SANITARNO- EPIDEMIOLOGICZNA
W ŻYWCU**

***OCENA STANU
BEZPIECZEŃSTWA
SANITARNEGO POWIATU
ŻYWIECKIEGO
W 2024 R.***

Marzec 2025r.

SPIS TRESCI

I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

1. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie wybranych chorób zakaźnych
2. Szczepienia ochronne

II. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

1. Ocena stanu sanitarnego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w systemie stacjonarnym
2. Ogniska zakażeń szpitalnych
3. Ocena stanu sanitarnego podmiotów prowadzących działalność leczniczą w rodzaju ambulatoryjne świadczenia zdrowotne oraz prywatne praktyki zawodowe

III. Stan sanitarny zakładów żywności, żywienia i materiałów do kontaktu z żywnością

1. Zakłady produkcji żywności
2. Obiekty obrotu żywnością
3. Zakłady żywienia zbiorowego
4. Jakość zdrowotna środków spożywczych
5. Import/Eksport
6. RASFF
7. Materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością.

IV. Nadzór nad jakością wody.

1. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia.
2. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w wodociągach Indywidualnych.
3. Jakość wody w ujęciach powierzchniowych.
4. Jakość wody w ujęciach podziemnych.
5. Kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpeli.
6. Pływalnie.

V. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.

VI. Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych

1. Żłobki i kluby dziecięce.
2. Placówki wychowania przedszkolnego.
3. Szkoły.
4. Inne placówki oświatowo-wychowawcze.

5. [Wypoczynek dzieci i młodzieży.](#)

VII. [Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy](#)

1. [Stan sanitarno-higieniczny zakładów pracy](#)
2. [Nadzór nad produktami kosmetycznymi](#)
3. [Choroby zawodowe](#)

VIII. [Zapobiegawczy nadzór sanitarny](#)

IX. [Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.](#)

POWIAT ŻYWIECKI

Realizując swoje zadania statutowe, których głównym celem jest ochrona zdrowia ludzkiego, pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu wykonywali działania w zakresie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego na terenie Powiatu Żywieckiego.

Nadzór nad bezpieczeństwem żywności i wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, higieną środowiska i pracy, nadzór nad warunkami miejsc nauki i wypoczynku dzieci i młodzieży, nadzór nad kosmetykami i przedmiotami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, prowadzenie działalności przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych oraz działalność oświatowo-zdrowotna kształtująca właściwe nawyki zdrowotne – to podstawy naszej działalności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Żywcu od dnia 12.08.2004r. posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji. Uzyskany certyfikat AB 518 jest potwierdzeniem spełnienia wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 w zakresie systemu zarządzania oraz kompetencji technicznych do wykonywania badań.

Na rzecz poprawy komfortu życia i zdrowia mieszkańców naszego powiatu pracownicy PSSE w Żywcu przeprowadzili w 2024r. 2 383 kontrole sanitarne, w trakcie których pobrali do badań laboratoryjnych 1 165 próbek wody i żywności. Natomiast Oddział Laboratoryjny wykonał 9 202 badania laboratoryjne, na które złożyło się blisko 34 000 oznaczeń chemicznych, fizycznych i mikrobiologicznych.

W związku ze zgłoszeniami chorób zakaźnych przeprowadzono 2 039 dochodzeń epidemiologicznych, a w związku ze zgłoszeniem podejrzenia chorób zawodowych – 75 postępowań.

Powiat Żywiecki położony jest bezpośrednio przy granicy Polski w południowej części województwa śląskiego. Zajmuje obszar o powierzchni blisko 1040 km² (co stanowi 8,4% całości powierzchni województwa z liczbą mieszkańców około: 149 083 (tj. 3,4% ludności województwa). Gęstość zaludnienia 147 osób/km². Obejmuje swoim zasięgiem 15 gmin (jedna gmina miejska – Żywiec i czternaście gmin wiejskich).

Jest to region rozległy obejmujący obszar Kotliny Żywieckiej i pasma Beskidów (w tym jezior Żywieckiego i Międzybrodzkiego). Ze względu na swoje górskie położenie i walory krajobrazowe jest regionem o wybitnie turystycznej specyfice, z przewagą zakładów przemysłowych małych i średnich. W związku z tym, że obszary leśne zajmują 548 km² powierzchni powiatu, charakteryzuje się on stosunkowo dużą liczbą zakładów zajmujących się pozyskiwaniem drewna (jego zrywką i przeróbką).

Rozwijająca się stale baza turystyczno-rekreacyjna umożliwia całoroczny wypoczynek, a bogate dziedzictwo kulturowe - nadal żywe tradycje, zwyczaje i obrzędy górali beskidzkich oraz zabytki świadczące o wspaniałej przeszłości tej ziemi: siedziby rodów magnackich, dworki, drewniane kościołki, przydrożne kapliczki i góralskie chaty, są jego niesamowitym dopełnieniem.

I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych.

1. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie wybranych chorób zakaźnych.

Ocena sytuacji epidemiologicznej występowania określonych chorób, w tym zakaźnych, jest cennym źródłem informacji o stanie zdrowotnym społeczeństwa, również na poziomie lokalnym. Skuteczne funkcjonowanie nadzoru epidemiologicznego prowadzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie chorób zakaźnych i zakażeń nie jest jednak możliwe bez ścisłej współpracy z podmiotami leczniczymi. Nadzór ten opiera się bowiem przede wszystkim na czynnym zgłaszaniu przez lekarzy każdego przypadku podejrzenia lub rozpoznania danej choroby zakaźnej do państwowego powiatowego inspektora sanitarnego. Nadzór epidemiologiczny prowadzony przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pozwala zaobserwować zmiany i tendencje w zachorowalności na określone choroby zakaźne w 2024r. w stosunku do lat poprzednich. Głównym celem tego nadzoru jest zapobieganie oraz zwalczanie chorób zakaźnych i zakażeń u ludzi.

Po ustabilizowaniu się sytuacji zdrowotnej związanej z COVID-19 w 2024 roku odnotowano zwiększoną liczbę zachorowań na inne choroby zakaźne, co odzwierciedlają przedstawione dalej statystyki.

ZAKAŻENIA JELITOWE I ZATRUCIA POKARMOWE

W roku 2024 zarejestrowano łącznie 465 przypadków zatruc i zakażeń pokarmowych, z czego blisko 33,5% u dzieci do lat 2 (154 przypadki).

Liczba ta zwiększyła się w stosunku do roku 2023, kiedy to zarejestrowano ogółem 416 tego rodzaju zachorowań, z czego ponad 37% dotyczyła dzieci do lat 2 (156 przypadki).

Na skutek zatrucia lub zakażenia pokarmowego w minionym roku leczenia szpitalnego wymagało 236 osób, tj. ponad 51%.

Wykres 1. Liczba zatruc i zakażeń pokarmowych w 2024r. na terenie powiatu żywieckiego.

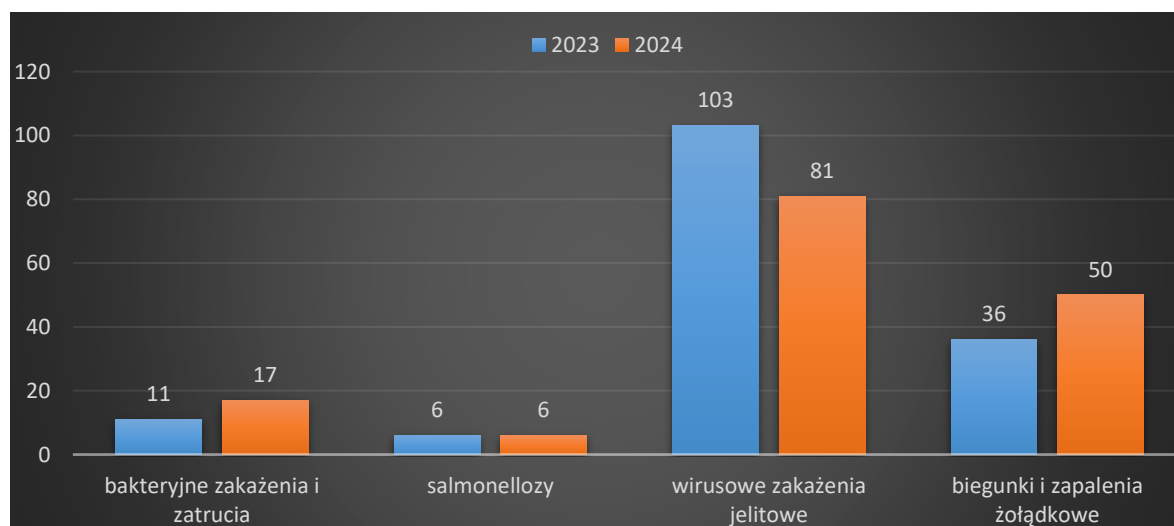
Tabela 1. Liczba zachorowań oraz odsetek hospitalizowanych z powodu zakażeń i zatruc pokarmowych w powiecie żywieckim w 2024 roku

jednostka chorobowa	liczba zachorowań	hospitalizacja
Zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej	119	90
Zakażenie jelitowe o etiologii pasożytniczej – lamblioza (giardioza)	5	0
Zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej	139	114
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	202	32

W roku 2024, największy udział w ogólnej liczbie zachorowań miały biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO (bliżej nieokreślone) o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu – 202 zachorowania (ponad 43%), w tym 50 zachorowań dotyczyło dzieci w wieku do lat 2. Dopiero w następnej kolejności klasyfikowały się zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii wirusowej – 139 zachorowania (tj. 29,9%), w 2023r. - 169 zachorowań (tj. 40,6%). W omawianym roku dzieci do lat 2 stanowiły ok. 33% chorych.

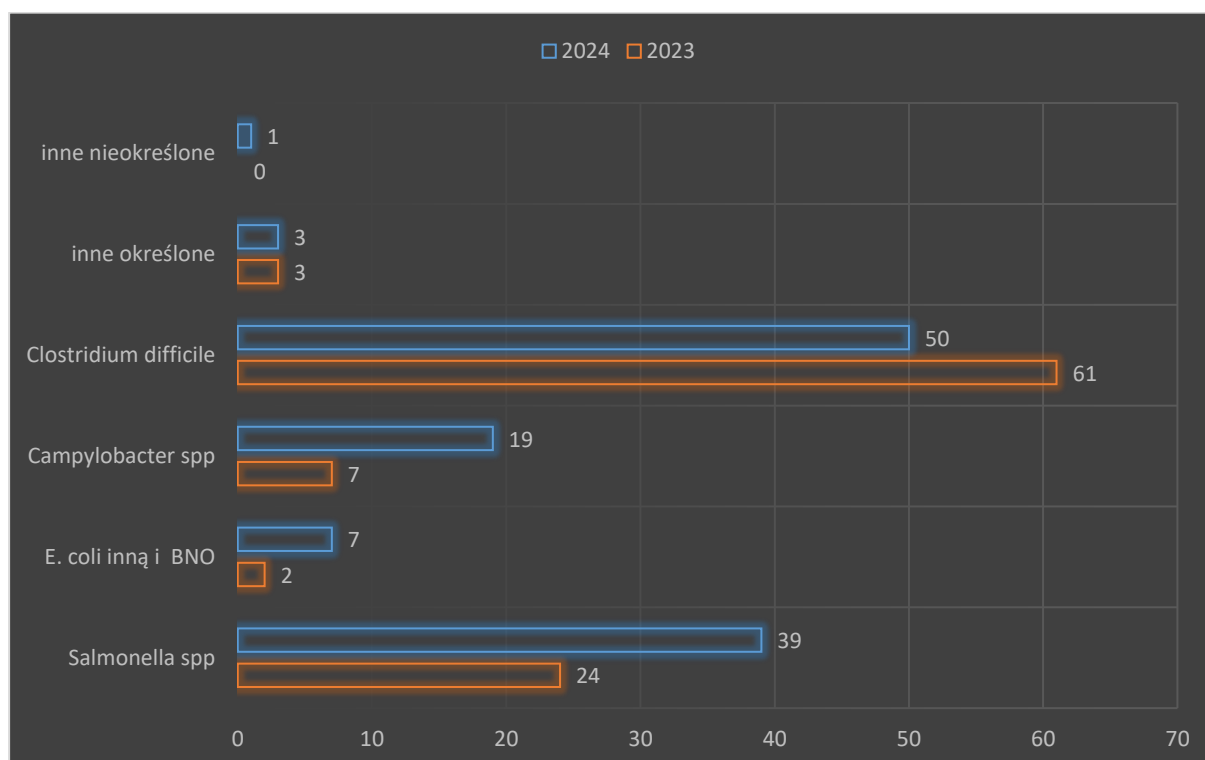
Zakażenia jelitowe o etiologii bakteryjnej stanowiły w 2024r. 25% wszystkich zachorowań.

Wykres 2. Bakteryjne zakażenia i zatrucia, wirusowe zakażenia jelitowe oraz biegunki i zapalenia żołądkowe u dzieci do lat 2 w powiecie żywieckim w latach 2023 -2024.

Z prowadzonego nadzoru epidemiologicznego wynika, że liczba wirusowych zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2 w roku 2024 spadła ponad 1,2 krotnie. W 2023r. odnotowano 103 takie zachorowania, a w roku 2024 – 81, z czego ponad 92% dzieci wymagało hospitalizacji.

Wykres 3. Zatrucia pokarmowe o podłożu bakteryjnym oraz zakażenia jelitowe spowodowane przez czynnik bakteryjny w powiecie żywieckim w 2023 i 2024 roku.

Liczba zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych o etiologii bakteryjnej w 2024r. wzrosła w stosunku do 2023r. (z 97 zachorowania w 2023r. i 119 - w 2024r.).

Do czynników etiologicznych, które w minionym roku były główną przyczyną zatruc pokarmowych o podłożu bakteryjnym oraz bakteryjnych zakażeń jelitowych należały:

- ✓ *Clostridium difficile*, które stanowiły ponad 42% ogółu zachorowań;
- ✓ *Salmonella* spp., które stanowiły blisko 33%;
- ✓ *Campylobacter*, które stanowiły blisko 16%.

Clostridioides difficile to beztlenowa bakteria, która w sprzyjających warunkach wywołuje zapalenie (uszkodzenie) jelita grubego. Zakażenie szerzy się drogą pokarmową i dotyczy przede wszystkim osób w starszym wieku, przebywających w szpitalach i domach opieki. Jedną z cięższych form zakażenia tą bakterią jest Rzekomobłoniaste zapalenie jelit (RZJ), która jest najczęstszą biegunką bakteryjną nabywaną w środowisku szpitalnym.

Do czynników ryzyka rozwoju rzekomobłoniastego zapalenia jelit należą: starszy wiek, zły stan zdrowia, żywienie dojelitowe oraz stosowanie leków zobojętniających kwas żołądkowy. Najczęstszym objawem choroby jest wodnista biegunka, która zawiera śluz i co najwyżej ślady krwi oraz ma charakterystyczny zapach. Leczenie polega na podawaniu antybiotyków. Choć większość chorych powraca do zdrowia, rzekomobłoniaste zapalenie jelit może być chorobą śmiertelną. Ryzyko zgonu wzrasta wraz z wiekiem.

W roku 2024. Do tut. Stacji zgłoszono 50 zachorowań, z czego 45 to osoby hospitalizowane.

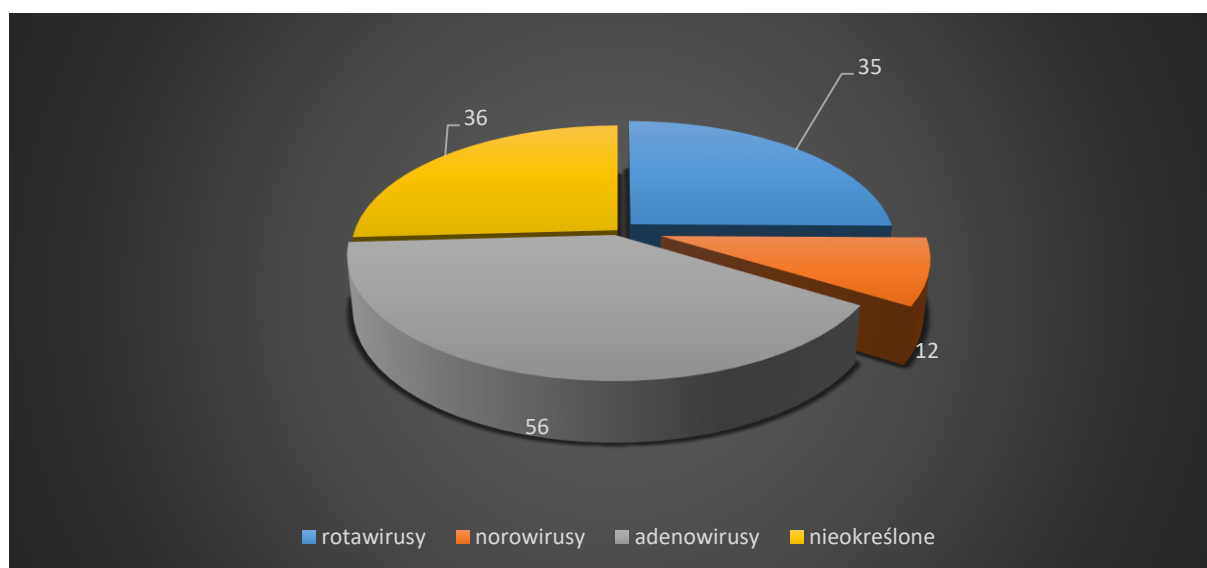
W stosunku do 2023r. w minionym 2024r. wzrosła liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie *Salmonella spp.* - 24 w roku 2023 oraz 39 w roku 2024. Podobnie jak w roku 2023, w omawianym okresie ok. 25% tych zachorowań dotyczyło dzieci do lat 2. W 2024r. najczęściej izolowanym typem tego patogenu była *Salmonella enteritidis* (tj. 69,2% zachorowań). Ponadto izolowano pojedyncze przypadki bakterii *Salmonella Schleissheim*.

Liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez *Campylobacter* wzrosła w 2024r. blisko 3-krotnie w stosunku do roku minionego. Wśród chorych było 5 dzieci poniżej 1 roku życia. Leczenia szpitalnego wymagało 17 chorych.

Pałeczki *Campylobacter* są jedną z najczęstszych przyczyn biegunk bakteryjnych w krajach uprzemysłowionych. Bakterie te występują w przewodzie pokarmowym wielu zwierząt rzeźnych, w tym ptactwa, bydła, świń i owiec, jak też zwierząt domowych: ptaków, kotów i psów. Nie powodują jednak choroby u tych zwierząt, natomiast spożycie surowych lub niedogotowanych produktów żywnościowych oraz bezpośrednia styczność z zakażonymi zwierzętami prowadzi do zakażenia i choroby ludzi.

W roku 2024 podobnie, jak w 2023r. nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na cholerę, dur brzuszny i dury rzekome.

Wykres 4. Wirusowe zakażenia jelitowe w powiecie żywieckim w 2024 roku.

Główną przyczyną wirusowych zakażeń jelitowych były zakażenia adenowirusami (*inne określone wirusowe zakażenia jelitowe*) – 56 przypadków (ponad 40%). W omawianym okresie zarejestrowano również 12 przypadków zachorowania wywołane przez norowirusy (w 2023r. odnotowano 4 przypadki).

Wirusy należące do rodziny *Reoviridae* – rotawirusy, są najczęstszym czynnikiem wywołującym biegunki zakaźne u niemowląt i dzieci do 5 roku życia. U dorosłych osób przebieg infekcji rotawirusowej jest zwykle bezobjawowy, jednak u małych dzieci w przebiegu

choroby na ogół występują wymioty i biegunka, co może prowadzić do znacznego odwodnienia. Warto wspomnieć, iż w Polsce dostępna jest doustna szczepionka przeciwko rotawirusom zawierająca żywe, atenuowane wirusy. Szczepienia należy rozpocząć u niemowląt w wieku od 6 do 12 tygodnia życia, u których nie występują przeciwwskazania do podania żywych szczepionek.

W powiecie żywieckim w 2024r. z tej formy profilaktyki skorzystało - 565 niemowląt.

LISTERIOZA

Listerioza jest chorobą zakaźną zazwyczaj spowodowaną spożyciem pokarmu zanieczyszczonego bakteriami *Listeria monocytogenes*, które występują powszechnie w środowisku naturalnym, w wodzie i w glebie. Zwierzęta zwykle przechodzą infekcję bezobjawowo, a jej skutkiem może być skażenie żywności pochodzenia zwierzęcego, głównie mięsa i mleka. Najczęściej choroba rozwija się po spożyciu niepasteryzowanych produktów mlecznych (m.in. serów pleśniowych, sera feta), niedokładnie umytych surowych owoców i warzyw (melony, kielki), surowego mięsa, ryb, owoców morza oraz „dań gotowych”, niepoddanych obróbce cieplnej przed spożyciem.

Cechą charakterystyczną *Listeria monocytogenes* jest zdolność do namnażania w temperaturze lodówki. Choroba dotyczy prawie wyłącznie osób starszych, kobiet w ciąży, noworodków, jak również osób z upośledzeniem odporności spowodowanym, m.in. chorobami nowotworowymi, leczeniem immunosupresyjnym, cukrzycą, przewlekłą chorobą nerek, alkoholizmem, zakażeniem HIV. U osób z upośledzoną odpornością, osób starszych i noworodków zakażenie prawie zawsze przebiega w sposób inwazyjny.

W 2023r. na terenie powiatu żywieckiego odnotowano 2 potwierdzone przypadki listeriozy. Na terenie Polski w okresie od 1.01.2023r. do 31.12.2023r. odnotowanych zostało 242 przypadków listeriozy, a współczynnik zapadalności wyniósł 0,64 natomiast w powiecie żywieckim – 1,34. W 2024r. nie odnotowano zachorowania na listeriozę w powiecie żywieckim. Na terenie Polski w okresie od 1.01.2024r. do 31.12.2024r. odnotowanych zostało 241 przypadków listeriozy, a współczynnik zapadalności wyniósł 0,64.

WIRUSOWE ZAPALENIA WĄTROBY

Wirusowe zapalenia wątroby stanowią niejednorodną grupę chorób pod względem czynnika etiologicznego oraz dróg szerzenia.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (potocznie zwane żółtaczką pokarmową lub chorobą brudnych rąk) jest schorzeniem wywoływanym przez wirus A zapalenia wątroby (HAV). Ludzie są jedynym rezerwuarem tego wydalanego z kałem wirusa. Do zakażenia może dojść poprzez:

- spożycie skażonego pożywienia (np. nieumytych owoców) lub skażonej wody (podstawowa droga),
- kontakt bezpośredni z zakażonym człowiekiem (np. przeniesienie wirusa poprzez nieumyte po wyjściu z toalety ręce),

- kontakty seksualne (nie tylko analne), w tym przez bezpośredni kontakt oralno–analny, jak i poprzez kontakt oralny z częściami ciała oraz powierzchniami, na których znajduje się wirus.

Przestrzeganie podstawowych zasad higieny osobistej oraz podczas przygotowywania i spożywania posiłków jest absolutną koniecznością. Brak jest specyficznego leczenia. Dostępna jest natomiast skuteczna szczepionka, która zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych zalecana jest:

- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW typu A;
- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A

W analizowanym okresie odnotowano na terenie powiatu żywieckiego 1 przypadek wirusowego zapalenia wątroby typu A, w przeciwieństwie do 2023r. kiedy to nie zarejestrowano żadnego zachorowania na żółtaczkę pokarmową.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B to choroba zakaźna wywoływana przez HBV, hepatotropowy wirus DNA należący do rodziny *Hepadnaviridae*. Do zakażenia dochodzi podczas przeniesienia z człowieka na człowieka płynów ustrojowych (stosunki seksualne bez zabezpieczenia), drogą wertykalną z matki na płód, przetaczania krwi i preparatów krwiopochodnych, przypadkowego lub świadomego przerwania ciągłości tkanek przez zakażone igły (zakłucie się przez personel medyczny, stosowanie wielorazowego sprzętu przez narkomanów, piercing, tatuaże, akupunktura). Rezerwuarem patogenów jest człowiek.

W 2024r. ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B na terenie powiatu żywieckiego spadła o ponad 27% w stosunku do roku poprzedzającego, natomiast zapadalność wyniosła 8,7 (w 2023r. – 12).

W omawianym roku nie było przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu B w ostrej fazie klinicznej. Wszystkie zarejestrowane przypadki były to postaci przewlekłe, a 1 z nich wymagał hospitalizacji.

Tabela 2. Zachorowania oraz odsetek hospitalizowanych osób z powodu wirusowego zapalenia wątroby w powiecie żywieckim w 2023 oraz 2024 roku.

typ wirusowego zapalenia wątroby	2023		2024	
	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych
WZW typu A	0	0	1	1
WZW typu B	18	2	13	1
WZW typu C (wg def. z 2014 r.)	13	4	14	0
WZW typu C – ostre (wg def. UE z 2019 r.)	0	0	0	0

WZW C - wirusowe zapalenie wątroby typu C jest to choroba zakaźna wywołana wirusem zapalenia wątroby typu C (HCV).

Wirus HCV znajduje się we krwi i innych tkankach osoby zakażonej. Wirus może przenosić się na inne osoby bezpośrednio przez przetoczenie skażonej krwi lub pośrednio, poprzez wspólnie użytkowane przedmioty zanieczyszczone krwią. Warunkiem przeniesienia zakażenia na inną osobę jest naruszenie ciągłości tkanek (przekłucie lub obecność uszkodzenia skóry lub błony śluzowej), przez które wirus może dostać się do organizmu osoby zdrowej. Do zakażenia innej osoby dochodzi, gdy wirus HCV przedostanie się do krwi:

- podczas zabiegów medycznych i pozamedycznych związanych z naruszeniem ciągłości tkanek, jeśli nie są przestrzegane procedury zapobiegające zakażeniom (zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek to np: zastrzyki, pobranie krwi, zabiegi stomatologiczne, operacje chirurgiczne) ;
- podczas wstrzykiwania substancji odurzających (narkotyków) lub innych substancji w celach niemedycznych bez zachowania zasad bezpieczeństwa iniekcji;
- w trakcie zabiegów kosmetycznych wykonywanych z użyciem niesterylnych ostrych narzędzi, zabiegów medycyny estetycznej jak nakłucia kosmetyczne, piercing, tatuaż itp.);
- przy kontakcie z krwią – zawodowo bądź przypadkowo, np. podczas wypadku, bójki, w sportach kontaktowych (np. boks, judo);
- podczas wspólnego używania przyborów kosmetyczno-higienicznych (np. maszynki do golenia i inne ostre narzędzia kosmetyczne).

Ogólna liczba zachorowań na WZW C w 2024r. na terenie powiatu żywieckiego wyniosła 14 przypadków (w 2023r. – 13). Współczynnik zapadalności w omawianym okresie wyniósł 9,3. W omawianym roku nie wystąpił żaden przypadek wirusowego zapalenia wątroby typu C w ostrej fazie klinicznej.

GRYPA

Nadzór epidemiologiczny nad gripą w Polsce – podobnie jak w wielu innych krajach – opiera się na rejestrowaniu zakażeń górnych dróg oddechowych, określanych w Polsce jako „zachorowania i podejrzenia zachorowań na gripę”, a obejmujących (zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru) zarówno ostre zakażenia dróg oddechowych jak i zachorowania grypopodobne.

Grypa jest jedną z najczęściej występujących wirusowych chorób zakaźnych.

Grypa i jej powikłania są szczególnie groźne dla osób chorych, przemęczonych, z obniżoną odpornością, małych dzieci i osób starszych, jednak zachorować może każdy. Ponad 30% przypadków zakażeń wirusem grypy może przebiegać bezobjawowo co oznacza, że nie zdając sobie sprawy z zakażenia, możemy być źródłem zagrożenia dla osób z otoczenia, w tym naszych najbliższych.

W roku 2024 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 1 569 zachorowań na gripę potwierdzonych wynikiem szybkiego testu antygenowego oraz badaniami molekularnymi, tj. o 1 176 przypadków więcej niż w roku poprzednim. Zapadalność wyniosła 1 052,4 na 100

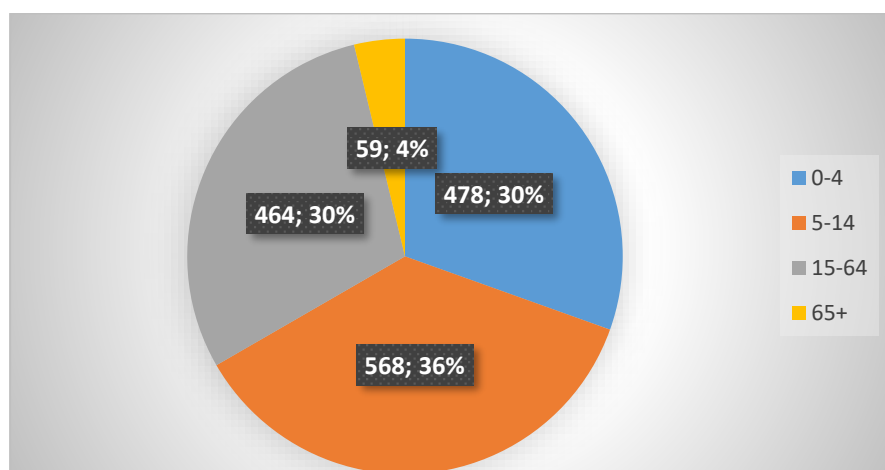
000 mieszkańców i była o 4 - krotnie większa od roku 2023. W blisko 58% przypadków stwierdzono grypę typu A

W 2024r. na terenie powiatu żywieckiego 57 osób chorych na grypę wymagało leczenia szpitalnego (3,6%). Były to przeważnie dorosłe osoby, u których w ramach diagnostyki szpitalnej potwierdzono wirus grypy typu A i B. Powodem skierowania do szpitala były głównie objawy ze strony układu oddechowego.

W 2024r. na terenie powiatu żywieckiego nie odnotowano żadnego zgonu z powodu zachorowania na grypę.

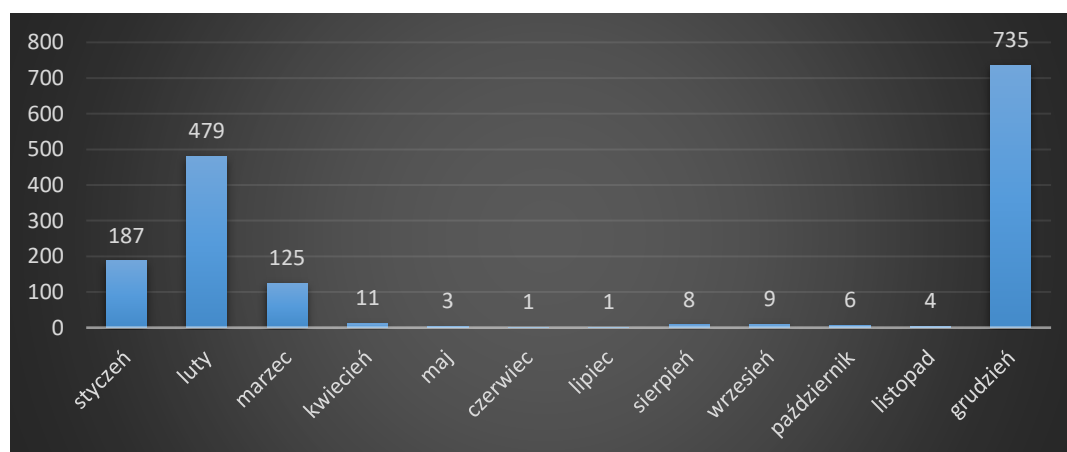
Szczepienia przeciw grypie są najskuteczniejszą i najtańszą strategią zapobiegania tej chorobie. Zapobiegają zachorowaniom w grupie 70-90% zdrowych osób poniżej 65 roku życia. Ponadto chronią przed powikłaniami pogrypowymi, które mogą pozostawić zdrowotne konsekwencje do końca życia, a nawet zakończyć się zgonem z powodu wielonarządowych powikłań pogrypowych.

Wykres 5. Zachorowania na grypę w powiecie żywieckim w 2024 roku wg grup wiekowych.

W roku 2024 szczyt zachorowań na grypę przypadał na grudzień, w którym odnotowano 735 przypadków (blisko 47% wszystkich zachorowań odnotowanych w ciągu roku). Zwiększona zachorowalność dotyczyła również okresu między styczniem a marcem.

Wykres 6. Zachorowanie na grypę w powiecie żywieckim w poszczególnych miesiącach w roku 2024.

RSV – WIRUS SYNCYTIUM NABŁONKA ODDECHOWEGO

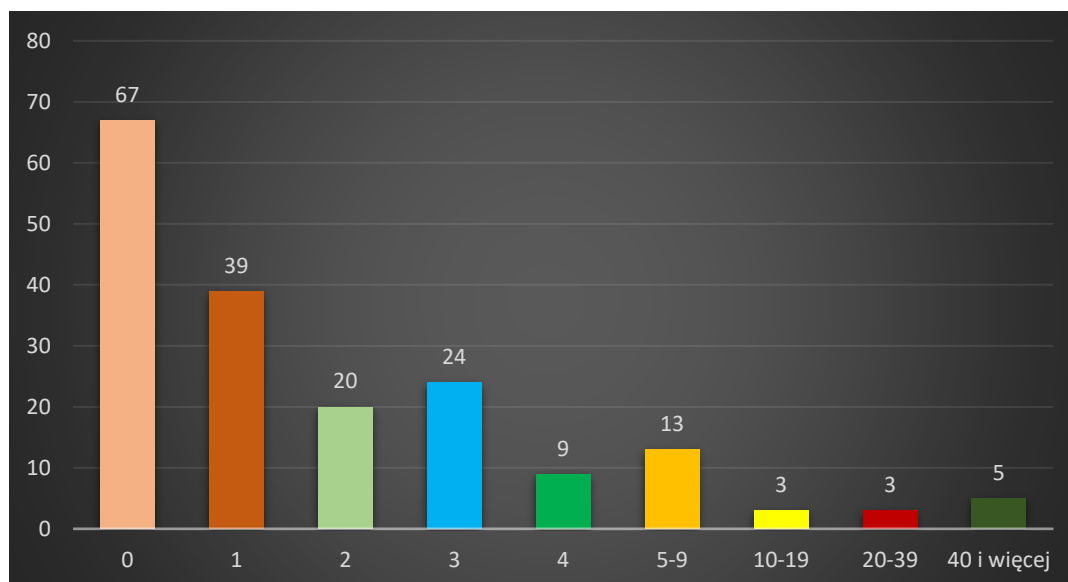
Zakażenia RSV, podobnie jak zachorowania na grypę, mają charakter sezonowy. W Polsce i w innych krajach klimatu umiarkowanego sezon zakażeń trwa zwykle od jesieni do wiosny. Infekcja wirusem RS w pierwszym roku życia jest główną przyczyną hospitalizacji, stanowi bowiem czynnik sprawczy około 90% przypadków zapalenia oskrzelików i 50% przypadków zapalenia płuc w okresie dziecięcym. Do zakażenia dochodzi głównie drogą kropelkową (przez kaszel, kichanie).

Obraz kliniczny zakażenia RSV zróżnicowany jest także w zależności od wieku. Pierwotna infekcja (pierwszorazowa) u dzieci od 6 tygodnia życia do 2 roku życia jest zwykle objawowa i obejmuje dolne drogi oddechowe pod postacią zapalenia oskrzelików i zapalenia płuc. U wcześniaków charakterystyczną manifestacją zakażenia są bezdechy. Wtórne zakażenia u starszych dzieci cechują się zwykle łagodniejszym przebiegiem i zróżnicowaną manifestacją od łagodnych objawów nieżytowych górnych dróg oddechowych, zapalenia uszu środkowych i ostrego zapalenia krtani aż po zapalenie oskrzeli.

W powiecie żywieckim odnotowano 183 przypadków zachorowań na RSV z czego ponad 57% dotyczyło dzieci do 2 lat (106 przypadków). Ponad 55% chorych było z tego powodu hospitalizowanych.

W poprzedzającym roku odnotowano 110 przypadków zachorowań na RSV tj. o 73 mniej niż w 2024r.

Wykres 7. Zachorowanie na RSV w powiecie żywieckim w 2024r. wg wieku.

ZAKAŻENIA SARS-CoV-2 (COVID-19)

Ogółem w 2024r. zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego 1 393 potwierdzonych laboratoryjnie (testem PCR lub antygenowym) zakażeń SARS-CoV-2 (zapadalność 934,4 na

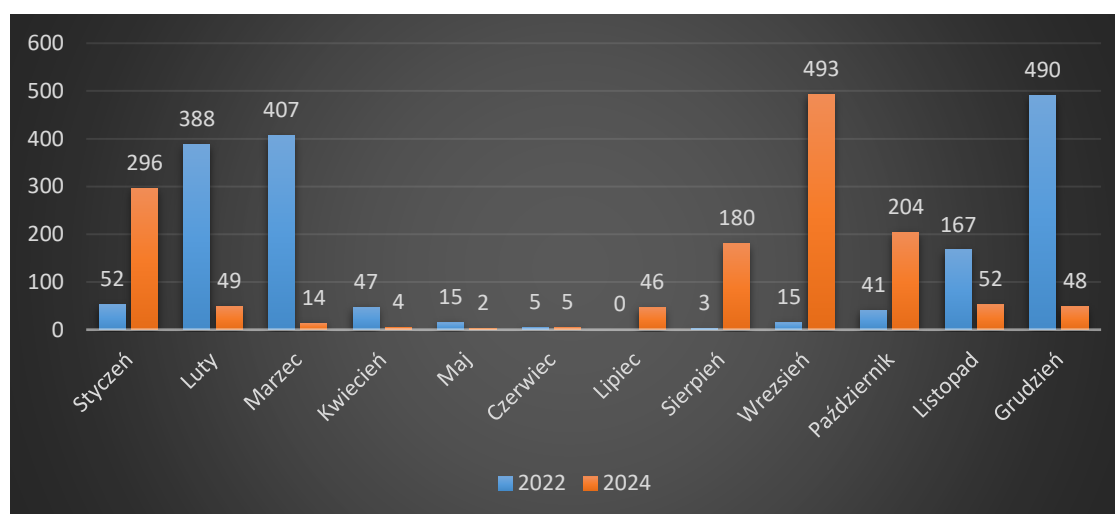
100 000 mieszkańców), z czego najwięcej we wrześniu – 493 przypadki, tj. ponad 35% wszystkich przypadków w ciągu roku.

Dla porównania w 2023r. zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego 1 630 przypadków tj. 237 przypadków więcej niż w roku 2024.

W związku z zachorowaniem na COVID-19 hospitalizowane były 62 osoby, co stanowiło ponad 4% chorych.

W wyniku zachorowań na COVID-19 na terenie naszego powiatu w 2024r. nie odnotowano żadnego zgonu na ww. chorobę. Dla porównania w roku 2023 z powodu zachorowania na COVID-19 zarejestrowano 1 zgon u osoby z chorobami współistniejącymi.

Wykres 8. Liczba zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 w powiecie żywieckim w poszczególnych miesiącach roku 2023 i 2024.

CHOROBY WIEKU DZIECĘCEGO

W 2024r. na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano wzrost liczby rozpoznawanych zachorowań na choroby zakaźne wieku dziecięcego: ospę wietrzną, płonicę, krztusiec i świnkę. Nadal jednak utrzymywała się wysoka zapadalność dotycząca ospy wietrznej.

Tabela 3. Zapadalność na choroby wieku dziecięcego w powiecie żywieckim w latach 2023 - 2024.

Jednostka chorobowa	2023 rok		2024 rok	
	liczba zachorowań	zapadalność	liczba zachorowań	zapadalność
Krztusiec	3	2,01	209	140,19
Płonica (szkarlatyna)	361	241,57	498	334,04
Ospa wietrzna	877	586,86	1353	907,55
Odra	0	0	0	0
Różyczka	2	1,34	2	1,34
Świnka	3	2,01	12	8,05

KRZTUSIEC

Krztusiec jest chorobą, która atakuje głównie dzieci, jednak sporadycznie może także występować u osób dorosłych z osłabioną odpornością.

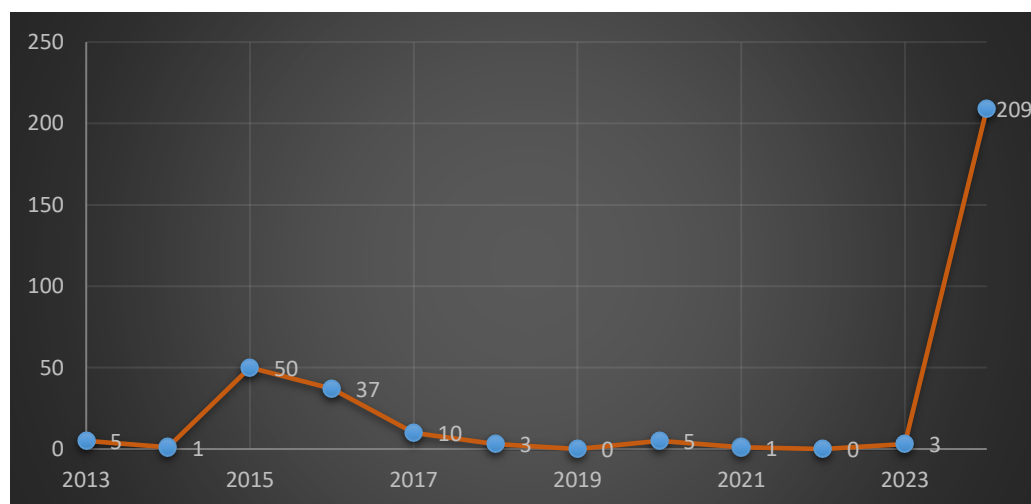
Najważniejszym objawem krztuśca jest bardzo silny, napadowy, przewlekły kaszel, któremu zwykle towarzyszy duszność i świst wdechowy, określany jako „pianie”, lub wymioty pod koniec napadu kaszlu.

Źródłem zakażenia pałeczką krztuśca są chorzy – zarówno dzieci z pełnoobjawową chorobą, jak i młodzież czy osoby dorosłe, u których choroba może przebiegać łagodnie i niecharakterystycznie lub skąpoobjawowo.

W 2024r. na terenie powiatu żywieckiego odnotowano 209 przypadków krztuśca, a współczynnik zapadalności wyniósł 140,19 i był większy niż na terenie kraju. W poprzedzającym roku zarejestrowano tylko 3 przypadki, tj. o 206 mniej.

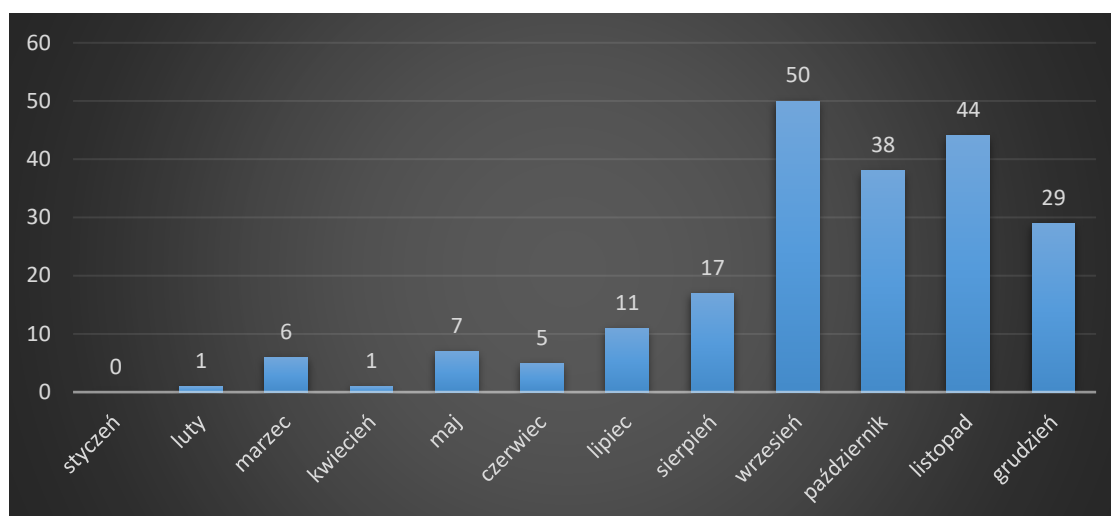
W całym kraju w 2024r. odnotowano znaczny wzrost zachorowań na tę chorobę zakaźną - 32 430 przypadków, a współczynnik zapadalności wyniósł 86,33.

Wykres 9. Liczba zachorowań na krztusiec w powiecie żywieckim w latach 2013 -2024.

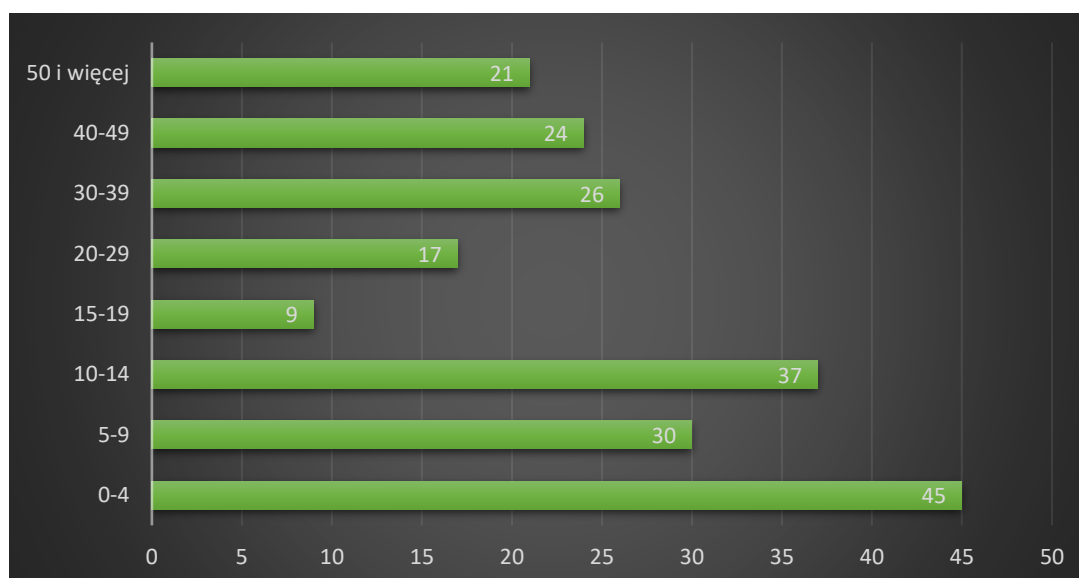

Przedstawiona poniżej analiza zachorowań na krztusiec wskazuje, że największy wzrost odnotowano w miesiącu wrześniu, który mógł wiązać się z powrotem dzieci i młodzieży do szkół. Jednakże wysoka tendencja zachorowań utrzymywała się do końca roku.

Wykres 10. Liczba zachorowań na krztusiec w powiecie żywieckim poszczególnych miesiącach w roku 2024

Wykres 11. Zachorowania na krztusiec z podziałem na poszczególne grupy wiekowe na terenie powiatu żywieckiego w 2024r

Od października 2024r. na podstawie obwieszczenia Ministra Zdrowia kobiety w ciąży objęte zostały szczepieniami zalecanymi przeciw krztuścowi. Szczepienia są dobrowolne i nieodpłatnie realizowane przez POZ szczepionkami Boostrix pobranymi ze stacji sanitarno-epidemiologicznej w schemacie jednodawkowym. Szczepienia zalecane są kobietom w ciąży po ukończeniu 27. do 36. tygodnia ciąży, a w uzasadnionych przypadkach zagrożenia przedwczesnym porodem – po ukończeniu 20. tygodnia ciąży. Na potrzeby ww. szczepień w 2024r. wydano z magazynu PSSE w Żywcu 73 sztuki preparatu Boostrix.

PLONICA (SZKARLATYNA)

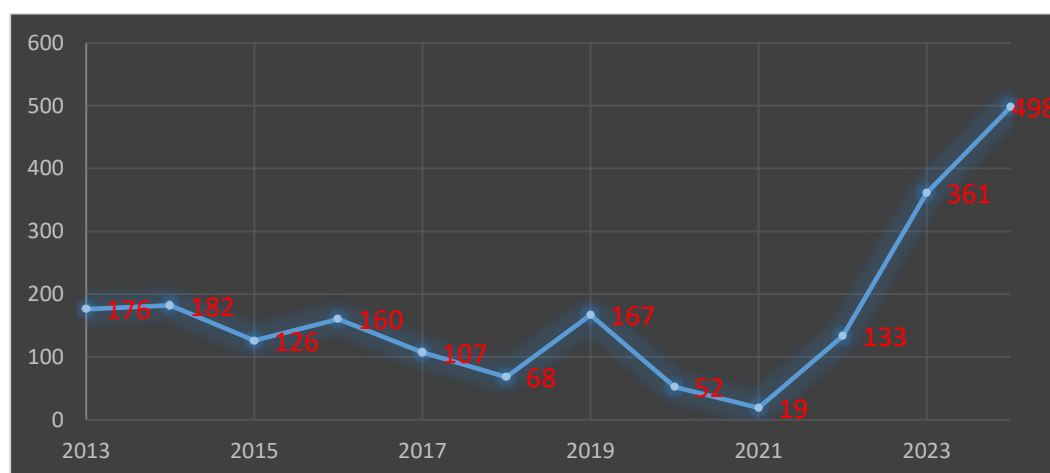
Szkarlatyna to choroba bakteryjna, spowodowana przez zakażenie paciorkowcami. Chorują głównie dzieci, u dorosłych choroba zdarza się sporadycznie. Najczęściej do zakażenia dochodzi w przedszkolach i szkołach.

Źródłem zakażenia jest chory na anginę lub płonice. Zarazić się można drogą kropelkową, a także przez przedmioty lub pokarmy zakażone przez chorego. Ryzyko zachorowania po kontakcie domowym osoby wrażliwej z chorym ocenia się na 25%.

W analizowanym roku na terenie powiatu żywieckiego znacznie wzrosła liczba zarejestrowanych przypadków płonicy - do PSSE w Żywcu zgłoszono 498 zachorowań. A zatem obserwowany był prawie 1,3-krotny wzrost w stosunku do roku 2023.

Pomimo tego, iż szkarlatyna jest ostrą, zakaźną chorobą wysypkową, hospitalizacje z jej powodu zdarzają się sporadycznie. W 2024r. 4 osoby wymagały hospitalizacji (0,8%).

Wykres 12 . Liczba zachorowań na płonice w powiecie żywieckim w latach 2012-2023.

OSPA WIETRZNA

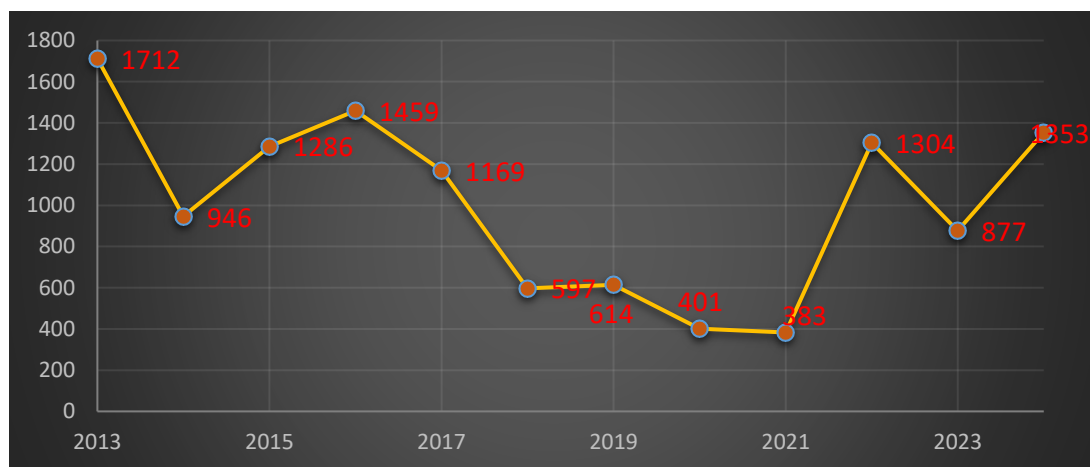
Ospa wietrzna i półpasiec są chorobami powodowanymi przez ten sam wirus *Varicella - zoster virus*. Źródłem zakażenia jest chory człowiek. Choroba jest niezwykle zaraźliwa. Wirus przenosi się drogą kropelkową oraz z ruchem powietrza na odległość do kilkudziesięciu metrów – stąd nazwa ospa wietrzna. Zakaźna jest także treść pęcherzyków ospowych. Ospa wietrzna występuje zwykle u dzieci.

Przebieg ospy wietrznej najczęściej łagodny u dzieci – u młodzieży i dorosłych może charakteryzować się znacznym nasileniem objawów. Ryzyko wystąpienia powikłań po zachorowaniu (np. wtórne zakażenia bakteryjne skóry, bakteryjne zapalenie płuc, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie serca itp.) wzrasta wraz z wiekiem. Na skutek uaktywnienia się wirusów, które pozostają po przechorowaniu w zwojach nerwowych, mogą pojawić się objawy półpaśca.

Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od lat na wysokim poziomie.

W powiecie żywieckim w roku 2024 zarejestrowane zostały 1 353 przypadki, tj. o 476 zachorowań więcej niż w roku 2023 i o 49 więcej niż w roku 2022.

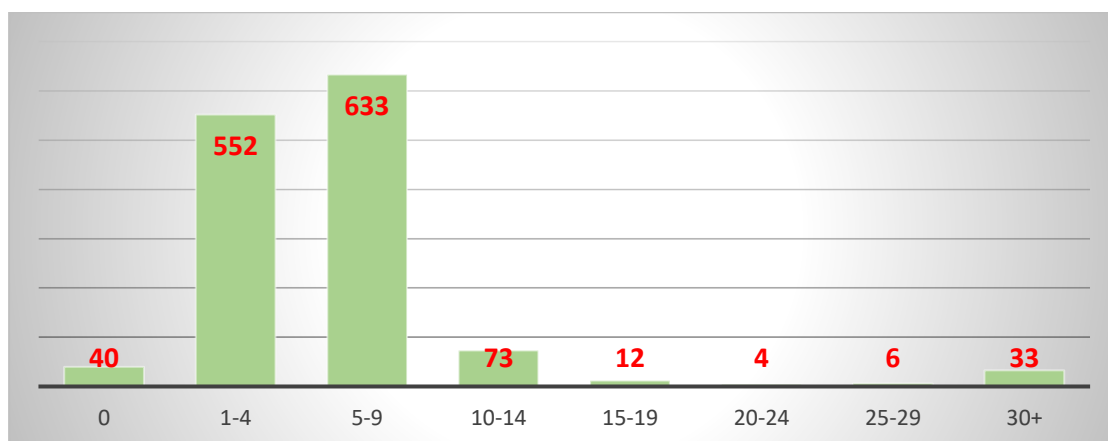
Wykres 13. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w powiecie żywieckim w latach 2013-2024.

Współczynnik zachorowalności zwiększył się z 586,86 w roku 2023r. do 907,55 w roku 2024. W analizowanym roku na terenie powiatu żywieckiego 5 osób wymagało hospitalizacji, natomiast w roku 2023 jedna osoba wymagała hospitalizacji.

Analiza zachorowań na ospę wietrzną od kilku lat wskazuje, że zdecydowanie najwięcej zachorowań występuje wśród dzieci w wieku od 1 r.ż. do 4 lat oraz od 5 do 9 r.ż. Również w 2024r. dzieci w wieku od 5 do 9 r.ż. – ponad 46 %, a maluchy w przedziale od 1r.ż. do 4 lat – 40% .

Wykres 14. Zachorowania na ospę wietrzną z podziałem na poszczególne grupy wiekowe na terenie powiatu żywieckiego w 2024r.

Na krajowym rynku dostępna jest szczepionka przeciwko ospie wietrznej, zawierająca żywe wirusy, ale tak osłabione i zmodyfikowane, że nie wywołują choroby u zdrowych dzieci, a stymulują odporność.

Wirus ospy wietrznej nie jest eliminowany z organizmu, przez wiele lat pozostaje w zwojach nerwowych pnia mózgu i rdzenia kręgowego. Może się on uaktywnić wywołując półpasiec.

Przebieg zachorowania na ospę wietrzną u osób szczepionych jest stosunkowo lekki. Skuteczność szczepionki jest bardzo wysoka i przekracza 95%. Szczepionkę przeciw ospie wietrznej można stosować u zdrowych dzieci od 9 miesiąca życia (najlepiej po 12 miesiącu życia). Szczepienie to jest obowiązkowe dla dzieci uczęszczających do żłobków i klubików dziecięcych. W ramach szczepień obowiązkowych osób narażonych zaszczepiono 110 dzieci, tj. o 40 mniej niż w 2023r. (150 dzieci).

ODRA

Odra, podobnie jak *poliomyelitis* oraz różyczka jest chorobą zakaźną podlegającą eradykacji zgodnie z programem ogłoszonym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Jest wysoce zaraźliwą chorobą wirusową. Łatwo przenosi się z osoby chorej na osoby nieuodpornione. Człowiek jest jedynym rezerwuarem wirusa. Wirus ten przenosi się drogą kropelkową (kaszel, kichanie osoby chorej na osoby zdrowe) oraz przez bezpośrednią styczność z wydzieliną z nosa, gardła lub moczem osoby chorej. Od momentu zakażenia wirusem odry do wystąpienia pierwszych objawów choroby może upłynąć 10-12 dni.

Odra jest groźna z powodu występowania powikłań po zachorowaniu. Przyczyną zgonów są zwykle powikłania po odrze, które występują najczęściej u dzieci poniżej 5 roku życia oraz u dorosłych w wieku powyżej 20 roku życia.

W 2024r. i w 2023r. nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego żadnego przypadku zachorowania na odrę, w przeciwieństwie do 2022r, kiedy to odnotowano 1 zachorowanie na odrę.

Należy podkreślić, że szczepienie jest jedyną skuteczną metodą pozwalającą na uniknięcie zakażenia i charakteryzuje się bardzo wysoką efektywnością. Po podaniu pierwszej dawki szczepionki odporność uzyskuje ok. 95–98% osób zaszczepionych. Natomiast podanie drugiej dawki szczepionki pozwala osiągnąć odporność u niemalże 100% osób zaszczepionych.

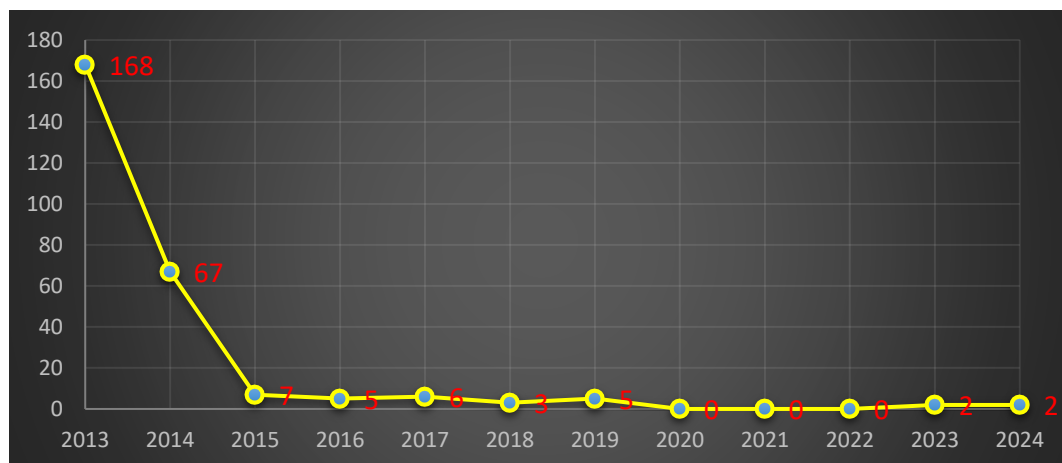
RÓŻYCZKA

Różyczka jest chorobą zakaźną, wywoływaną przez wirus różyczki, który charakteryzuje się wysoką zakaźnością. U dzieci choroba najczęściej przebiega łagodnie, a u około 25% do 50% zakażenie jest bezobjawowe. Cięższy przebieg choroby zdarza się u dorosłych, a istotny problem stanowią zakażenia wirusem różyczki w czasie życia płodowego. U kobiet ciężarnych, wirus może zakazić płód, prowadząc do jego obumarcia lub do jego licznych wad rozwojowych.

W roku 2024 zarejestrowano 2 przypadki na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na różyczkę, również w poprzedzającym roku odnotowano 2 przypadki.

Natomiast w całym kraju w 2024r. odnotowano 192 przypadków zachorowań na tą chorobę zakaźną. Współczynnik zachorowalności wyniósł 0,51.

Wykres 15 . Liczba zachorowań na różyczkę w powiecie żywieckim w latach 2013 -2024.

ŚWINKA

Świnka jest ostrą chorobą zakaźną wywoływaną przez wirus z rodziny *Paramyxoviridae*. Ludzie są jedynym rezerwuarem wirusa, który przenosi się z człowieka na człowieka przez bezpośredni kontakt, drogą kropelkową, czasem przez przedmioty zanieczyszczone śliną osób chorych.

Na ogół przebiega łagodnie, a w 30% przypadków świnka przebiega bezobjawowo. Niekiedy może jednak prowadzić do poważnych powikłań, często wymagających hospitalizacji. Do powikłań po tej chorobie należą m.in. zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie jąder - prowadzące nawet do niepłodności, zapalenie jajników, zapalenie sutków czy głuchota.

Zachorowanie na świnkę uważa się za główną przyczynę wirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych u dzieci. Jak dotąd nie opracowano skutecznego leku przeciwko wirusowi świnki. Jedynym sposobem zapobiegania tej chorobie jest szczepienie.

W 2024r. do PSSE w Żywcu zgłoszonych zostało 12 przypadków świnki, a współczynnik zapadalności wyniósł 8,05 (w 2023r. – 2,01). Porównując rok poprzedni odnotowano wzrost zachorowań o 9 przypadków.

Wykres 16. Liczba zachorowań na świnkę w powiecie żywieckim w latach 2013-2024.

AKTYWNY NADZÓR NAD OSTRYMI PORAŻENIAMI WIOTKIMI (OPW).

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu kolejny już rok kontynuowała nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który ma na celu monitorowanie sytuacji w zakresie występowania zachorowań na *poliomyelitis*, a także globalną eradykację wirusa *polio* z populacji.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 roku nie odnotowano ostrych porażen wiotkich (OPW) u dzieci poniżej 15 roku życia.

INWAZYJNE CHOROBY BAKTERYJNE

wywołane przez meningokoki (*Neisseria meningitidis*), *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B.

Za zakażenie inwazyjne uważa się takie zakażenie, w którym szczep bakteryjny izoluje się z krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego lub innych fizjologicznie jałowych miejsc organizmu. Choć istnieje wiele postaci pozaszpitalnych bakteryjnych zakażeń inwazyjnych (*zapalenie płuc z bakteriami*, *ropne zapalenie stawów*, *zapalenie tkanki podskórnej*, *zapalenie powięzi*) na ogół określenie inwazyjnej choroby bakteryjnej kojarzy się z postaciami najczęściej występującymi, czyli z zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych oraz z posocznicą.

Do najczęstszych czynników etiologicznych tego rodzaju zakażeń w Polsce, w grupie wiekowej powyżej trzeciego miesiąca życia, należą *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae* i *Haemophilus influenzae*.

W 2024r. do PSSE w Żywcu zgłoszonych zostało 40 zachorowań wywołanych przez w/w czynniki chorobotwórcze (w 2023r. odnotowano 47 zachorowania). Zapadalność wyniosła odpowiednio: w 2024r. – 26,8, a w 2023r. – 31,5.

Na skutek zakażenia ww. patogenami w 2024r. hospitalizowanych było ponad 32% chorych, podczas gdy w 2023r. leczenia szpitalnego wymagało – 43%.

Zarejestrowane w omawianym okresie przypadki zachorowań na bakteryjne choroby inwazyjne spowodowane były głównie zakażeniem wywołanym przez *Streptococcus pyogenes* i *Streptococcus pneumoniae*. Odnotowano 1 przypadek zachorowania na chorobę inwazyjną wywołaną przez *Haemophilus influenzae* typ B.

Zakażenia pneumokokowe są jedną z głównych przyczyn zachorowalności i umieralności dzieci na świecie. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat.

W Polsce dostępne są dwa rodzaje szczepionek przeciw pneumokokom. Szczepionki skoniugowane stosowane u dzieci od 6 tyg. życia, młodzieży i dorosłych, natomiast polisacharydowe – głównie u dorosłych jako ochrona przed zapaleniem płuc oraz IChP. Skuteczność szczepionki polisacharydowej w ochronie przed Inwazyjną Chorbą Pneumokokową jest oceniana w zakresie 50-80%. Szczepienia te chronią przed zapaleniem

opon mózgowo-rdzeniowych, sepsą, bakteriami, zapaleniem płuc oraz zapaleniem ucha wywoływanym przez serotypy pneumokoków zawartych w danej szczepionce.

Tabela 4. Zachorowania oraz hospitalizacja osób chorych na bakteryjne choroby inwazyjne w powiecie żywieckim w 2023 i 2024 roku.

Jednostka chorobowa	2023			2024		
	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja
Inwazyjna choroba meningokokowa	2	1,34	2	2	1,34	2
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	34	22,75	7	29	19,45	2
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	10	6,69	10	9	6,03	9
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	1	0,67	1	0	0	0

Dostępne w Polsce szczepionki przeciw zakażeniom Hib występują jako szczepionki jednoskładnikowe lub w połączeniu z innymi antygenami chroniącymi przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B oraz poliomyelitis. Szczepionka przeciw Hib jest przeznaczona dla dzieci od 6 tygodnia do 5 r.ż. oraz starszych dzieci z grup ryzyka, np. po usunięciu śledziony. Szczepionki przeciw zakażeniom Hib charakteryzują się wysoką skutecznością, sięgającą 95%. Chronią również przed tzw. kolonizacją, a więc przenoszeniu bakterii przez zdrowe dzieci i narażaniu innych.

W ramach immunoprofilaktyki czynnej w Polsce dostępna jest szczepionka przeciwko inwazyjnej chorobie meningokokowej (IChM) wywołanej serotypami A, B, C, W135, Y. Przenoszenie meningokoków odbywa się drogą kropelkową (podczas kaszlu lub kichania) lub przez kontakt bezpośredni (np. podczas intymnego, głębokiego pocałunku). IChM stanowi bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia, dlatego osoba z podejrzeniem takiego zakażenia powinna natychmiast trafić do szpitala,

BORELIOZA Z LYME.

Borelioza jest chorobą odzwierzęcą wywołaną przez krętki z gatunku *Borrelia burgdorferi*. Bakteria ta przenoszona jest przez kleszcze. Do zakażenia człowieka dochodzi na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza. Jest on przenosicielem (wektorem) zarazka – pobierając krew zakażonego zwierzęcia, głównie drobnych gryzoni, zwierząt dzikich i ptaków, sam ulega zakażeniu, a następnie żerując, przekazuje krętki swojemu żywicielowi – np. człowiekowi. Pasożyty te spotkać można w lasach, parkach, a także w ogródkach, co sprzyja zakażeniu.

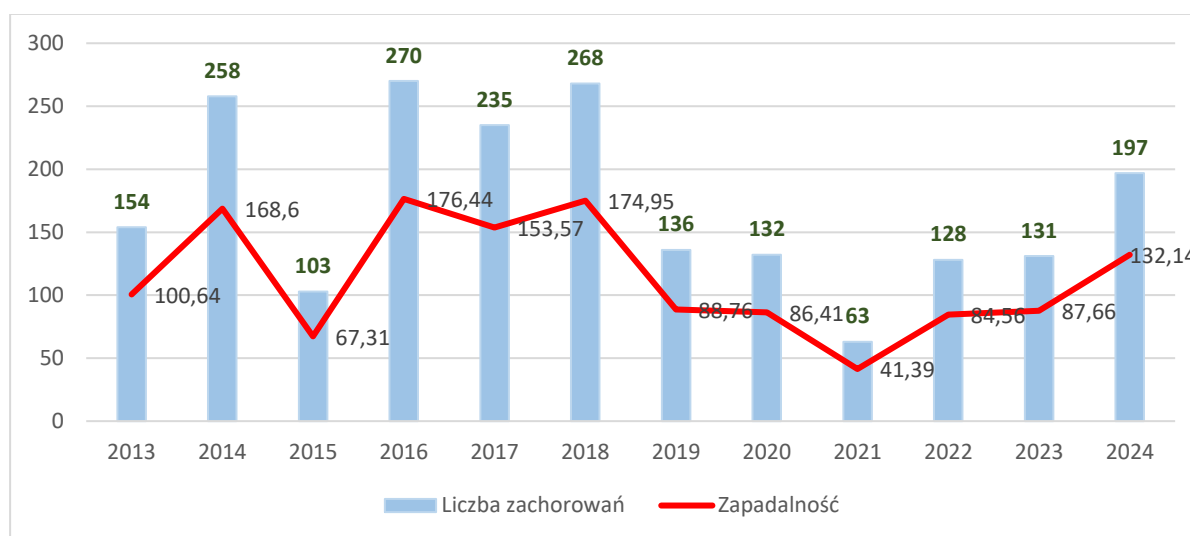
W 2024r. w powiecie żywieckim o ponad 50% zwiększyła się liczba zgłoszonych zachorowań na boreliozę. W omawianym okresie zarejestrowano w Powiatowym Rejestrze zgłoszeń podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej 197 przypadki tej choroby, tj. o 66 więcej niż w roku poprzedzającym.

Zapadalność wyniosła 132,1 i była wyższa niż w roku 2023 – 87,7. Współczynnik zapadalności na boreliozę w powiecie żywieckim w 2024r. był 1,7 - krotnie wyższy od zapadalności w Polsce - 78,13.

Na skutek zachorowania leczenia szpitalnego wymagało 14 osób tj. 7,1 % ogółu chorych.

W 2024r. odnotowano 11 przypadków neuroboreliozy, tj. 5,6% ogółu chorych.

Wykres 17. Liczba zachorowań i zapadalność na boreliozę w powiecie żywieckim w latach 2013 -2024.

Najczęściej do narażenia dochodziło wokół domu – 114 przypadków, co stanowiło ponad 57% wszystkich zachorowań.

Tabela 5. Zachorowania na boreliozę wg. miejsca narażenia na zakażenie w 2024 roku.

miejsce narażenia \ rok	2024		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
działka rekreacyjna	31	14	17
obejście wokół domu	114	56	58
las	15	4	11
park	16	8	8
pole	0	0	0
różne miejsca	21	9	12
RAZEM	197	91	106

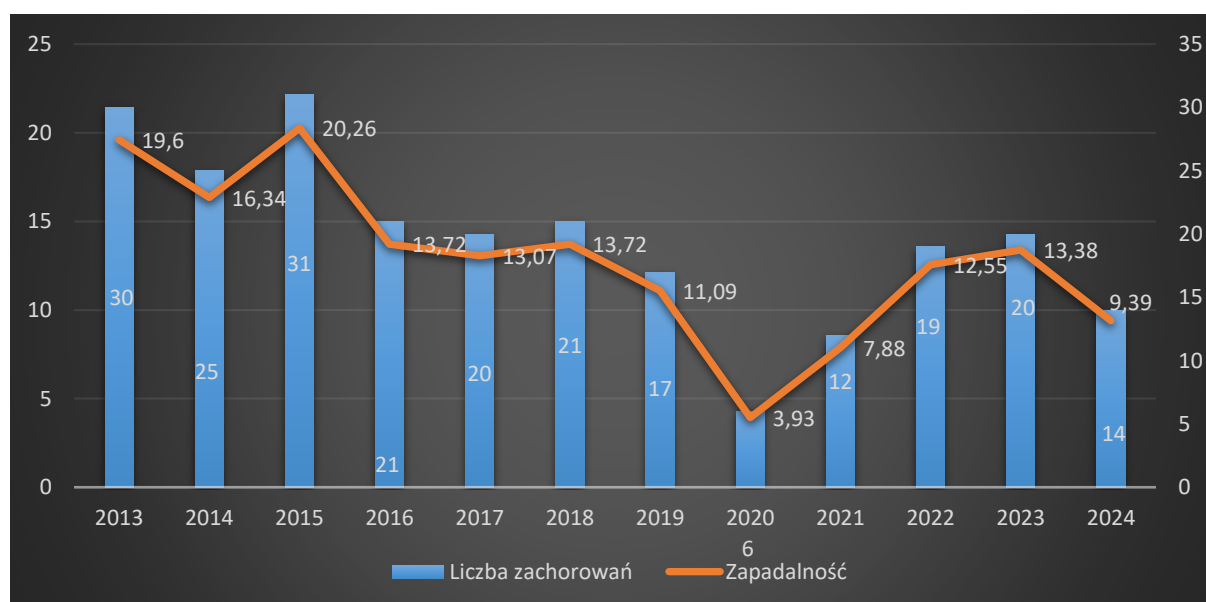
GRUŻLICA.

Gruźlica jest chorobą bakteryjną wywoływaną przez bakterie *Mycobacterium tuberculosis* (prątki gruźlicy). Przenoszona głównie drogą kropelkową, a najczęstszym źródłem zakażenia są osoby chore na gruźlicę, w fazie prątkowania. Gruźlica atakuje głównie układ oddechowy, ale może także atakować inne narządy.

W 2024r. wśród mieszkańców powiatu żywieckiego zarejestrowano 14 zachorowań na gruźlicę. Nadzorem zostało objętych 22 osób z kontaktu. Zapadalność była niższa niż w roku poprzednim i wyniosła – 9,39 (w 2023r. – 13,38).

14 pacjentów w okresie prątkowania poddano zostało obowiązkowej hospitalizacji, a następnie leczeniu w warunkach ambulatoryjnych. W 2024 roku odnotowano 1 zgon z powodu gruźlicy płuc (7,1%).

Wykres 18. Liczba zachorowań i zapadalność na gruźlicę w powiecie żywieckim w latach 2013 -2024.

Większość zachorowań dotyczyły osób powyżej 24 roku życia, przy czym najwięcej chorych odnotowano wśród osób w grupie wiekowej 30-39, tj. 42%.

Podobnie do roku poprzedniego wśród chorych dominowali mężczyźni, którzy w 2024r stanowili 71% chorych (w 2023r. – 90%).

W 2024r. wśród chorych największą grupę, tj. 35% stanowiły osoby pracujące oraz osoby bezrobotne 35% ; 28% zachorowań dotyczyły emerytów.

Natomiast w 2023r. wśród chorych najmniejszą grupę, tj. 15% stanowili uczniowie oraz emerycie i renciści (15%), a 20% zachorowań dotyczyły osób bezrobotnych natomiast osoby pracujące: 50%.

LEGIONELOZA

Legioneloza (zwana chorobą legionistów) jest chorobą układu oddechowego, wywoływaną przez bakterie *Legionella*, które mogą przeżyć w wodzie o bardzo różnej temperaturze (od 20–50°C).

Rezerwuarem bakterii są zbiorniki wodne (naturalne i sztuczne), zawierające osad denny lub muł, a także wilgotna ziemia. Bakterie *Legionella* występują m.in. w sieciach kanalizacyjnych, urządzeniach kąpielowych, prysznicach, myjniach, klimatyzatorach. Najczęstszą drogą zakażenia jest wdychanie skażonego aerozolu. Do zakażenia może dochodzić również m.in. przez zachłyśnięcie się skażoną wodą. Do tej pory nie stwierdzono przenoszenia bakterii *Legionella* z człowieka na człowieka. Okres inkubacji trwa od 2 do 10 dni. Po tym okresie pojawiają się objawy, tj. bóle mięśni, ból głowy, gorączka i objawy zapalenia płuc (w tym m.in. suchy kaszel, zaburzenia oddychania). Objawom tym mogą towarzyszyć zaburzenia ze strony przewodu pokarmowego, w tym bóle brzucha, wymioty, biegunka, a także zaburzenia świadomości. Poza postacią płucną wyróżnia się również postaci pozapłucne: łagodną i ciężką. W postaci łagodnej (zwanej gorączką Pontiac) dochodzi do nagłego wzrostu temperatury ciała, bólu głowy, mięśni, dreszczy i objawów zakażenia górnych dróg oddechowych. Postaci ciężkiej towarzyszy zespół rozsianego wykrzepiania wewnątrznaczyniowego lub pojawia się sepsa. W większości przypadków legionelozy jest wyleczalna przy użyciu antybiotyków. Do zgonów najczęściej dochodzi u osób starszych i u osób z obniżoną odpornością. Działania profilaktyczne obejmują m.in. regularne czyszczenie zbiorników wodnych i okresowe badanie wody m.in. w sieci wodociągowej i urządzeniach klimatyzacyjnych, leczniczych i sanitarnych. W 2023r. na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 2 przypadki legionelozy. Zapadalność wyniosła 1,34 i była niewiele wyższa na terenie kraju, gdzie odnotowano 421 przypadków choroby legionistów, a współczynnik zapadalności wyniósł 1,12.

Natomiast w 2024r. odnotowano na terenie powiatu żywieckiego 1 przypadek legionelozy. Zapadalność wyniosła 0,67 i była niższa niż na terenie kraju, gdzie odnotowano 456 przypadków choroby legionistów, a współczynnik zapadalności wyniósł 1,21. Zachorowanie dotyczyło mężczyzny w wieku 65 lat.

ZAKAŻENIA HIV ORAZ ZACHOROWANIA NA AIDS.

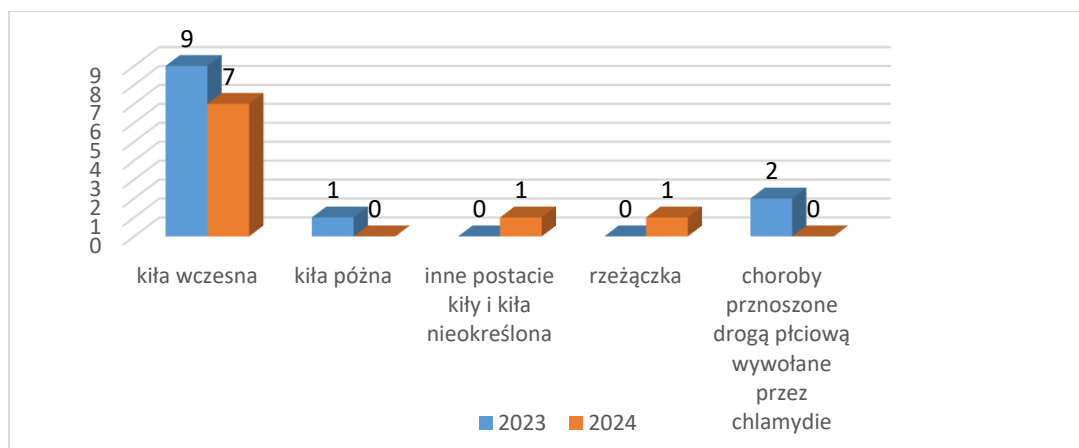
W roku 2024 nie zarejestrowano nowo wykrytego zakażenia HIV na terenie powiatu żywieckiego natomiast w roku 2023 zarejestrowano 1 przypadek nowo wykrytego zakażenia ludzkim wirusem niedoboru odporności (HIV) oraz zespołu nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności – AIDS.

WYBRANE CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ (kiła, rzeżączka oraz chlamydie).

W 2024r. PPIS w Żywcu zarejestrował 9 zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, tj. o 3 mniej niż w roku poprzednim.

Zgłoszone zostało 7 zachorowań na kiłę wczesną, 1 zgłoszenie dotyczyło innej postaci kiły i kiła nieokreślona, zgłoszono również 1 przypadek rzeżączki. W przeciwieństwie do roku poprzedniego odnotowano 9 zachorowań na kiłę wczesną.

Wykres 19. Zachorowania na choroby przenoszone drogą płciową w powiecie żywieckim w 2023r. i 2024 roku.

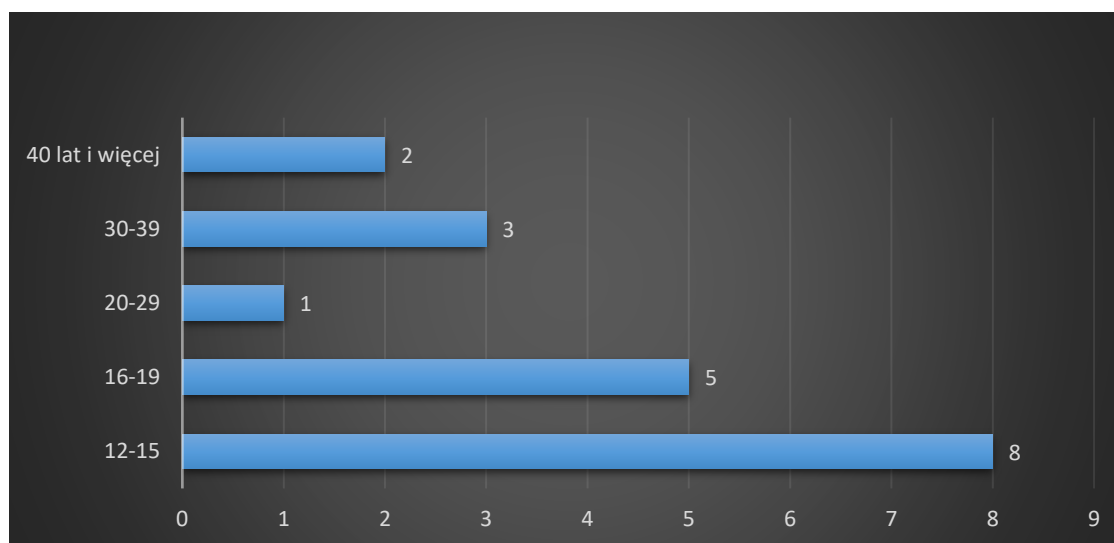
NADZÓR PPIS W ŻYWCU NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI – SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA.

Państwowa Inspekcja Sanitarna powołana jest do realizacji zadań w celu ochrony zdrowia ludzkiego, w tym zagrożenia zdrowia publicznego stwarzanego przez środki zastępcze. Zgodnie z ustawą z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 1939 z późn. zm.) środek zastępczy to produkt zawierający co najmniej jedną nową substancję psychoaktywną lub inną substancję o podobnym działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty zamiast środka odurzającego lub substancji psychotropowej lub w takich samych celach jak środek odurzający lub substancja psychotropowa, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych. Natomiast nowa substancja psychoaktywna to substancja pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w każdym stanie fizycznym, o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 44b ust. 2 ustawy.

W związku z dynamicznym rozwojem zjawiska wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz znacznym wzrostem negatywnych skutków zdrowotnych po ich użyciu, PSSE w Żywcu prowadziła cotygodniowy monitoring zatruc i ich podejrzeń. Przedmiotowe raporty, na podstawie informacji otrzymywanych od podmiotów prowadzących działalność leczniczą, przesyłane były do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W 2024r. na terenie powiatu żywieckiego zgłoszonych zostało 19 przypadków zatruc/podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych. Ponad 63% zgłoszeń dotyczyło kobiet.

Wykres 20. Liczba zatruc środkami zastępczymi w powiecie żywieckim w 2024r. według wieku.

Najwięcej przypadków zatruc/ podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych - 68% - dotyczyło osób pomiędzy 12 a 19 r.ż..

W 2024r. nie odnotowano zgonu po zażyciu środków zastępczych, natomiast w 2023r. odnotowano 1 zgon mężczyzny lat 46.

2. SZCZEPIENIA OCHRONNE

W 2024r. obowiązkowe szczepienia ochronne realizowane były w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 924 z późn. zm.) i Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. poz. 2077 z późn. zm.).

W 2024r. do grupy szczepień obowiązkowych należały:

- szczepienie przeciwko gruźlicy,
- szczepienie przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi,
- szczepienie przeciwko *Haemophilus influenzae* typu B,
- szczepienie przeciwko poliomyelitis,
- szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce,
- szczepienie przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B,
- szczepienia przeciwko inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*,
- szczepienia przeciwko ospie wietrznej,
- szczepienia przeciwko zakażeniom rotawirusem.

Obowiązkowe i zalecane szczepienia ochronne dzieci, młodzieży i dorosłych w 2024r. wykonywane były w 40 punktach szczepień na terenie Powiatu Żywieckiego:

- 33 placówkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Oddziale Noworodkowym ICZ Healthcare sp. z o.o. Szpital Żywiec (szczepienia BCG, WZW B noworodków),

- Izbie Przyjęć ICZ Healthcare sp. z o.o. Szpital Żywiec (tężec),
- Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo -Lecznicznym w Międzybrodziu Bialskim (szczepienia WZW B osób narażonych),
- w Zakładzie Opiekuńczo - Lecznicznym w Rajczy (szczepienia przeciw grypie),

SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE

Realizacja szczepień na nadzorowanym terenie odbywa się w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. poz. 2077 z późn. zm.) i utrzymuje się na wysokim poziomie. Zaległości w szczepieniach wynikają z migracji, przeciwwskazań lekarskich, ale głównie z powodu silnie narastającego zjawiska tzw. „rodziców uchylających się od szczepień”, którzy rezygnują ze szczepień swoich dzieci.

W I kwartale 2024r. zarejestrowano 803 dzieci rodziców uchylających się od szczepień ochronnych, natomiast na koniec 2024r. liczba ta wzrosła do 831 dzieci. Biorąc pod uwagę liczbę dzieci i młodzieży objętych nadzorem w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych - 30 090, liczba osób uchylających się od szczepień stanowi 2,76 % ogółu. W 2024r. w wyniku działań podjętych przez inspekcję sanitarną oraz podmioty lecznicze w celu wyegzekwowania wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych przez osoby uchylające się zaszczepiono 75 dzieci.

SZCZEPIENIA ZALECANE

Zalecane szczepienia ochronne, to szczepienia za które rodzice, bądź inne osoby zainteresowane najczęściej muszą zapłacić. Umożliwiają one większą ochronę przed chorobami zakaźnymi. Uzupełnienie szczepień obowiązkowych o szczepienia zalecane stanowi optymalne zabezpieczenie dziecka lub osoby dorosłej przed chorobami zakaźnymi (takimi jak np. zakażenie brodawczakiem ludzkim, ospa wietrzna, kleszczowe zapalenie mózgu, wirusowe zapalenie wątroby, grypa). Szczepienia zalecane są tak samo ważne jak szczepienia obowiązkowe i stanowią dużą inwestycję w zdrowie całej populacji, a także są jednym z czynników, które przyczyniły się do wydłużenia życia.

W Polsce nie wszystkie szczepienia zalecane są płatne. Od 1 czerwca 2023r. realizowany jest w Polsce powszechny program szczepień przeciw ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV). Ministerstwo Zdrowia poprzez wprowadzenie programu rozszerza zakres ochrony przed rakiem szyjki macicy i innymi chorobami nowotworowymi związanymi z HPV. Szczepienia te mają charakter zalecanych szczepień ochronnych, a zakup szczepionek został objęty od 1 czerwca 2023r. finansowaniem ministra właściwego do spraw zdrowia. Szczepienia przeprowadzane są u dziewcząt i chłopców w grupach wiekowych 9-14 lat z wykorzystaniem preparatów szczepionkowych Gardasil 9 i Cervarix. Szczepienia są dobrowolne, a decyzja o szczepieniu podejmowana jest indywidualnie. Dystrybucją ww. preparatów szczepionkowych zajmują się stacje sanitarno – epidemiologiczne. W 2024 roku na terenie powiatu żywieckiego w ramach powszechnego programu szczepienia przeciw HPV realizowane były w punktach szczepień w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej oraz

w szkołach, które zgłosiły chęć realizacji programu. Na potrzeby ww. szczepień w 2024r. wydano z magazynu PSSE w Żywcu 1434 sztuki preparatu Gardasil 9 i 35 sztuk preparatu Cervarix.

NIEPOŻĄDANE ODCZYNY POSZCZEPIENNE (NOP)

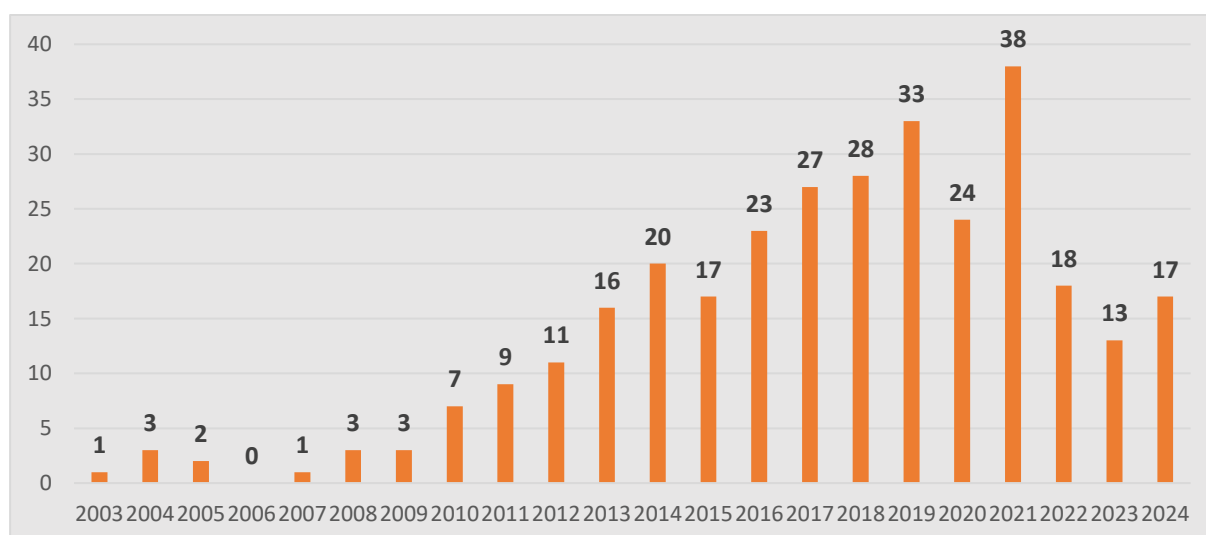
Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) jest zaburzeniem stanu zdrowia, które wystąpiło w okresie 4 tygodni po podaniu szczepionki. Wyjątek stanowią odczyny po szczepieniu BCG – w tych wypadkach kryterium czasowe jest znacznie wydłużone, co wynika ze specyfiki szczepionki.

W Polsce w tym zakresie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010r. w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania (t.j. Dz. U. z 2024r. poz. 138).

Każde zaburzenie stanu zdrowia, które może mieć związek ze szczepieniem podlega zgłoszeniu przez lekarza. W związku z tym każdy (lub rodzic/opiekun w przypadku dziecka) powinien niezwłocznie skontaktować się z lekarzem i zgłosić wszelkie niepokojące objawy. Lekarz na podstawie objawów klinicznych, badania lekarskiego oraz na podstawie nabytej wiedzy i doświadczenia podejmuje decyzję o zasadności zgłoszenia danego przypadku do nadzoru jako podejrzenie NOP, kierując się listą NOP wymienioną w załączniku do w/w Rozporządzenia. Każdy NOP zgłoszony na formularzu jest analizowany i kwalifikowany na podstawie kryteriów opracowanych przez ekspertów. Wyniki są ostatecznie gromadzone, rejestrowane, analizowane i weryfikowane w Zakładzie Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny - Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego.

Źródłem analizowanych informacji jest Rejestr Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych prowadzony przez PPIS w Żywcu na podstawie zbioru formularzy zgłoszeń NOP prowadzony od 2003 roku.

Wykres 21. Ilość NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu w latach od 2003r. – 2024r.

W analizowanym czasie, do 2019r. w powiecie żywieckim występował wzrost ogólnej liczby NOP. W 2020r. odnotowano spadek ilości zgłoszeń niepożądanych odczynów

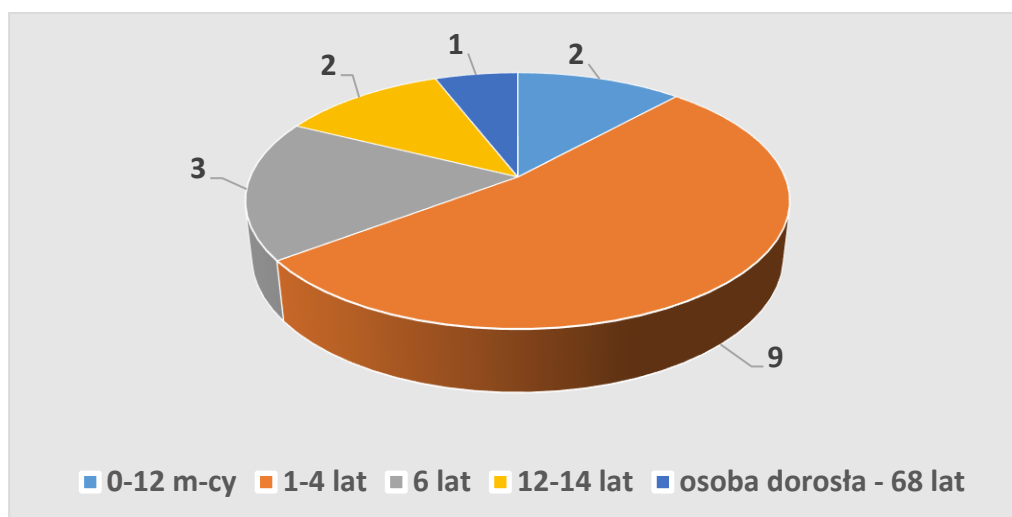
poszczepiennych, co związane było z sytuacją epidemiologiczną kraju – epidemia SARS-CoV-2, której efektem było m. in. zmniejszenie ilości wykonywanych obowiązkowych szczepień ochronnych w ramach PSO.

W 2021r. nastąpił wzrost odnotowanych zgłoszeń NOP. Wynikał on z wprowadzenia powszechnych szczepień przeciw COVID-19, zarówno u dorosłych jak i u młodzieży. W związku ze szczepieniami przeciw COVID-19 odnotowano 19 zgłoszeń niepożądanych odczynów poszczepiennych.

Tabela 6. Analiza wieku osób, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczepienny.

Wiek dziecka	Liczba NOP	% wszystkich NOP
0 -12 miesięcy	2	11,76%
1 - 4 lat	9	52,94%
6 lat	3	17,65%
12-14 lat	2	11,76%
osoba dorosła – 68 lat	1	5,88%

Wykres 22. Analiza wieku osób, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczepienny.

W 2024 roku wszystkie zgłoszone NOP (17 przypadków) zostały zakwalifikowane jako łagodne.

Po przeanalizowaniu niepożądanych objawów poszczepiennych, które wystąpiły po podaniu preparatów szczepionkowych, na przestrzeni 2024 roku, najczęściej odnotowano odczynów miejscowych oraz ogólnych, takich jak:

- odczyny ogólne: gorączka – w 8 przypadkach na 17,
- odczyny miejscowe: nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia – 8 przypadków na 17.

Wszystkie kończyły się pełnym powrotem do zdrowia zaszczepionych osób.

W 2024 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu obejmował nadzorem w zakresie szczepień ochronnych 30 090 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia

życia do 19 roku życia. U 16 zaszczepionych dzieci stwierdzono wystąpienie Niepożądanego Odczynu Poszczepiennego (tj. 0,05 % całej populacji dzieci i młodzieży). Niepożądane odczyny poszczepienne wystąpiły u dzieci i młodzieży objętej szczepieniami obowiązkowymi i zalecanymi. W 2024 r. odnotowano 1 NOP łagodny u osoby dorosłej.

Występowanie niepożądanych odczynów poszczepiennych bardzo często wiąże się z negatywnym odbiorem społeczeństwa, przede wszystkim wśród tzw. „ruchów antyszczepionkowych”. Jednakże wyniki analizy pokazują, że ryzyko wystąpienia NOP jest minimalne, a negatywne efekty zdrowotne są wielokrotnie mniejsze niż konsekwencje wynikające z wystąpienia choroby zakaźnej. Po przeprowadzeniu analizy niepożądanych odczynów poszczepiennych można stwierdzić, że stosowane preparaty szczepionkowe są bezpieczne, a występujące NOP w większości przypadków mają charakter łagodny i nie wpływają negatywnie na stan zdrowia dziecka czy dorosłej osoby zaszczepionej.

II. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

Celem nadzoru nad placówkami ochrony zdrowia była między innymi ocena :

- ✓ bieżącego stanu sanitarno-technicznego;
- ✓ opracowanych i wdrożonych procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w tym dekontaminacji skóry i błon śluzowych lub innych tkanek oraz wyrobów medycznych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń;
- ✓ wdrożonych procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych oraz prowadzonej w tym zakresie dokumentacji;

Na terenie powiatu żywieckiego funkcjonuje jedna centralna sterylizatornia znajdująca się Szpitalu Żywiec, posiadająca Certifikat ISO i spełniająca wymagania normy systemu zarządzania jakością ISO 9001:2015. Natomiast wszystkie gabinety zabiegowe w podmiotach leczniczych wyposażone są w sterylizatory parowe. Kontrola sprawności urządzeń do sterylizacji i skuteczności tych procesów leży po stronie świadczeniodawców.

Wszystkie skontrolowane w roku 2024 podmioty lecznicze legitymowały się stosowną dokumentacją potwierdzającą skuteczność przeprowadzanych procesów sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku. Podmioty posiadały wystarczającą ilość preparatów dezynfekcyjnych, a roztwory użytkowe przechowywane i stosowane były zgodnie z zaleceniami producenta, zawartymi w kartach charakterystyki danego preparatu.

- ✓ wypełniania przez podmioty lecznicze obowiązku w zakresie realizacji zgłoszeń podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z ich powodu zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.
- ✓ stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej w celu zapobieżenia przeniesienia na inne osoby biologicznych czynników chorobotwórczych;
- ✓ opracowania procedury poekspozycyjnej i prowadzenie rejestru zdarzeń po ekspozycyjnych wśród personelu;

W lecznictwie ambulatoryjnym i praktykach zawodowych w 2024r. nie odnotowano ekspozycji na materiał biologiczny potencjalnie zakaźny, natomiast w Szpitalu Żywiec zarejestrowano 9 takich zdarzeń.

- ✓ oceny procedury postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania; Skontrolowane w 2024r. podmioty lecznicze wytwarzały odpady medyczne zakaźne o kodzie 180103, 180104 i odpady medyczne o kodzie 180109. Odpady te zbierane były w sposób selektywny w miejscu ich powstawania, a sposób gromadzenia odpadów na stanowisku pracy oraz czas ich przechowywania był zgodny z obowiązującymi przepisami. Transport wewnętrzny odpadów medycznych do pomieszczeń/urządzeń chłodniczych odbywał się w sposób prawidłowy. Pomioty lecznicze posiadały zawarte umowy na odbiór odpadów medycznych podpisane ze specjalistycznymi firmami posiadającymi zezwolenie na odbiór i transport odpadów do unieszkodliwiania w procesie termicznym.
- ✓ oceny prowadzenia przez podmioty lecznicze kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji ww. działań;
- ✓ postępowanie ze zwłokami osób zmarłych (w przypadku podmiotów prowadzących działalność leczniczą w systemie stacjonarnym);
- ✓ nadzorowanie obowiązku dotyczącego zgłoszenia przez lekarzy z podmiotów leczniczych podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z ich powodu zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 924 z późn. zm.).

1. OCENA STANU SANITARNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W SYSTEMIE STACJONARNYM

W 2024 roku na terenie powiatu żywieckiego funkcjonowały 2 szpitale (w tym 1 szpital chirurgii jednego dnia) oraz podmioty prowadzące działalność leczniczą w systemie stacjonarnym, tj. 5 zakładów opiekuńczo- leczniczych i pielęgnacyjnych (w tym 1 funkcjonujący w obrębie szpitala Żywiec) oraz dwie stacje dializ (w tym 1 w obrębie szpitala Żywiec).

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego we wszystkich placówkach stacjonarnych dokonano kontroli sanitarnej. PPIS w Żywcu wydał do ww. placówek 2 decyzje nakazującą usunięcie nieprawidłowości w zakresie złego stanu sanitarno-technicznego obiektu oraz sprzętu medycznego i wyposażenia. W jednym zakładzie opiekuńczo leczniczym nałożono mandat karny za zły stan sanitarno-higieniczny obiektu.

2. OGNISKA ZAKAŻEŃ SZPITALNYCH

Mając na względzie zapewnienie skuteczności zapobiegania szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych oraz na cele nadzoru epidemiologicznego PPIS w Żywcu prowadzi nadzór nad gromadzeniem w szpitalu informacji o zakażeniach szpitalnych i czynnikach alarmowych. W związku z powyższym szpitale zobowiązane są do sporządzania i przekazywania tut. Organowi okresowych raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej.

Zgodnie z art. 2 pkt 33) Ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 924 z późn. zm.). zakażenie

szpitalne to zakażenie, które wystąpiło w związku z udzieleniem świadczeń zdrowotnych, w przypadku gdy choroba:

- a) nie pozostawała w momencie udzielania świadczeń zdrowotnych w okresie wylegania albo
- b) wystąpiła po udzieleniu świadczeń zdrowotnych, w okresie nie dłuższym niż najdłuższy okres jej wylegania.

Ww. ustawa nakłada na kierowników podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne obowiązek wdrożenia i zapewnienia funkcjonowania systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych oraz zgłaszania w ciągu 24 godzin potwierdzonego epidemicznego wzrostu liczby zakażeń szpitalnych właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

Efektywnie prowadzony nadzór nad zakażeniami szpitalnymi służy do zidentyfikowania zagrożeń oraz powinien prowadzić do zmniejszenia liczby zakażeń szpitalnych, a tym samym zmniejszenia kosztów leczenia.

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest m.in. kontrola prawidłowości działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych podejmowanych przez Komitety i Zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2024r. odnotowano 3 ogniska epidemiczne w Szpitalu Żywiec, z czego:

- ✓ 2 ogniska wywołane przez czynnik chorobotwórczy - SARS COV-2, które objęły 13 pacjentów oraz 2 osoby personelu w oddziale wewnętrznym,
- ✓ 1 ognisko wywołane przez czynnik chorobotwórczy *Clostridioides difficile*, które objęły 2 pacjentów zakażonych w oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii

Zgonów w ogniskach z powodu tych zakażeń nie stwierdzono.

Podmiot leczniczy każdorazowo wdrażał odpowiednie procedury mające na celu ograniczenie i wygaszanie ogniska. W oddziałach zastosowano izolację i kohortację dla osób zakażonych oraz ograniczono odwiedziny.

3. OCENA STANU SANITARNEGO PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W RODZAJU AMBULATORYJNE ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE ORAZ PRYWATNE PRAKTYKI ZAWODOWE

Na terenie powiatu żywieckiego w 2024 roku pod nadzorem znajdowały się następujące placówki wykonujące działalność leczniczą:

1) 54 niepubliczne zakłady lecznictwa ambulatoryjnego z siedzibą na terenie naszego powiatu oraz 13 podmiotów zamiejscowych. Skontrolowano 49 podmiotów tj. 73%. W kontrolowanych podmiotach nie stwierdzono uchybień sanitarno-technicznych.

2) 184 praktyki zawodowe w tym:

- 155 indywidualnych i specjalistycznych Praktyk Lekarskich. Kontrole przeprowadzono w 24 gabinetach co stanowi 15,5%;
- 8 indywidualnych praktyk pielęgniarek i położnych. Przeprowadzono 2 kontrole co stanowi 25%;
- 22 obiekty świadczące inne usługi medyczne. Przeprowadzono 1 kontrolę co stanowi 2,2%.

PPIS w Żywcu wydał 1 decyzję nakazującą dla gabinetu lekarskiego na opracowanie procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym związanych z udzielaniem świadczeń oraz prowadzenia kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji ww. działań.

W trakcie kontroli stwierdzone, że podmioty lecznicze zaopatrzone były w wystarczającą ilość preparatów dezynfekcyjnych, środków czystościowych, sprzętu jednorazowego użytku oraz środków ochrony indywidualnej.

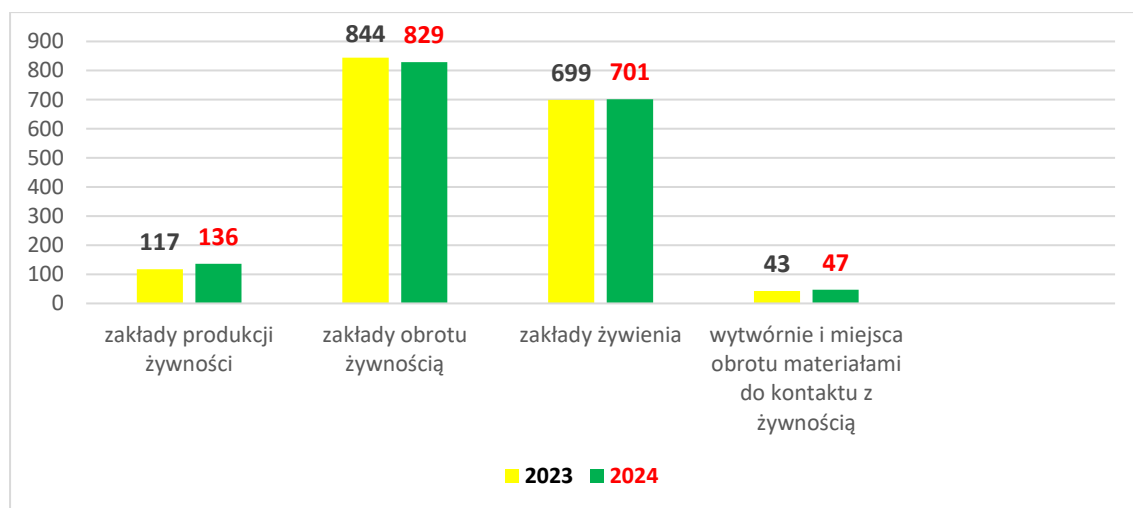
III. Stan sanitarny zakładów żywności, żywienia i materiałów do kontaktu z żywnością.

OGÓLNA OCENA STANU SANITARNEGO W/W GRUPY ZAKŁADÓW

W roku 2024 w Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności prowadzonym przez PPIS w Żywcu znajdowało się 1 713 zakładów, w tym 6 wytwórni i 41 miejsc obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością, z czego skontrolowano 965 obiektów żywnościowo-żywieniowych (57,92 %) i 2 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (4,88%). Nie kontrolowano wytwórni materiałów/ wyrobów do kontaktu z żywnością.

We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono w sumie 1 196 kontroli sanitarnych, w tym 2 kontrole sanitarne w miejscach obrotu materiałami do kontaktu z żywnością.

Wykres 23. Liczba obiektów objętych nadzorem w latach 2023-2024.

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 631 próbek, w tym:

- a) w ramach urzędowej kontroli:
 - 325 próbek żywności;

- 65 próbek sanitarnych (34 pobranych w piekarniach na obecność zanieczyszczeń biologicznych, 31 wymazów w zw. z podejrzeniem choroby przenoszonej drogą pokarmową);
- 6 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- 3 próbki substancji dodatkowych;
- b) w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu:
 - 185 próbek żywności;
 - 1 próbkę wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- c) w ramach monitoringu:
 - 44 próbki żywności;
 - 2 próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zakwestionowano 3,62% zbadanych środków spożywczych (20 próbek) oraz 15,38% próbek sanitarnych (6 próbek pobranych w piekarniach i 4 próbki wymazów).

Tabela 7. Działania kontrolne w latach 2023 - 2024.

Rok	Liczba obiektów nadzor.	Liczba obiektów skontrol.	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji merytor.	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji płat.	Na kwotę	Próby zbadane	Próby kwest.	%
2023	1 703	930	54,6	1162	281	96	27 550	309	29 520	591	33	5,58
2024	1 713	967	56,5	1196	281	93	27 200	291	28 343	631	30	4,75

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem oceny stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W 2024r. kwalifikowano obiekty do wysokiego, średniego lub niskiego ryzyka w zależności od ilości punktów otrzymanych w arkuszu oceny zakładu. Największy wpływ na zakwalifikowanie zakładu do wysokiego lub średniego ryzyka miała kategoryzacja zakładu ze względu na rodzaj wprowadzanych lub produkowanych środków spożywczych, w oparciu o instrukcję Głównego Inspektora Sanitarnego IK/PK/BŻ/01/02.

W wyniku prowadzonej działalności kontrolno-represyjnej wydano 281 decyzji merytorycznych, w tym 101 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień, z czego:

- ✓ 5 decyzji nakazujących unieruchomienie/przerwanie działalności zakładu lub jego części;
- ✓ 2 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu środka spożywczego;
- ✓ 94 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień, w tym 26 zmieniających termin wykonania obowiązków

oraz 291 decyzji płatniczych na łączną kwotę 28 343,- zł.

Winnych uchybień natury higieniczno-sanitarnej ukarano 93 mandatami karnymi na łączną kwotę 27 200,- zł.

Stan sanitarny i techniczny obiektów każdego roku ulega nieznacznym wahaniom. Generalnie, dzięki prowadzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej kontrolom i postępowaniom administracyjnym będącym ich wynikiem oraz coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie obowiązujących wymagań oraz wdrażaniu i stosowaniu zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzaniu systemu HACCP, można uznać, że ulega on systematycznej poprawie. W skali całego powiatu zasady GHP/GMP wdrożyło 1 579 zakładów, co stanowi 92,2% wszystkich obiektów wpisanych do Rejestru. Natomiast system HACCP wprowadziło 1 420 nadzorowanych obiektów, czyli blisko 83% zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności, co dotyczy zwłaszcza punktów małej gastronomii, bazujących na półproduktach i produktach gotowych.

1. Zakłady produkcji żywności

W roku 2024 w ewidencji znajdowało się 136 zakładów z tej grupy obiektów, z czego skontrolowano 98 (72,1%), przeprowadzając 141 kontroli.

Obiekty z tej grupy zakwalifikowano:

- do kategorii niskiego ryzyka: 21 zakładów;
- do kategorii średniego ryzyka: 68 zakładów;
- do kategorii wysokiego ryzyka: 47 zakładów.

Kwalifikacja obiektów do grupy średniego lub wysokiego ryzyka związana była głównie z profilem działalności zakładu.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości stwierdzanych podczas kontroli należały:

- ✓ niewłaściwy stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów w pomieszczeniach produkcyjnych, magazynowych, pomocniczych i w zapleczu socjalnym dla pracowników;
- ✓ niewłaściwy stan sanitarno-techniczny wyposażenia;
- ✓ nieprzestrzeganie procedur GMP, HACCP;
- ✓ brak zapisów wynikających z dokumentacji GHP, GMP i HACCP oraz dokumentacji identyfikującej dostawców środków spożywczych;
- ✓ nieaktualne orzeczenia lekarskie do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników;
- ✓ używanie do produkcji niewłaściwej jakości surowców, w tym przeterminowanych;
- ✓ brudno utrzymane pomieszczenia i sprzęt produkcyjny;
- ✓ niewłaściwy stan sanitarny obiektu – stwierdzenie w próbkach sanitarnych szkodników zbożowo-mącznych.

W zakładach produkcji żywności wydano 26 decyzji administracyjnych, w tym m.in.:

- ✓ 2 decyzje unieruchamiające zakład piekarniczy ze względu na zły stan sanitarny oraz stwierdzenie obecności szkodników zbożowo-mącznych;
- ✓ 1 decyzję nakazującą unieruchomienie działalności zakładu (*kuchnia domowa*) ze względu na brak sprawozdania z badań potwierdzającego właściwą jakość wody z ujęcia wykorzystywanej do produkcji, brak orzeczenia do celów sanitarno-

epidemiologicznych, a także ze względu na stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-techniczne, w tym brak bieżącej ciepłej wody;

- ✓ 17 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli;
- ✓ 2 decyzje umarzające w związku z podjęciem natychmiastowych działań naprawczych przez producentów lodów z automatu, tj. przeprowadzenie procesu mycia i dezynfekcji automatu do produkcji lodów, których skuteczność została poświadczona sprawozdaniem z badań potwierdzającym właściwą jakość lodów;
- ✓ 1 decyzja umarzająca ze względu na przedstawienie przez producenta suplementów diety zmienionej etykiety spełniającej wymagania obowiązujących przepisów;

Ze względu na stwierdzenie nieprawidłowości sanitarne nałożono 14 mandatów karnych na łączną kwotę 4 300zł.

W omawianym roku w ramach Akcji „Mklik próchniczek”, zapoczątkowanej 12 lat temu, skontrolowano 15 zakładów piekarniczych. W trakcie kontroli pobrano do badań 34 próbki sanitarne (25 próbek wytrzepeków z koszyków produkcyjnych oraz 19 próbek zmiotków z podłogi lub stołów produkcyjnych) w kierunku zanieczyszczeń biologicznych, tj. szkodników i ich pozostałości. Zakwestionowanych zostało 6 próbek, co stanowi 17,6%.

W każdym przypadku stwierdzenia szkodników w próbce sanitarnej informowano o tym fakcie przedsiębiorę i nakazywano w trybie natychmiastowym zaprzestania produkcji i podjęcia odpowiednich działań naprawczych, których skuteczność należało potwierdzić badaniem laboratoryjnym próbek sanitarnych. Przedsiębiorcy niezwłocznie przeprowadzali działania naprawcze, tj. zabiegi dezynsekcji wykonywane przez profesjonalne firmy DDD, o czym informowali PPIS w Żywcu. Jednakże w 2 przypadkach, w związku ze stwierdzeniem licznych szkodników lub ich pozostałości już w trakcie kontroli oraz w wyniku przeprowadzonych badań, PPIS w Żywcu wydał decyzje unieruchamiające.

W każdym przypadku przeprowadzane były kontrole sprawdzające oraz ponownie pobierane były próbki sanitarne, które nie były już kwestionowane.

Z przedstawionego poniżej zestawienia tabelarycznego wynika, że urzędowa kontrola, mająca na celu weryfikację zakładów piekarniczych również w tym zakresie, jest niezbędna ze względu na brak lub niedostateczny nadzór właścicielski.

Tabela 9. Działania w ramach Akcji „Mklik próchniczek” w latach 2020 – 2024.

Rok	Liczba zakładów objętych akcją	% zakładów objętych akcją	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwestion.	%	Liczba nałożonych mandatów	Na kwotę
2024	15	51,7	19	34	6	17,6	4	1 400
2023	13	44,8	23	37	11	29,7	7	2 200
2022	10	34,3	11	20	9	45,0	5	1 900
2021	5	16,6	7	11	6	54,5	4	1 400
2020	-	-	1	2	0	0,0	0	0

Na terenie nadzorowanego powiatu w 2024r. znajdowało się 8 obiektów produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe, 7 zakładów z tej grupy zostało skontrolowanych.

Przeprowadzono w tych obiektach 10 kontroli sanitarnych (w tym 3 kontrole interwencyjne), w trakcie których pobrano do badań laboratoryjnych 43 próbki wody źródlanej w opakowaniach jednostkowych. Żadna z próbek nie została zakwestionowana.

Tabela 10. Działania nadzоровe w zakładach produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe w latach 2023 - 2024.

Rok	Liczba zakładów w Rejestrze	% zakładów skontrolow.	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwest.		% kwest. ogółem	Liczba wydanych decyzji admin.
					ogółem	w tym mikrobiol.		
2024	8	7	10	43	0	0	0	1
2023	8	8	17	77	17	16	22	13

W 2024 roku w nadzorowanych zakładach produkujących żywność pobrano 103 próbki żywności do badań mikrobiologicznych, fizykochemicznych, organoleptycznych, zanieczyszczeń oraz w kierunku znakowania, 1 próbkę substancji dodatkowych, 2 próbki wyrobów do kontaktu z żywnością oraz 34 próbki sanitarne (*wytrzepek i zmiotki z zakładów piekarniczych*).

Zakwestionowano 10 próbek środków spożywczych (tj. lodów z automatu), które nie spełniły wymagań mikrobiologicznych określonych w obowiązujących przepisach – co stanowi blisko 10% w stosunku do wszystkich próbek zbadanych oraz 6 próbek sanitarnych ze względu na stwierdzenie szkodników zbożowo-mącznych.

W 2 przypadkach PPIS w Żywcu skierował do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego sprawy o nałożenie kary pieniężnej na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. 2023r., poz. 1448):

- 1) rozpoczęcie działalności w kuchni domowej bez złożonego wniosku o wpis do Rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności prowadzonego przez PPIS w Żywcu;
- 2) niezgodne z obowiązującymi przepisami znakowanie suplementów diety.

2. Obiekty obrotu żywnością

Do obiektów obrotu żywnością nadzorowanych przez PPIS w Żywcu zaliczamy zarówno małe kioski i obiekty tymczasowe prowadzące działalność na targowiskach czy podczas imprez masowych, jak również sklepy spożywcze łącznie z supermarketami oraz magazyny hurtowe.

W roku 2024 skontrolowano 432 obiekty z 829 prowadzących działalność handlową (tj. ponad 52%), przeprowadzając 538 kontroli, z czego 55 kontroli w 34 supermarketach. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 52 decyzje administracyjne, w tym m.in.:

- ✓ 29 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień;

- ✓ 2 decyzje zakazujące wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niepakowanych ze względu na niewłaściwą jakość wody z wodociągu obiektu.

Do uchybień najczęściej występujących w zakresie stanu sanitarno-technicznego należały:

- ✓ zły stan sanitarno-techniczny ścian, sufitów, podłóg w magazynach, w pomieszczeniach zaplecza sanitarnego, w sali sprzedaży, w ciągach komunikacyjnych oraz w komorach chłodniczych, a także drzwi wewnętrznych i zewnętrznych w obiektach;
- ✓ zły stan sanitarno-techniczny wyposażenia.

Winnych zaniedbań natury sanitarnej ukarano 39 mandatami karnymi na łączną kwotę 10 200zł.

Nieprawidłowości natury higienicznej (*w dużej mierze zależne od zachowań personelu*) to głównie:

- ✓ brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- ✓ wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia/dacie minimalnej trwałości lub z oznakami zepsucia;
- ✓ brak zapisów wynikających z procedur GHP i HACCP;
- ✓ brak zapisów identyfikujących dostawców środków spożywczych.
- ✓ brak zachowanej segregacji przechowywanych środków spożywczych;
- ✓ wprowadzanie do obrotu nieoznakowanych środków spożywczych, głównie wędlin;
- ✓ niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych (niezgodnie z zaleceniami producenta);
- ✓ brudno utrzymane wyposażenie zakładu (regały ekspozycyjne, urządzenia chłodnicze, szafki i blaty robocze), wózki i koszyki dla klientów oraz podłogi w pomieszczeniach zakładu;
- ✓ wykorzystywanie środków do dezynfekcji powierzchni mających kontakt z żywnością po upływie terminu przydatności do użycia lub brak tych środków.

Ogółem w miejscach obrotu pobrano do badań 405 próbek żywności, 2 próbki substancji dodatkowych. Ponadto w obiektach obrotu pobrano do badań 5 próbek wyrobów do kontaktu z żywnością.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zdyskwalifikowano 10 próbek żywności (*5 próbek mięsa mielonego z kurcząt, 5 próbek mięsa mielonego z indyka*) ze względu na stwierdzenie bakterii *Salmonella Spp.*

Obrót żywnością w systemie targowiskowym – obiekty ruchome i tymczasowe.

W roku 2024 skontrolowano 45 obiektów ruchomych i tymczasowych prowadzących działalność w zakresie obrotu środkami spożywczymi. W tej grupie obiektów przeprowadzono 51 kontroli. Nie wydawano decyzji administracyjnych, nie pobierano próbek. Podczas 5 kontroli stwierdzono nieprawidłowości: brak orzeczenia lekarskiego do celów sanitarno-epidemiologicznych pracownika, brudno utrzymane wyposażenie. W związku z powyższym nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 900 zł.

Ponadto, w związku ze stwierdzeniem rozpoczęcia działalności bez złożonego wniosku o wpis i zatwierdzenie obiektu, w 1 przypadku sprawę skierowano do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego celem ukarania na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy

z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (tekst jednolity Dz. U. z 2023r., poz. 1448).

3. Zakłady żywienia zbiorowego

W 2024 roku skontrolowano ponad 57% zakładów żywienia zbiorowego (435 obiektów z 701), w których przeprowadzono w sumie 515 kontroli.

Skontrolowano:

- ✓ 107 zakładów żywienia zbiorowego otwartego – przeprowadzając 136 kontroli;
- ✓ 153 zakłady małej gastronomii – przeprowadzając 173 kontrole;
- ✓ 10 gospodarstw agroturystycznych – przeprowadzając 12 kontroli;
- ✓ 164 zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego – przeprowadzając 193 kontrole;
- ✓ 1 zakład usług cateringowych - przeprowadzając 1 kontrolę.

W wyniku prowadzonych działań kontrolnych wydano 40 decyzji administracyjnych, w tym m.in.:

- ✓ 2 decyzje nakazujące unieruchomienie działalności zakładu w związku ze stwierdzeniem niewłaściwej jakości zdrowotnej wody z wodociągu lokalnego;
- ✓ 31 decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-technicznego zakładu.

Za usterki natury sanitarnej nałożono 40 mandatów karnych na kwotę 12 700 zł, w tym:

- 1) w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego 29 mandatów na sumę 9 500 zł (z czego w zakładach małej gastronomii - 11 mandatów na kwotę 3 100 zł, w gospodarstwie agroturystycznym – 1 mandat na kwotę 300 zł);
- 2) w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego 11 mandatów na sumę 3 200 zł.

Do najczęściej stwierdzanych uchybień należało:

- ✓ brak segregacji w urządzeniach chłodniczych;
- ✓ brak czystości w pomieszczeniach produkcyjnych, brudno utrzymane wyposażenie oraz sprzęt, przechowywanie zbędnych przedmiotów nie wykorzystywanych w działalności;
- ✓ przechowywanie surowców niezgodnie z zaleceniami producentów;
- ✓ brak zabezpieczenia p/zanieczyszczeniem przechowywanych surowców;
- ✓ brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- ✓ używanie surowców po dacie minimalnej trwałości/terminie przydatności do spożycia;
- ✓ brak zapisów wynikających z GMP, GHP oraz procedury opartej na zasadach systemu HACCP;
- ✓ brak oznakowania środków spożywczych przechowywanych w opakowaniach zastępczych;
- ✓ wykorzystywanie pomieszczeń niezgodnie z przeznaczeniem;

W 4 przypadkach PPIS w Żywcu skierował do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego sprawy o nałożenie kary pieniężnej na podstawie art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. 2023r., poz. 1448):

- 1) 1 sprawy dotyczyły rozpoczęcia działalności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie i wpis do Rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności prowadzonego przez PPIS w Żywcu;

- 2) 2 sprawy dotyczyły prowadzenia działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu;
- 3) 1 sprawa ze względu na wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niezgodnych z wymogami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2016r. w sprawie grup środków spożywczych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016r., poz. 1154)

W ramach nadzoru w obiektach żywienia zbiorowego pobrano do badań laboratoryjnych ogółem 22 próbki żywności.

Ponadto w związku z prowadzeniem 4 postępowań epidemiologicznych w ogniskach chorób przenoszonych drogą pokarmową (tzw. zatruciach zbiorowych) pobrano 23 próbki żywności, 1 próbkę kontrolną posiłków oraz 31 próbek sanitarnych, tj. wymazów z powierzchni i sprzętu do kontaktu z żywnością oraz rąk personelu kuchni. Próbkę sanitarną w takich przypadkach pobierane są w celu zweryfikowania utrzymania czystości przy przygotowywaniu posiłków.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych w 4 wymazach stwierdzono wzrost bakterii wskaźnikowych świadczących o niezachowaniu higieny w kuchni.

OGÓLNA OCENA SPOSOBU ŻYWIENIA.

W 2024r. przeprowadzono 9 teoretycznych ocen sposobu żywienia dzieci w placówkach oświatowych (żłobkach, przedszkolach i szkołach) oraz pacjentów szpitala.

Wartość kaloryczną i odżywczą racji pokarmowej obliczono na podstawie odpisów z raportów żywieniowych, przeliczonych na jedną osobę (ilość surowców/osobę) za pomocą programu komputerowego pn. Dieta 6, a uzyskane wyniki porównano z zaleceniami żywieniowymi umieszczonymi w publikacji Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa - „Normy żywienia dla populacji Polski i ich zastosowanie” – nowelizacja 2020r.

W wyniku przeprowadzonych ocen, 8 zestawień dekadowych zostało ocenionych jako nieprawidłowe ze względu na odchylenia od zalecanej wartości energetycznej oraz niewłaściwej podaży wapnia, żelaza i witaminy C. Stwierdzono ponadto nieprawidłowy procentowy udział energii pochodzącej z białka i tłuszczu.

W celu weryfikacji prawidłowości stosowania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016r., poz. 1154) w jednostkach systemu oświaty przeprowadzono 93 kontrole. Należy pamiętać, że w/w rozporządzenie określa grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w sklepikach szkolnych lub automatach zlokalizowanych na terenie placówek oraz określa zasady doboru środków spożywczych stosowanych w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych z zastrzeżeniem, że muszą one spełniać odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej, wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej.

W powyższym zakresie skontrolowano::

- 8 sklepików szkolnych,
- 38 stołówek szkolnych,
- 43 bloki żywienia w przedszkolach,
- 3 stołówki w internatach
- stołówkę w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym

nie stwierdzając nieprawidłowości.

4. Jakość zdrowotna środków spożywczych.

W 2024r. przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego oraz w zakładach żywienia zbiorowego 553 próbki środków spożywczych, w tym w ramach:

- urzędowej kontroli żywności – 324 próbki;
- monitoringu – 44 próbki;
- urzędowej kontroli i monitoringu – 185 próbek.

Próbki te przebadane zostały w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mykotoksyn, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO), zawartości histaminy, skażeń promieniotwórczych, antybiotykooporności, pozostałości pestycydów, alkaloidów pirolizydynowych i tropanowych, dozwolonych substancji dodatkowych, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych oraz znakowania.

Za niezgodne z wymaganiami uznano 20 próbek, co stanowi 3,62%.

Tabela 11. Jakość zdrowotna środków spożywczych: lata 2023 – 2024

Rok	Próbki zbadane	Próbki zdyskw. %	w tym					
			krajowe		UE		importowane	
			zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %
2024	553	3,62	459	4,36	65	0	29	0
2023	545	4,04	458	4,80	47	0	40	0

Przyczyną kwestionowania próbek środków spożywczych było stwierdzenie:

- ✓ przekroczenie liczby Enterobacteriaceae w lodach z automatu;
- ✓ stwierdzenie obecności bakterii Salmonella spp. w 25 g mięsa drobiowego;

5. Import / eksport.

W 2024r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu nie wniosków o dokonanie kontroli w związku z importem lub eksportem żywności lub wyrobów/materiałów do kontaktu z żywnością.

6. RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) - System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i paszach.

System RASFF stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Ma on również na celu ochronę konsumenta przed ryzykiem wystąpienia ewentualnych zachorowań.

W roku 2024 w ramach funkcjonowania systemu RASFF do tut. Stacji wpłynęło 68 powiadomień, w tym:

- 18 powiadomień alarmowych (w tym 3 dotyczące przedmiotów użytku);
- 42 powiadomienia informacyjne (2 dotyczące przedmiotów użytku);
- 1 powiadomienie typu RASFF NEWS/INNE;
- 2 powiadomienia o niezgodności.

Po otrzymaniu powiadomienia przedstawiciele tut. Organu niezwłocznie sprawdzali przekazaną dokumentację, w tym listy dystrybucyjne, celem ustalenia czy dany produkt znajdował się w obrocie na terenie naszego powiatu. W przypadku potwierdzenia, że objęty powiadomieniem produkt był wprowadzany do obrotu w powiecie żywieckim, w celu ustalenia czy znajduje się on nadal w sprzedaży, w podmiotach wskazanych na liście dystrybucyjnej przeprowadzane były kontrole lub informacje zbierane były drogą telefoniczną lub mailową.

Tabela 12. Powiadomienia alarmowe i informacyjne przesłane do PPIS w Żywcu w 2024r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
<i>Orzechy i bakalie</i>	3	0
<i>Przetwory zbożowo-mączne i wyroby przemysłu piekarskiego</i>	1	1
<i>Drób, przetwory drobiowe, jaja</i>	2	19
<i>Owoce i warzywa świeże, przetwory, nasiona suszone</i>	2	5
<i>Mięso i przetwory mięsne</i>	0	2
<i>Ryby i przetwory rybne oraz owoce morza</i>	1	0
<i>Suplementy diety, środki spożywcze dla wybranych grup</i>	1	6
<i>Mleko i przetwory mleczne</i>	1	1
<i>Przyprawy i sosy</i>	1	5
<i>Wyroby do kontaktu z żywnością</i>	3	2
<i>Cukier i wyroby cukiernicze</i>	0	1
<i>Napoje i koncentraty napojów, wody źródlane</i>	1	0
<i>Herbaty i herbaty ziołowe</i>	1	0
<i>Napoje alkoholowe</i>	1	0

Mięso drobiowe i pochodzące z niego produkty stanowiły najliczniejszą grupę co do ilości powiadomień zgłoszonych w roku 2024. Powodem tak licznych zgłoszeń było stwierdzenie obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych: głównie bakterii *Salmonella Enteritidis*.

Generalnie zagrożenia mikrobiologiczne dotyczące obecności bakterii chorobotwórczych w żywności stanowiły ponad 48% wszystkich powiadomień. Natomiast 40% otrzymanych powiadomień w systemie RASFF dotyczyła zagrożeń chemicznych, w tym m.in. przekroczeń:

- najwyższego dopuszczalnego poziomu sumy alkaloidów pirolizydynowych w herbatkach ziołowych, w mielonym kminie rzymskim;
- dopuszczalnego poziomu sumy morfiny i kodeiny w maku niebieskim;
- najwyższych dopuszczalnych poziomów mykotoksyn w pistacjach, w figach suszonych i rodzynkach;
- najwyższych dopuszczalnych pozostałości (NDP) pestycydów w papryce czerwonej świeżej, porzecze czerwonej, ciecierzycy, soczewicy czerwonej;
- maksymalnego dopuszczalnego poziomu kadmu w mrożonych ośmiorniczkach;
- maksymalnego dopuszczalnego poziomu ołowiu w cynamonie mielonym;
- antybiotyków w mięsie drobiowym i podrobach drobiowych;
- migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych (PAA) w materiałach do kontaktu z żywnością.

Tylko 5% przesłanych powiadomień dotyczyło zanieczyszczeń fizycznych.

PPIS w Żywcu w 2024r. w ramach funkcjonowania systemu RASFF - przesłał do ŚPWIS w celu weryfikacji dokumentację dotyczącą środków spożywczych zakwalifikowanych do powiadomień informacyjnych w celu podjęcia działań. Przedmiotem powiadomienia były partie: Mięsa na kotlety z fileta z piersi indyka oraz Mięso mielone z kurczaka, które zakwestionowano ze względu na stwierdzenie obecności *Salmonella enteritidis*.

7. Materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością.

W Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS prowadzonym przez PPIS w Żywcu w 2024r. znajdowało się 6 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 41 miejsc obrotu tymi produktami. W omawianym okresie przeprowadzono 2 kontrole w zakładach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością - nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pobrano do badań laboratoryjnych 9 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Próbkę nie zostały zakwestionowane.

INTERWENCJE

W 2024r. do Sekcji Bezpieczeństwa Żywności (NS-BŻ) zgłoszono 46 interwencji (w tym 5 anonimowych), czyli o 9 więcej niż w roku 2023.

Rozpatrzono bezpośrednio 43 interwencje, natomiast w 3 przypadkach sprawę w całości przekazano do rozpatrzenia wg właściwości rzeczowej Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii. W przypadku 5 interwencji zostały one rozpatrzone w części dot. działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a w pozostałych zakresach zostały przekazane wg właściwości rzeczowej

lub miejscowej do odpowiednich instytucji, tj.: Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Katowicach (1), PLW w Żywcu (1), Urzędu Skarbowego w Żywcu (1), PPIS w Katowicach (1), PPIS w Warszawie (1).

Zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 18 przypadkach co stanowi 41,8% rozpatrzonych spraw (w 2023r. – zasadnych było blisko 40%).

Wśród rozpatrywanych interwencji:

- 23 dotyczyły niewłaściwej jakości zdrowotnej zakupionych środków spożywczych (*głównie wprowadzania do obrotu żywności przeterminowanej lub z oznakami widocznych zanieczyszczeń*);
- 11 - nieprawidłowych warunków higieniczno-sanitarnych w zakładach żywnościowo-żywnościowych oraz niewłaściwych warunków transportu środków spożywczych;
- 9 dotyczyło nieprawidłowego żywienia, niewłaściwego oznakowania środków spożywczych, braku wymaganych informacji o produktach sprzedawanych przez internet, nielegalnej działalności.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w związku z interwencjami nałożono 23 mandaty karne na łączną kwotę 7 100,- zł i wydano 7 decyzji administracyjnych, w tym 1 decyzję zakazującą prowadzenie działalności w kuchni domowej ze względu na zły stan sanitarny i nieprawidłowości mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia potencjalnych odbiorców produkowanej żywności.

zagrożenie brak sprawozdania z badań potwierdzającego właściwą jakość wody z ujęcia wykorzystywanej do produkcji, brak orzeczenia do celów sanitarno-epidemiologicznych, a także ze wzgl. stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-techniczne (w tym brak bieżącej ciepłej wody).

W związku z interwencjami pobrano do badań laboratoryjnych 58 próbek środków spożywczych, z których żadna nie została zakwestionowana.

IV. Nadzór nad jakością wody

1. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia.

Mieszkańcy powiatu żywieckiego zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi przez:

- wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady gospodarki komunalnej lub zarejestrowane spółki wodne,
- prywatne wodociągi, które nie posiadają zarządcy odpowiedzialnego za jakość produkowanej wody,
- studnie indywidualne.

Wykres 24. Zaopatrzenie ludności powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2024r.

W 2024r. wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024r. poz.757) dostarczały wodę do około 62,5 % mieszkańców powiatu.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024r. poz. 757) zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę jest zadaniem własnym gminy.

W gminach Koszarawa i Ujsoły brak jest wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W gminie Rajcza poniżej 10% mieszkańców zaopatrywanych jest przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Są również takie gminy, w których powyżej 60% mieszkańców zaopatrywanych jest w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Do gmin tych należą:

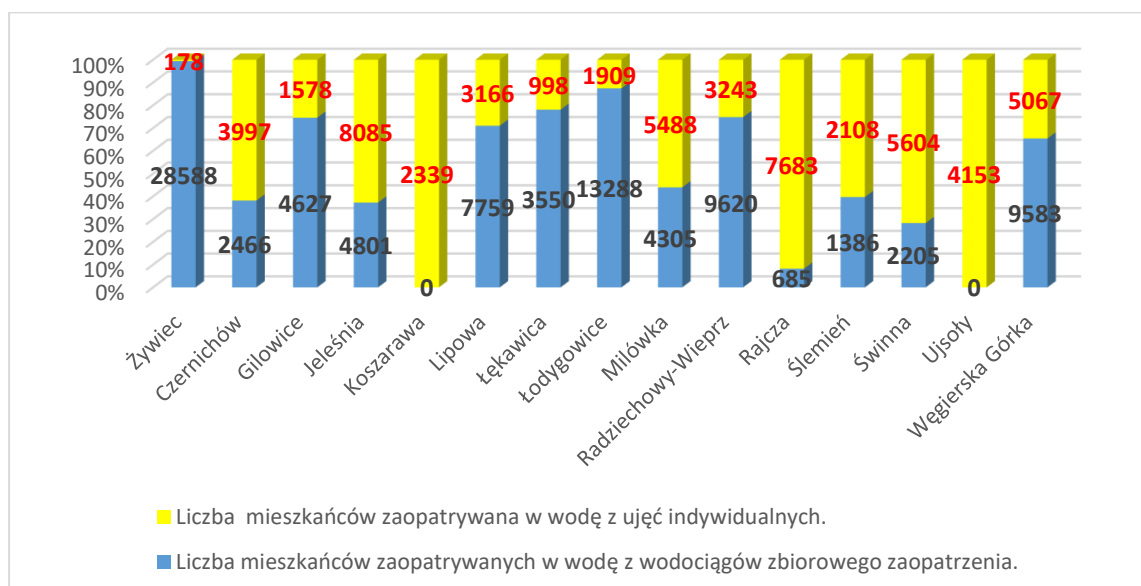
- Węgierska Górka – powyżej 60 % mieszkańców;
- Lipowa, Łękawica, Gilowice i Radziechowy-Wieprz – powyżej 70 % mieszkańców;
- Łodygowice - powyżej 80 % mieszkańców;
- Żywiec - prawie 100% mieszkańców.

Tabela 13. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin w % zaopatrywana w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2024r.

Gminy Powiatu Żywieckiego	% mieszkańców gminy zaopatrywanych w wodę przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę
Żywiec	99,4
Czernichów	38,2
Gilowice	74,6

<i>Jeleśnia</i>	37,3
<i>Koszarawa</i>	0,0
<i>Lipowa</i>	71,0
<i>Łękawica</i>	78,1
<i>Łodygowice</i>	87,4
<i>Milówka</i>	44,0
<i>Radziechowy-Wieprz</i>	74,8
<i>Rajcza</i>	8,2
<i>Ślemień</i>	39,7
<i>Świnna</i>	28,2
<i>Ujsoły</i>	0,0
<i>Węgierska Górka</i>	65,4

Wykres 25. Zaopatrzenie mieszkańców gmin powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2024r.

W 2024r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu było 29 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym:

- produkujących $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 16
- produkujących od 101 do $1000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 12
- produkujących od 1001 do $10000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody - 1

Wodociągi te rozprowadziły około $10\,434 \text{ m}^3/\text{d}$ wody do spożycia. Jakość wody dostarczana przez te wodociągi była na bieżąco monitorowana w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców tych wodociągów oraz w ramach nadzoru sanitarnego przez PPIS w Żywcu.

W 2024r. skontrolowano jakość wody we wszystkich 29 wodociągach. W ramach nadzoru sanitarnego pobrano do badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych z ww. wodociągów 257 próbek wody.

Jakość wody w 220 próbkach spełniała wymagania określone w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody

przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi.

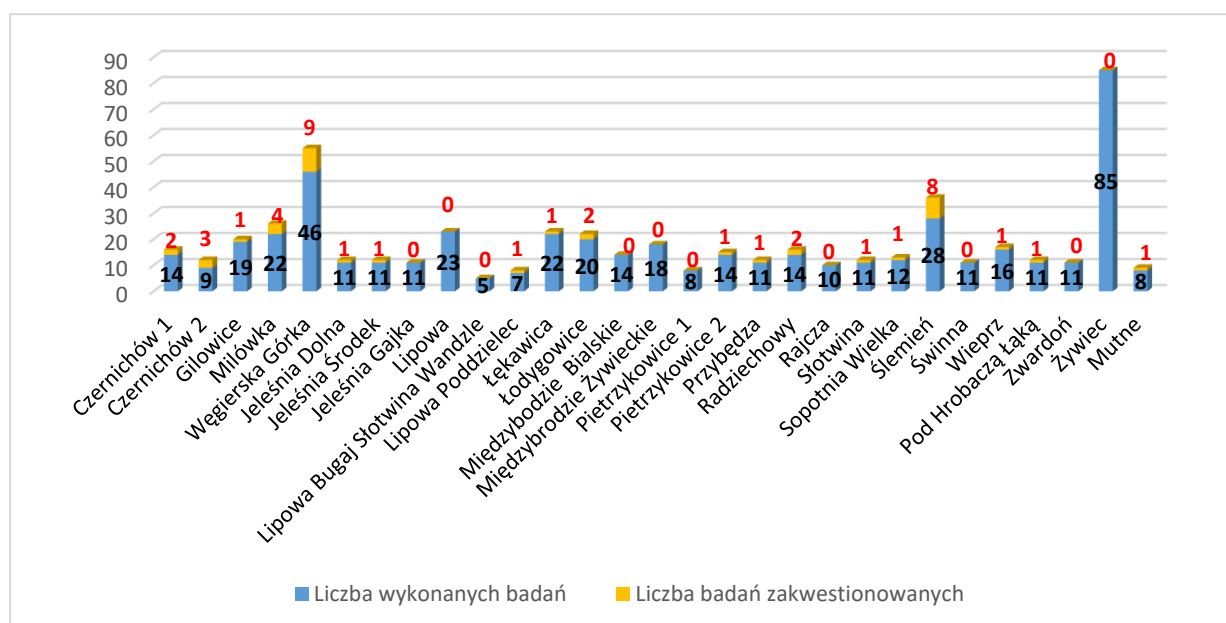
Zakwestionowano jakość wody w 37 próbkach (co stanowi 14,4%), ze względu na podwyższoną mętność, przekroczone chlorany, przekroczoną Σ chloranów i chlorynów oraz ze względu na obecność bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoków oraz podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h.

Natomiast dysponenti tych wodociągów w ramach realizowanej kontroli wewnętrznej przeprowadzili badania 245 próbek wody, z czego zakwestionowano jakość wody w 5 próbkach (1,9%) ze względu na podwyższoną mętność oraz podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h.

A zatem w sumie z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przebadano 502 próbki wody. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że jakość wody w 460 próbkach spełniała wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi.

Ogółem zakwestionowano jakość wody w 42 próbkach, tj. 9,1% zbadanych (pobranych w ramach nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej).

Wykres 26. Liczba próbek wody pobranych do badań laboratoryjnych na poszczególnych wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2024r.

Kwestionowane próbki dotyczyły następujących wodociągów:

1) Wodociąg sieciowy Czarnichów I (2 próbki):

- ✓ 1 próbka wody pobrana bezpośrednio ze zbiornika wody uzdatnionej w Czarnichowie - stwierdzono podwyższoną mętność - 14 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Czernichowie - stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli w ilości 59 jtk/100ml; *Escherichia coli* w ilości 17 jtk/100ml (wymagania: bakterie grupy coli 0 jtk/100ml, *Escherichia coli* 0 jtk/100 ml) oraz podwyższoną mętność – 3,3 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego PPIS w Żywcu wydał decyzję o braku przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z przedmiotowego wodociągu do czasu uzyskania pozytywnego wyniku badania wody oraz podjęcia skutecznych działań naprawczych.

2) Wodociąg sieciowy Czernichów II (3 próbki):

- ✓ 2 próbki wody pobrane w budynku mieszkalnym w Czernichowie - stwierdzono podwyższoną mętność, tj.: 1,3 NTU i 6,7 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana bezpośrednio ze zbiornika wody uzdatnionej w Czernichowie - stwierdzono podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h – 116 jtk/1ml (zaleca się aby ogólna liczba mikroorganizmów nie przekraczała 100 jtk/1ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

3) Wodociąg sieciowy Gilowice (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Gilowicach - stwierdzono podwyższoną mętność - 4,4 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

4) Wodociąg sieciowy Milówka (4 próbki):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku Szkoły Podstawowej w Szarem, 1 próbka pobrana w budynku SUW w Kamesznicy oraz 1 próbka wody pobrana w budynku Szkoły Podstawowej w Milówce - stwierdzono podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h - >300 jtk/1ml (zaleca się aby ogólna liczba mikroorganizmów nie przekraczała 200 jtk/1ml w kranie konsumenta), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku hydroforni H1 w Lalikach - stwierdzono przekroczoną Σ chloranów i chlorynów – 0,750 mg/l (wymagania: 0,7 mg/l), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

5) Wodociąg sieciowy Węgierska Górka (9 próbek):

- ✓ 3 próbki pobrane w budynku SUW w Ciężynie, 2 próbki pobrane w budynku SUW w Żabnicy, 1 próbka pobrana w Zakładzie Przetwórstwa Mięsnego, 1 próbka pobrana w Sklepie spożywczym w Ciężynie oraz 1 próbka pobrana w Hurtowni warzyw i owoców w Węgierskiej Górze - stwierdzono podwyższoną mętność – od 1,2 NTU do 10,0 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Węgierskiej Górze, os. XX-lecia - stwierdzono podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h – 114 jtk/1ml (zaleca się aby ogólna liczba mikroorganizmów nie przekraczała 100 jtk/1ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

6) Wodociąg sieciowy Jeleśnia Dolna (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Jeleśni – stwierdzono podwyższoną mętność - 1,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

7) Wodociąg sieciowy Jeleśnia Środek (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana bezpośrednio ze zbiornika wody uzdatnionej w Jeleśni - stwierdzono podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h – 118 jtk/1ml (*zaleca się aby ogólna liczba mikroorganizmów nie przekraczała 100 jtk/1ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

8) Wodociąg sieciowy Lipowa Poddzielec (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Lipowej - stwierdzono podwyższoną mętność - 1,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;

9) Wodociąg sieciowy Łękawica (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Okrajniku – stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli w ilości 54 jtk/100ml (*wymagania: 0 jtk/100ml*).

W związku z tym, że pobrane równocześnie przez PPIS w Żywcu 2 próbki wody w innych punktach, tj. w 2 budynkach mieszkalnych w Okrajniku, nie wykazały przekroczeń parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych PPIS w Żywcu nie wydał decyzji o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi z przedmiotowego wodociągu. Natomiast niezwłocznie pobrał 2 kolejne próbki wody, w tym: 1 próbkę w budynku mieszkalnym (*w którym zakwestionowano jakość wody*) w punkcie czerpalnym bezpośrednio za wodomierzem (*w celu sprawdzenia jakości dostarczanej wody przez wodociąg sieciowy Łękawica*) oraz 1 próbkę w Sklepie Nr 10 w Okrajniku. Przeprowadzone badania wykazały, że jakość dostarczanej wody przez przedsiębiorstwo wodociągowe odpowiada wymaganiom obowiązujących przepisów.

10) Wodociąg sieciowy Łodygowice (2 próbki):

- ✓ 1 próbka pobrana w budynku SUW Bartoszewiec w Łodygowicach oraz 1 próbka pobrana w budynku SUW WOPR w Łodygowicach - stwierdzono podwyższoną mętność - 1,3 NTU i 1,5 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*) oraz podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h – 121 jtk/1ml i 152 jtk/1ml (*zaleca się aby ogólna liczba mikroorganizmów nie przekraczała 100 jtk/1ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

11) Wodociąg sieciowy Pietrzykowice II (1 próbka)

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Pietrzykowicach – stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli w ilości 65 jtk/100ml (*wymagania: 0 jtk/100ml*).

W związku z tym, że pobrana równocześnie przez PPIS w Żywcu próbka wody w innym punkcie (*w budynku SUW Żarnówka w Pietrzykowicach*) nie wykazała przekroczeń parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, PPIS w Żywcu nie wydał

decyzji o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi z przedmiotowego wodociągu. Natomiast niezwłocznie pobrał 1 dodatkową próbkę wody w przedmiotowym budynku mieszkalnym w punkcie czerpalnym bezpośrednio za wodomierzem, w celu sprawdzenia jakości dostarczanej wody przez wodociąg sieciowy Pietrzykowice II. Przeprowadzone badania wykazały, że jakość dostarczanej wody przez przedsiębiorstwo wodociągowe odpowiada wymaganiom obowiązujących przepisów.

12) Wodociąg sieciowy Przybędza (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Przybędzy – stwierdzono podwyższoną mętność - 2,6 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

13) Wodociąg sieciowy Radziechowy (2 próbki):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Przybędzy oraz 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Radziechowach – stwierdzono podwyższoną mętność – 2,4 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

14) Wodociąg sieciowy Słotwina (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Słotwinie – stwierdzono podwyższoną mętność - 5,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

15) Wodociąg sieciowy Sopotnia Wielka (1 próbka):

- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW w Sopotni Wielkiej - stwierdzono podwyższoną mętność - 1,4 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

16) Wodociąg sieciowy Ślemień (8 próbek):

- ✓ 5 próbek wody pobranych w następujących punktach: Oczyszczalnia ścieków w Ślemieniu (1 próbka), budynek SUW Frydziowski w Ślemieniu (1 próbka), sklep Delikatesy Centrum w Ślemieniu (2 próbki), Przedszkole Publiczne w Ślemieniu - stwierdzono podwyższoną mętność – od 1,8 NTU do 5,1 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW Frydziowski oraz 1 próbka wody pobrana w budynku Oczyszczalni ścieków w Ślemieniu – stwierdzono przekroczoną wartość glinu – wynik > 220 µg/l (wymagania: 200 µg/l), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ 1 próbka wody pobrana w budynku SUW Widokowa w Ślemieniu - stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli w ilości >1000 jtk/100ml; *Escherichia coli* w ilości 740 jtk/100ml, *Enterokoków* w ilości 870 jtk/100 ml i podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h w ilości >300 jtk/1ml (wymagania: bakterie grupy coli 0 jtk/100ml, *Escherichia coli* 0 jtk/100 ml, *Enetrokoki* 0 jtk/100ml, ogólna liczba mikroorganizmów – zalecana wartość do 100 jtk/1ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej) oraz podwyższoną mętność – 7,5 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego PPIS w Żywcu wydał decyzję o braku

przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z przedmiotowego wodociągu do czasu uzyskania pozytywnego wyniku badania wody oraz podjęcia skutecznych działań naprawczych.

17) Wodociąg sieciowy Wieprz (1 próbka):

- ✓ 1 próbka pobrana w budynku SUW w Wieprzu - stwierdzono podwyższoną mętność – 2,1 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*) oraz podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h – 110 jtk/1ml (*zaleca się aby ogólna liczba mikroorganizmów nie przekraczała 100 jtk/1ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

18) Wodociąg sieciowy Pod Hrobaczą Łąką (1 próbka):

- ✓ 1 próbka pobrana w budynku SUW w Międzybrodzu Bialskim – Żarnówka Duża - stwierdzono podwyższoną mętność – 1,5 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

19) Wodociąg sieciowy Mutne (1 próbka):

- ✓ 1 próbka pobrana w budynku SUW w Mutnem - stwierdzono podwyższoną mętność – 2,5 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

W większości przypadków stwierdzone przekroczenia trwały krótko. Dysponenci wodociągów podejmowali natychmiastowe działania naprawcze, które polegały m.in. na czyszczeniu filtrów oraz dezynfekcji urządzeń do uzdatniania i dystrybucji wody. Na skutek podjętych działań jakość wody ulegała poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki kontrolnych badań wody.

O braku przydatności wody do spożycia PPIS w Żywcu informował właściwego Wójta, Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, Zespół Zarządzania Kryzysowego przy Starostwie Powiatowym w Żywcu. Miejscowa ludność informowana była za pomocą komunikatów umieszczanych na stronach internetowych PSSE w Żywcu oraz właściwego urzędu gminy.

Wykres 27. % zakwestionowanych badań wody wykonanych w ramach nadzoru sanitarnego i kontroli wewnętrznej na poszczególnych wodociągach w 2024r.

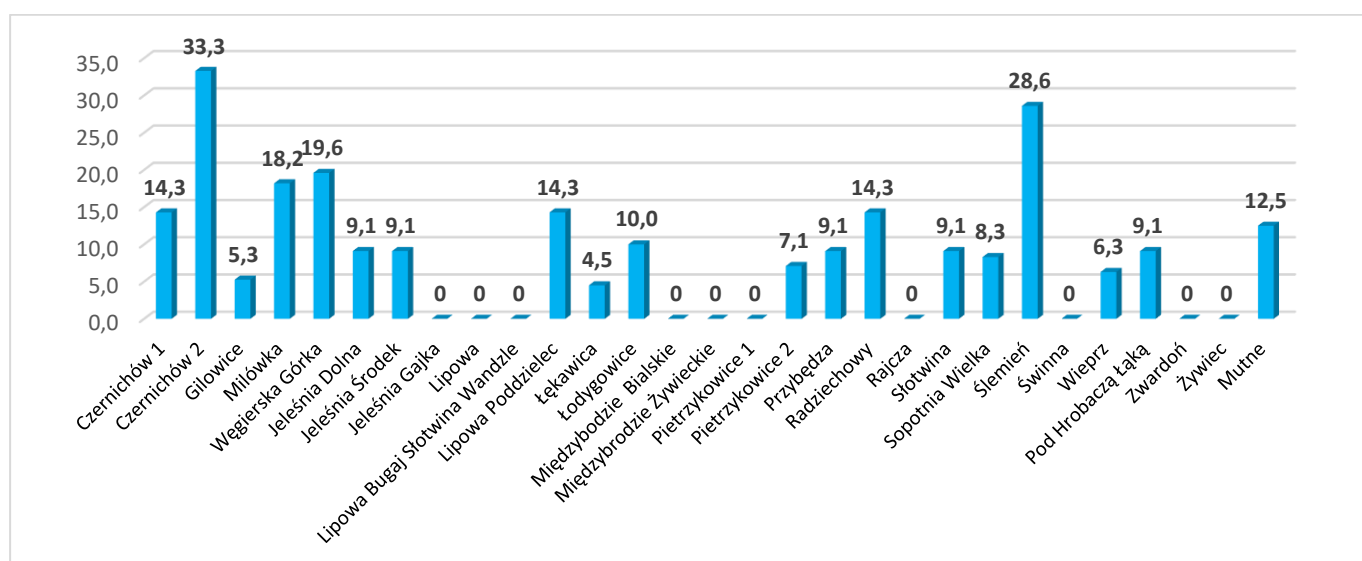

Tabela 14. Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie powiatu żywieckiego w 2024r.

Lp	Nazwa wodociągu	Zarządca wodociągu	Adres zarządcy		Liczba zaopatrywanej ludności	Produkcja wody m3/d
1	Żywiec	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Żywiec	Bracka 66	28588	4687,0
2	Węgierska Górka	Beskid EKO SYSTEM Sp. z o.o	Cięcina	Graniczna 1	9583	800,0
3	Czernichów 1	Spółka Wodociągowa Czernichów	Czernichów	Strażacka 6	380	25,0
4	Gilowice	Zakład Usług Komunalnych w Gilowicach	Gilowice	Krakowska 40	4627	370,0
5	Jeleśnia Dolna	Spółka Wodociągowa „Jeleśnia Dolna”	Jeleśnia	Starowiejska 69	1575	98,0
6	Sopotnia Wielka	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jelesni	Jeleśnia	Plebańska 5	1203	400,0
7	Jeleśnia Środek	Spółka Wodna „Jeleśnia Środek”	Jeleśnia	Żywiecka 2	560	80,0
8	Lipowa Podzielec	Spółka Wodociągowa „Lipowa Podzielec”	Lipowa	Jana Pawła II 84	420	26,0
9	Lipowa	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	6795	890,0
10	Lipowa Bugaj Słotwina Wandzle	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	304	15,0
11	Lękawica	Zakład Usług Komunalnych	Lękawica	Żywiecka 23	3550	250,0
12	Łodygowice	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	11137	680,0
13	Pietrzykowice I	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	744	45,0
14	Pietrzykowice II	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	1407	89,0
15	Międzybrodzie Bialskie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	486	133,0
16	Międzybrodzie Żywieckie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	1100	316,9
17	Pod Hrobaczą Łąką	Spółka Wodno-Wodociągowa "Pod Hrobaczą Łąką"	Międzybrodzie Bialskie	Alojzego Koniora 23	400	60,0
18	Milówka	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Milówce	Milówka	Parkowa 11	4305	190,0
19	Przybędza	Spółka Wodno Ściekowa w Przybędzy	Przybędza	3-Maja 75	870	75,0
20	Radziechowy	Spółka Wodna w Radziechowach	Radziechowy	Św. Marcina 23	4200	300,0
21	Rajcza	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	300	20,0
22	Zwardoń	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	385	25,0
23	Słotwina	Spółka Wodociągowa w Słotwinie	Słotwina	Rudzika 8	240	91,0
24	Ślemień	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. Ślemień	Ślemień	Za rzeką 5	1386	33,0

25	Czernichów 2	Spółka Wodna nr 1 w Czernichowie	Tresna	Kościelna 13	100	20,0
26	Wieprz	Spółka Wodno Ściekowa w Wieprzu	Wieprz	Żywiecka 355	4550	389,0
27	Świnna	Gmina Świnna	Świnna	Wspólna 13	2205	217,0
28	Jeleśnia "Gajka"	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jeleśni	Jeleśnia	Plebańska 5	1235	85,0
29	Mutne	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jeleśni	Jeleśnia	Plebańska 5	228	24,0
Razem					92863	10434

Na podstawie wyników badań wody pobranej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2024r. w ramach nadzoru sanitarnego i kontroli wewnętrznej, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu ocenił pozytywnie jakość wody w w/w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

2. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w wodociągach indywidualnych.

Obowiązujące rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) określa także wymagania dla wody pobieranej z indywidualnych ujęć wody zaopatrujących co najmniej 50 osób lub dostarczających co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę oraz bez względu na ilość dostarczanej wody, jeżeli woda ta służyła do działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej.

W 2024r. skontrolowano jakość wody w 97 ze 103 (co stanowi 94 %) wodociągów obiektów użyteczności publicznej, tj.: szkół, przedszkoli, ośrodków czasowych, które ujmują wodę z indywidualnych ujęć wody. W obiektach tych przedstawiciele PPIS w Żywcu w ramach nadzoru sanitarnego pobrali do badania 61 próbek wody, a ich dysponentów w ramach kontroli wewnętrznej 214 próbek. Łącznie przebadano 275 próbek wody.

W sumie w ciągu 2024r. zakwestionowano jakość wody w 29 próbkach, co stanowi 10,5 % zbadanych, z czego:

- 1) w 3 próbkach (tj. 4,9 %) pobranych w ramach nadzoru sanitarnego stwierdzono warunkową przydatność wody ze względu na podwyższoną mętność;
- 2) w 26 próbkach (tj. 9,5%) pobranych przez dysponentów w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono:
 - a) w 22 próbkach warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na:
 - ✓ podwyższoną mętność - w 14 przypadkach;
 - ✓ przekroczoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h - w 6 przypadkach,
 - ✓ przekroczoną wartość parametryczną manganu - w 1 przypadku;
 - ✓ podwyższoną mętność oraz przekroczoną wartość parametryczną glinu i żelaza - w 1 przypadku.
 - b) w 4 próbkach brak przydatności wody do spożycia.

W związku z dwukrotnym uzyskiwaniem negatywnych wyników badania wody w dwóch obiektach, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej liczby

Enterokoków i podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h, PPIS w Żywcu dla tych obiektów wydał decyzje o braku przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, do czasu podjęcia skutecznych działań naprawczych i uzyskania pozytywnego wyniku badania wody.

W większości przypadków stwierdzone przekroczenia miały charakter incydentalny i krótkotrwały, gdyż zarządcy obiektów podejmowali natychmiastowe działania naprawcze. W wyniku podjętych działań jakość wody w obiektach ulegała poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki przeprowadzonych kontrolnych badań wody.

Z § 7 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) wynika konieczność ustalania harmonogramu pobierania próbek wody do badań w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym, tak aby terminy badania były równomiernie rozłożone w czasie. W/w obowiązek dotyczy zarówno przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, jak i podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej. Ponadto realizacja badań w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem jest jednym z elementów na podstawie którego organy PIS wydają okresowe i obszarowe oceny jakości wody (§ 22 i § 23 rozporządzenia).

Dodatkowo, mając na uwadze zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi związanego z funkcjonowaniem instalacji ciepłej wody, wyposażonej w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny, w której może dochodzić do namnażania się pałeczek *Legionella sp.*, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu w roku 2024r. pobrał do badania ogółem 90 próbek ciepłej wody użytkowej, w tym w placówkach całodobowej opieki pobrano 46 próbek.

Przeprowadzone badania ciepłej wody użytkowej wykazały:

- w 84 próbkach brak lub znikome skażenie instalacji ciepłej wody (co stanowi 93,3%);
- w 6 próbkach średnie skażenie instalacji ciepłej wody (co stanowi 6,6%);

W przypadku stwierdzenia średniego stopnia skażenia instalacji ciepłej wody zarządcy obiektów podejmowali natychmiastowe działania interwencyjne polegające głównie na termicznej dezynfekcji instalacji, w wyniku których jakość ciepłej wody użytkowej ulegała poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki przeprowadzonych kontrolnych badań wody.

3. Jakość wody w ujęciach powierzchniowych.

Wymagania, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia określa rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. z 2019r. poz.1747).

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2024r. znajdowało się 25 ujęć wód powierzchniowych, z których woda ujmowana była do celów wodociągowych. W sumie skontrolowano jakość wody w 25 ujęciach, tj.: w 19 ujęciach wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę

do spożycia, w 2 ujęciach wodociągu zakładowego Browaru Żywiec oraz w 4 ujęciach wodociągów obiektów.

Do badań laboratoryjnych pobrano ogółem 25 próbek wody. Również dysponenti wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej pobrali do badania 25 próbek wody.

Badana woda odpowiadała następującym kategoriom:

- 17 ujęć - kategorii A2;
- 8 ujęć - kategorii A3.

W omawianym okresie jakość wody w ujęciach powierzchniowych uległa pogorszeniu w stosunku do 2023r., w którym na podstawie pobranych próbek wody z 24 ujęć, 21 ujęć zakwalifikowano do kategorii A2, w 3 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom kategorii A3. Zgodnie z § 2 w/w rozporządzenia ustalone zostały trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- ✓ kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- ✓ kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego);
- ✓ kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Na podstawie przeprowadzonych badań oceniono, że w 9 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom żądanej kategorii czystości wód powierzchniowych (*co stanowi 36 % skontrolowanych ujęć*).

Były to:

- 1) Potok Leśnianka w Leśnej – ujęcie wodociągu zakładowego Browar Żywiec – kat. A3
- 2) Rzeka Koszarawa w Żywcu – ujęcie wodociągu sieciowego Żywiec – kat. A3
- 3) Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej - ujęcie wodociągu zakładowego Browar Żywiec – kat. A3
- 4) Potok Cięcinka w Cięcinie- ujęcie wodociągu sieciowego Węgierska Górka – kat. A2
- 5) Potok Romanka w Żabnicy - ujęcie wodociągu sieciowego Węgierska Górka – kat. A2
- 6) Potok Frydziowski w Ślemieniu- ujęcie wodociągu sieciowego Ślemień- kat. A2
- 7) Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie- ujęcie wodociągu sieciowego Słotwina – kat. A2
- 8) Potok Malinowski w Lipowej- ujęcie wodociągu sieciowego Lipowa – kat. A2
- 9) Potok Bystra w Kamesznicy – ujęcie wodociągu sieciowego Milówka – kat. A2

W minionym roku w 16 ujęciach oceniono wodę jako nie spełniającą wymagań żądanej kategorii, w tym:

- ✓ w 1 ujęciu ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych,
- ✓ w 15 ujęciach ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych.

Były to:

1. **Potok Kocierzanka w Łękawicy**- ujęcie wodociągu sieciowego Łękawica. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A3 (*substancje organiczne ekstrahujące się eterem naftowym, suma wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych – WWA*), również mikrobiologicznie jako A3 (*bakterie grupy coli*);
2. **Potok Wieśnik w Radziechowach** - ujęcie wodociągu sieciowego Radziechowy. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Escherichia coli*);
3. **Potok Przybędza w Radziechowach** - ujęcie wodociągu sieciowego Radziechowy. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
4. **Potok Łękawka Mała w Gilowicach ujęcie nr 1** - ujęcie wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
5. **Dopływ potoku Łękawka Mała w Gilowicach ujęcie nr 2** - ujęcie wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
6. **Potok Skotniczyk ujęcie nr 3** - ujęcie wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*);
7. **Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej** - ujęcie wodociągu sieciowego Sopotnia Wielka. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Escherichia coli*);
8. **Potok Bartoszowiec w Łodygowicach** - ujęcie wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne, BZT₅*), natomiast mikrobiologicznie jako A3 (*Escherichia coli*);
9. **Potok Kalonka w Łodygowicach** - ujęcie wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne, BZT₅*), natomiast mikrobiologicznie jako A3 (*Enterokoki, Escherichia coli*);
10. **Dopływ Potoku Róztoka w Czernichowie** - ujęcie wodociągu sieciowego Czernichów II. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A3 (*miedź*);
11. **Potok Róztoka w Zwardoniu** - ujęcie wodociągu sieciowego Zwardoń. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);
12. **Potok Czarny w Lalikach** - ujęcie wodociągu sieciowego Zwardoń. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenol lotne, Azot Kjedahla, mangan, żelazo*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);
13. **Potok Stachurski w Zarzeczu** - wodociąg obiektu PHT „ODYS” w Zarzeczu. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Enterokoki, Escherichia coli*);
14. **Potok Glinne w Korbielowie** - ujęcie wodociągu sieciowego Zwardoń. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenol lotne, Azot Kjedahla, mangan, żelazo*), natomiast mikrobiologicznie jako A3;

- 15. Potok Buczynka w Korbielowie** - wodociąg obiektu wczasowego „DIUNA” w Korbielowie. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli, Escherichia coli*);
- 16. Jezioro Żywieckie w Zarzeczcu** - wodociąg Ośrodka Sportów Wodnych i Rekreacji „NEPTUN” w Zarzeczcu. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*fenole lotne*), również mikrobiologicznie jako A2 (*bakterie grupy coli*).

Tabela 15. Ocena jakości wody w ujęciach powierzchniowych w odniesieniu do procesów uzdatniania w 2024r.

Lp.	Nazwa cieków wodnych.	Ocena jakości wody			Wymagana kategoria	Ocena
		Liczba próbek	Fch	Mb		
1	Potok Leśnianka w Leśnej	3	1xA3 2xA2	2xA2 1xA3	A3	spełnia
2	Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej	3	1xA2 2xA3	2xA1 1xA3	A3	spełnia
3	Rzeka Koszarawa w Żywcu	5	1xA1 2xA2 2xA3	4xA2	A3	spełnia
4	Potok Cięcinka w Cięcinie	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
5	Potok Romanka w Żabnicy	2	2xA2	2xA2	A2	spełnia
6	Potok Kocierzanka w Łękawicy	2	1xA2 1xA3	1xA2 1xA3	A1	nie spełnia
7	Potok Frydziowski w Ślemieniu	2	2xA2	2xA2	A2	spełnia
8	Potok Wieśnik w Radziechowach	2	1xA2 1xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
9	Potok Przybędza w Przybędzy	2	1xA2 1xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
10	Potok Łękawka Mała - ujęcie nr 1 w Gilowicach	2	1xA2 1xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
11	Dopływ Potoku Łękawka Mała - ujęcie nr 2 w Gilowicach	2	1xA2 1xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
12	Potok Skotniczyk – ujęcie nr 3 w Gilowicach	2	1xA2 1xA1	2xA2	A1	nie spełnia
13	Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
14	Potok Malinowski w Lipowej	2	2xA2	1xA1 1xA2	A2	spełnia
15	Potok Bystra w Kamesznicy	2	1xA2 1xA1	2xA2	A2	spełnia
16	Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej	2	2xA2	2xA2	A1	nie spełnia
17	Potok Bartoszowiec w Łodygowicach	2	2xA2	1xA3 1xA2	A1	nie spełnia
18	Potok Kalonka w Łodygowicach	2	2xA2	1xA3 1xA2	A1	nie spełnia
19	Dopływ potoku Roztoka w Czernichowie	1	1xA3	1xA1	A1	nie spełnia

20	Potok Roztoka w Zwardoniu	2	1xA2 1xA1	2xA2	A1	nie spełnia
21	Potok Czarny w Lalikach	2	2xA2	2xA2	A1	nie spełnia
22	Potok Stachurski w Zarzeczcu	1	1xA2	1xA2	A1	nie spełnia
23	Potok Glinne w Korbielowie	1	1xA2	1xA3	A1	nie spełnia
24	Potok Buczynka w Korbielowie	1	1xA2	1xA2	A1	nie spełnia
25	Jezioro Żywieckie w Zarzeczcu	1	1xA2	1xA2	A1	nie spełnia

4. Jakość wody w ujęciach podziemnych.

W 2024r. ocena jakości wody w ujęciach podziemnych dokonywana była w oparciu o wymagania określone w obowiązującym Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W omawianym okresie w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowało się 116 ujęć podziemnych. Skontrolowano jakość wody w 16 ujęciach, z których pobrano wodę bezpośrednio z ujęć. Wodę oceniono na podstawie 16 próbek wody pobranych przez przedstawicieli PPIS w Żywcu i 17 próbek pobranych przez dysponentów wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej (badano parametry monitoringu parametrów grupy A).

Badania PIS wykazały dobrą jakość wody w 1 ujęciu podziemnym, a w 15 próbkach stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne. Na podstawie badań przeprowadzonych przez dysponentów wodociągów w 1 badaniu z w/w ujęć stwierdzono dobrą jakość wody, natomiast w pozostałych 16 badaniach stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

W sumie przebadano 33 próbki wody, z których w 31 (tj. 93,9%) stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

Woda w ujęciach podziemnych ma bardzo zmienne parametry mikrobiologiczne, dlatego zalecono, aby szczególną kontrolą objąć proces dezynfekcji wody.

5. KĄPIELISKA

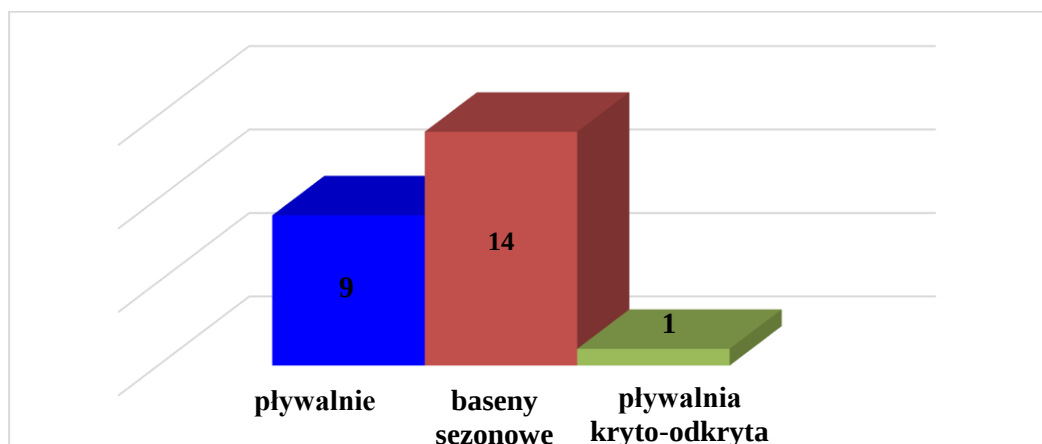
W 2024r. w ewidencji tut. Stacji nie było kąpielisk zorganizowanych, prowizorycznych oraz miejsc tradycyjnie wykorzystywanych do kąpeli.

6. PŁYWALNIE

W omawianym roku nadzorem PSSE w Żywcu objęte były 24 pływalnie, w tym:

- 9 krytych całorocznych, tj. Pływalnia Miejska zlokalizowana w Żywcu oraz 8 basenów zlokalizowanych na terenie wsi w obiektach świadczących usługi turystyczne;
- 14 odkrytych sezonowych, tj. 11 basenów kąpielowych zlokalizowanych na terenie obiektów wczasowych, 2 baseny usytuowane przy placówkach szkolnych i 1 basen kąpielowy znajdujący się na terenie rekreacyjnym;
- 1 pływalnia kryto-odkryta, tj. Aqua Park w Leśnej.

Wykres 28. Liczba pływalni na terenie powiatu żywieckiego w 2024r.

Skontrolowano 7 basenów działających przez cały rok oraz 7 basenów sezonowych. W sumie w obiektach tych przeprowadzono 25 kontroli, z czego:

- 17 kontroli basenów całorocznych;
- 8 kontroli basenów sezonowych;

W czterech obiektach na stwierdzone usterki sanitarno-techniczne wydano łącznie 4 decyzje administracyjne z wyznaczonymi terminami usunięcia nieprawidłowości.

Ponadto wydano 7 decyzji nakazujących, w tym:

- 5 dotyczących wyłączenia z eksploatacji niecek basenowych wraz z systemami cyrkulacji, do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań wody, ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii *Pseudomonas aeruginosa*, *Escherichia coli* oraz ogólną liczbę mikroorganizmów;
- 2 dotyczące wyłączenia z eksploatacji natrysków przy basenach kąpielowych ze względu na wysokie skażenie instalacji ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.*

Zgodnie z harmonogramem poboru próbek Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na czynnych basenach kąpielowych pobierał do badań próbki wody z systemu cyrkulacji, z niecek basenowych i natrysków przy basenie. Na bieżąco, w przypadku nieznaczących przekroczeń wskaźników mikrobiologicznych i fizykochemicznych informowano właścicieli obiektów celem podjęcia działań naprawczych mających na celu przywrócenie dobrej jakości wody.

Również zarządzający pływalniami, w ramach realizowanego harmonogramu badań, na bieżąco przesyłali do PPIS w Żywcu sprawozdania z badań wody basenowej wykonane w zakresie kontroli wewnętrznej.

Z w/w pływalni przedstawiciele PPIS w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych ogółem 83 próbki wody, z których w 55 (tj. 66,26 %) zostało zakwestionowanych ze względu na odchylenia od wymagań zawartych w obowiązujących przepisach, w tym:

- ✓ 3 pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym;
- ✓ 10 w zakresie mikrobiologicznym;
- ✓ 42 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

Najczęściej kwestionowanymi parametrami były: mętność, chlor wolny, chlor związany, chloroform, natomiast z parametrów mikrobiologicznych: ogólna liczba mikroorganizmów, *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Legionella* sp.

W ramach kontroli wewnętrznej dysponenci pływalni przekazali do badań 528 próbek, z czego w 140 (tj. 26,51%) zostało zakwestionowanych ze względu na odchylenia od wymagań zawartych w obowiązujących przepisach, w tym:

- ✓ 10 pod względem mikrobiologicznym;
- ✓ 23 pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym;
- ✓ 107 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

W zakresie parametrów mikrobiologicznych stwierdzano ponadnormatywną liczbę bakterii *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa* *Legionella* sp oraz ogólną liczbę mikroorganizmów. Natomiast z parametrów fizykochemicznych najczęściej kwestionowane były: chlor związany, chlor wolny, mętność, chloroform i Σ THM-ów.

W pozostałych 388 próbkach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie badanych parametrów.

Na skutek stwierdzonych przekroczeń zarządcy obiektów podejmowali działania naprawcze mające na celu poprawę jakości wody w basenach.

Ocena jakości wody dokonywana była w oparciu o wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (t.j. Dz. U. z 2022r. poz. 1230).

V. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.

W 2024r. pod nadzorem PSSE w Żywcu znajdowały się 723 obiekty użyteczności publicznej. Skontrolowano 321 obiektów (co stanowi 44,40 %), przeprowadzając w sumie 353 kontrole sanitarne.

Wydano 28 decyzji administracyjnych, w tym 8 decyzji unieruchamiających obiekty, 16 decyzji nakazujących zapewnić dobry stan sanitarno-techniczny obiektów.

Decyzje unieruchamiające z rygorem natychmiastowej wykonalności zostały wydane w związku z:

- brakiem przydatności wody do spożycia przez ludzi ze względu na ponadnormatywną liczbę Enterokoków oraz ogólnej liczby mikroorganizmów (1 przypadek);
- zanieczyszczeniem instalacji ciepłej wody użytkowej bakteriami *Legionella* sp. (2 przypadki);
- ponadnormatywną liczbą bakterii *Pseudomonas aeruginosa*, *Escherichia coli* i ogólną liczbą mikroorganizmów w nieckach basenowych wraz z systemami cyrkulacji (5 przypadków).

Za usterki natury sanitarnej nałożono 19 mandatów karnych na kwotę 5 900 zł.

Tabela 16. Działania kontrolno-represyjne w obiektach użyteczności publicznej w latach 2023-2024.

Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrol.	%	Obiekty uznane za złe	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji admin.	Liczba upomnień	Liczba mandatów	Na kwotę
2024	723	321	44,40	12	3,7	353	28	3	19	5900
2023	710	332	46,76	10	3,0	363	24	0	11	2950

W 2024r. do obiektów o złym stanie sanitarno-technicznym zakwalifikowano:

- 2 pływalnie (1 kryta, 1 odkryta);
- 1 schronisko wysokogórskie;
- 3 inne obiekty, w których są świadczone usługi hotelarskie;
- 1 zakład fryzjerski;
- 2 zakłady odnowy biologicznej;
- 1 pralnię;
- 1 cmentarz;
- 1 halę widowiskowo-sportową.

Ponadto w ramach prowadzonych działań ustawowych wydano:

- 16 decyzji dotyczących ekshumacji zwłok,
- 36 postanowień, w tym m.in: 18 wyrażających zgodę na sprowadzenie zwłok z zagranicy, 9 dotyczących zaopiniowania imprez masowych oraz 4 dotyczące spełnienia warunków sanitarno-higienicznych w obiektach.

INTERWENCJE

W 2024 roku do Sekcji Higieny Komunalnej i Środowiska PSSE w Żywcu wniesiono ogółem 34 interwencje, w tym:

- ✓ 26 zostało w całości rozpatrzonych przez PPIS w Żywcu, z czego blisko 62% uznano za zasadne lub częściowo zasadne (10 niezasadnych);
- ✓ 1 została pozostawiona bez rozpatrzenia ze względu na nie uzupełnione braki formalne;
- ✓ 7 zostało przekazanych innym organom do załatwienia zgodnie z kompetencjami.

W związku z prowadzonymi postępowaniami wyjaśniającymi związanymi z w/w interwencjami przeprowadzono 29 kontroli sanitarnych, w wyniku których wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Za usterki natury sanitarnej nałożono 6 mandatów karnych na łączną kwotę 2 100 złotych.

Wniesione i rozpatrzone interwencje dotyczyły:

- ✓ w 3 przypadkach – uciążliwości powodowanych przez hałas;
- ✓ w 10 przypadkach – niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- ✓ w 1 przypadku – niewłaściwego stanu sanitarnego przy transporcie zwłok;

- ✓ w 5 przypadku – uciążliwości powodowanych przez nieprawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi i występowanie gryzoni;
- ✓ w 7 przypadkach – zanieczyszczenia wody w studniach przydomowych;
- ✓ w 6 przypadkach – dolegliwości ze strony przewodu pokarmowego (wymioty, biegunki) klientów korzystających z bloku żywieniowego w obiektach;
- ✓ w 1 przypadku – zły jakości wody dostarczanej przez wodociąg sieciowy;
- ✓ w 1 przypadku – nieprawidłowości w funkcjonowaniu basenu sezonowego.

VI. Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych.

W 2024r. na terenie powiatu żywieckiego bieżącym nadzorem sanitarnym objęto 854 placówki oświatowo wychowawcze, z czego 231 to obiekty stałe, natomiast 623 to placówki sezonowe (turnusy wypoczynku dzieci i młodzieży zgłoszone w elektronicznej bazie MEN).

Tabela 17. Placówki oświatowo-wychowawcze objęte nadzorem w 2024r.

<i>Rodzaje placówek</i>	<i>Liczba placówek</i>	<i>Liczba kontroli</i>
<i>stałych</i>	231	150
<i>sezonowych</i>	623	76
<i>uczelnii wyższych</i>	0	0

W ramach prowadzonego nadzoru w 2024r. skontrolowano łącznie 107 placówek stałych, w których przebywało 16 677 dzieci i młodzieży, co stanowi 46,3 % placówek nauczania i wychowania będących w ewidencji PSSE w Żywcu, oraz 75 turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży, co stanowi 12 % wszystkich zgłoszonych w bazie MEN na terenie powiatu żywieckiego, w których z wypoczynku korzystało 2 900 uczestników.

W sumie w 2024r. przeprowadzono 226 kontroli, z czego 150 kontroli w placówkach stałych, natomiast 76 kontroli - w sezonowych.

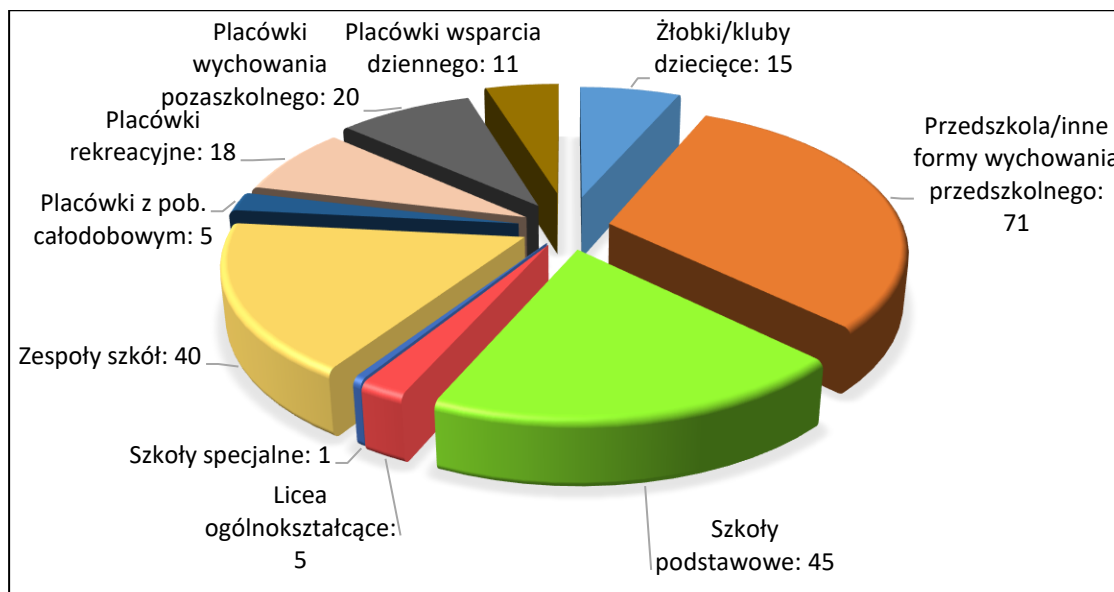
Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, żłobki/kluby dziecięce, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, placówki z pobytem całodobowym, placówki wsparcia dziennego, placówki wychowania pozaszkolnego oraz placówki rekreacyjne takie jak np. domy wczasów dziecięcych, schroniska młodzieżowe.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania i wychowania była ocena warunków sanitarno-technicznych obiektów oraz terenów rekreacyjnych, w tym:

- 1) zapewnienia czystości i porządku,
- 2) infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- 3) warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież,
- 4) dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
- 5) sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy,
- 6) higieny procesu nauczania,

- 7) dożywiania dzieci i młodzieży,
- 8) zapewnienia uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych,
- 9) obciążenia uczniów ciężarem plecaków/tornistrów,
- 10) warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
- 11) stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin,
- 12) realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Wykres 28. Placówki stałe objęte nadzorem PPIS w Żywcu w 2024r.

W żadnej ze skontrolowanych placówek stałych nie stwierdzono złego stanu higieniczno – sanitarnego. Natomiast kontrole placówek wypoczynku wykazały, że w 1 z nich nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych, co stanowi 1,3% skontrolowanych turnusów.

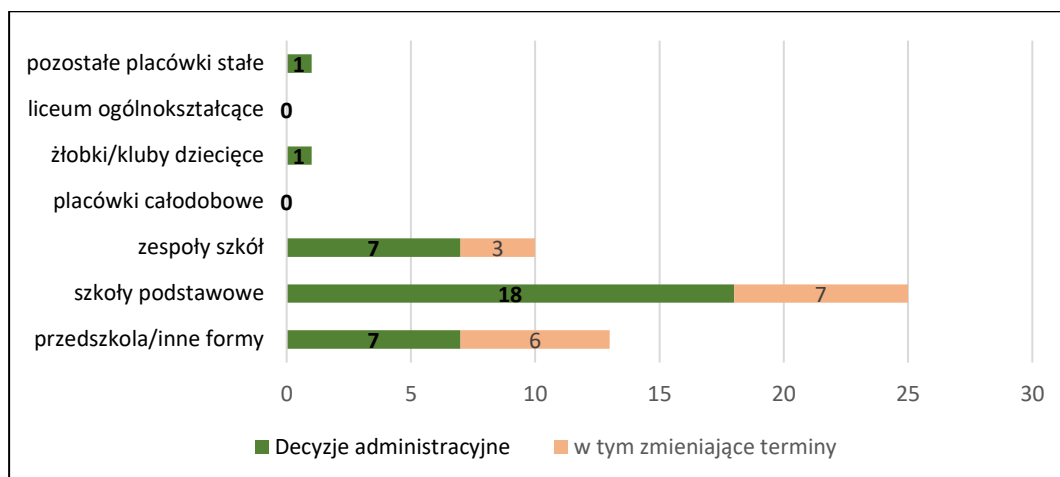
W związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli w 2024r. wydano w sumie 34 decyzje administracyjne oraz 23 decyzje płatnicze.

Do nieprawidłowości, których usunięcie nakazano decyzjami administracyjnymi należały m.in.:

- zły stan techniczno-sanitarny ścian i sufitów w ciągach komunikacyjnych oraz w szatniach ogólnych;
- zły stan techniczno-sanitarny ścian, sufitów i podłóg w salach gimnastycznych wraz z zapleczem, w salach lekcyjnych oraz w innych pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży;
- nieodpowiedni stosunek powierzchni okien do powierzchni podłogi w sali lekcyjnej;
- niedostosowanie mebli edukacyjnych do wymagań ergonomii;
- brak certyfikatów na meble w salach zajęć dla dzieci przedszkolnych;

- zły stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów oraz stolarki drzwiowej w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych;
- brak właściwej wentylacji w sali lekcyjnej;
- brak osłon na grzejnikach centralnego ogrzewania w pomieszczeniach na pobyt dzieci przedszkolnych;

Wykres 29. Liczba wydanych decyzji administracyjnych w placówkach nauczania i wychowania w 2024 roku.

W celu poprawy warunków pobytu dzieci i młodzieży w placówkach oświatowo-wychowawczych wystosowano również 13 wystąpień pokontrolnych skierowanych do organów prowadzących placówki nauczania i wychowania lub do ich dyrektorów.

Wystąpienia dotyczyły w szczególności:

- niezachowanych standardów dostępności do urządzeń sanitarnych;
- niewłaściwego oświetlenia pomieszczeń do nauki;
- obciążenia uczniów ciężarem tornistrów;
- niezachowania zasady równomiernego rozłożenia zajęć lekcyjnych.

Wydano 5 opinii sanitarnych dot. spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach istniejących, w których planowano uruchomienie nowych placówek lub w obiekcie będącym dodatkowym miejscem prowadzenia zajęć sportowych dla uczniów szkoły.

Tabela 18. Liczba nadzorowanych placówek oświatowo-wychowawczych w latach 2023 - 2024r.

Rok	Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba placówek skontrol.	Liczba kontroli	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji	Liczba wystąpień
2024	stałych	231	107	150	0	0	34	13
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	623	75	76	2	500	0	0

2023	stałych	231	103	155	6	2000	48	19
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	560	72	72	2	500	0	0

1. ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE.

W roku 2024 na terenie działalności PPIS w Żywcu funkcjonowało 8 żłobków i 7 klubów dziecięcych. Skontrolowanych zostało 6 placówek (40%), w których opiekę otrzymało 129 dzieci. W trakcie przeprowadzanych kontroli nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości, w związku z czym nie wydawano decyzji nakazujących wykonanie obowiązków. Wydano natomiast na wniosek strony 1 decyzję potwierdzającą zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych i określającą limit miejsc w żłobku.

Podobnie jak w poprzednim roku w żadnej placówce należącej do tej grupy nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego.

2. PLACÓWKI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO.

W roku 2024r. na terenie powiatu żywieckiego funkcjonowały 102 placówki przedszkolne, w tym 71 przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego jako placówki samodzielne oraz 31 przedszkoli wchodzących w skład zespołów. Skontrolowano spośród nich 37 placówek (36,3%), przeprowadzając w sumie 41 kontroli. W placówkach tych opiekę otrzymało 2 350 dzieci. W żadnej z nich nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego. W porównaniu z rokiem 2023 stan w tym zakresie nie zmienił się. Wówczas na 102 przedszkola skontrolowano 33 placówki (32,4%) i również w żadnej z nich nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego.

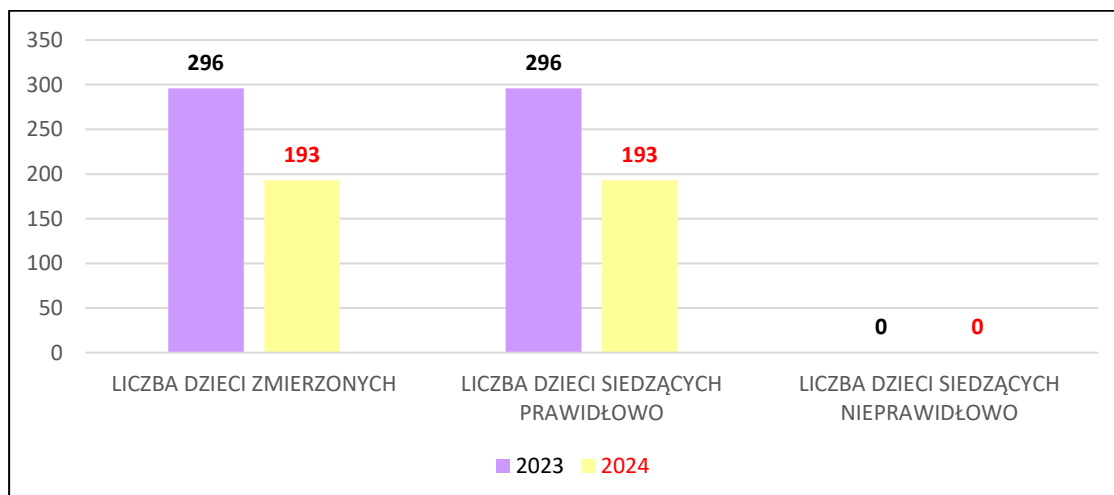
W kontrolowanych placówkach przedszkolnych zapewniona była bieżąca ciepła woda w kranach oraz środki do utrzymania higieny osobistej. Zachowane były także standardy dostępności do urządzeń sanitarnych.

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2024 roku dokonano oceny dostosowania mebli edukacyjnych do wymagań ergonomii w wybranych placówkach przedszkolnych. Dostosowanie mebli do wzrostu dzieci oceniono w 7 przedszkolach funkcjonujących samodzielnie oraz w 1 przedszkolu funkcjonującym w zespole. Badaniem objęto w sumie 193 stanowiska w 14 oddziałach i stwierdzono, że wszystkie stanowiska są właściwie zestawione i odpowiednio dobrane do wzrostu przedszkolaków.

W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

W roku 2023 pomiary przeprowadzono w 13 placówkach (*w 6 przedszkolach samodzielnych i w 7 przedszkolach w zespołach*), gdzie oceniono 296 stanowisk i również stwierdzono, że były dostosowane do wymagań ergonomii.

Wykres 30. Wyniki badań dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w latach 2023 -2024.

Jednocześnie skontrolowano sytuację pod kątem posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble zakupione po 1997 roku. Oceną w tym zakresie objęto łącznie 31 przedszkoli i stwierdzono, że w 30 odsetek mebli z obowiązującymi certyfikatami wyniósł 100%, natomiast 1 placówka posiadała meble do przechowywania nabyte po 1997r. bez odpowiednich certyfikatów.

Natomiast w 2023 skontrolowano w tym zakresie 25 przedszkoli i we wszystkich odsetek mebli z obowiązującymi certyfikatami wyniósł 100%.

3. SZKOŁY.

W 2024 roku na 105 szkół funkcjonujących w powiecie żywieckim (w tym 51 szkół samodzielnych oraz 54 szkoły wchodzące w skład 40 zespołów) skontrolowano 75 (tj. 71,4 %).

W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 13 944 uczniów. W zdecydowanej większości placówek (blisko 89,1%) zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów, tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, środki do dezynfekcji, ręczniki papierowe, papier toaletowy i odpowiedni stan sanitarno-higieniczny oraz techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. Jedynie w 5 szkołach stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, w związku z czym PPIS w Żywcu wydał 5 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości. Natomiast kontrole tych placówek nie wykazały zaniedbań czystości i porządku, braku ciepłej wody czy braku środków do utrzymania higieny osobistej. Również w większości skontrolowanych szkół (95,7%) zapewnione były standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W 2 obiektach stwierdzono za małą liczbę urządzeń sanitarnych w stosunku do liczby uczniów, w związku z czym wystosowano do organów prowadzących wystąpienia pokontrolne w tym zakresie.

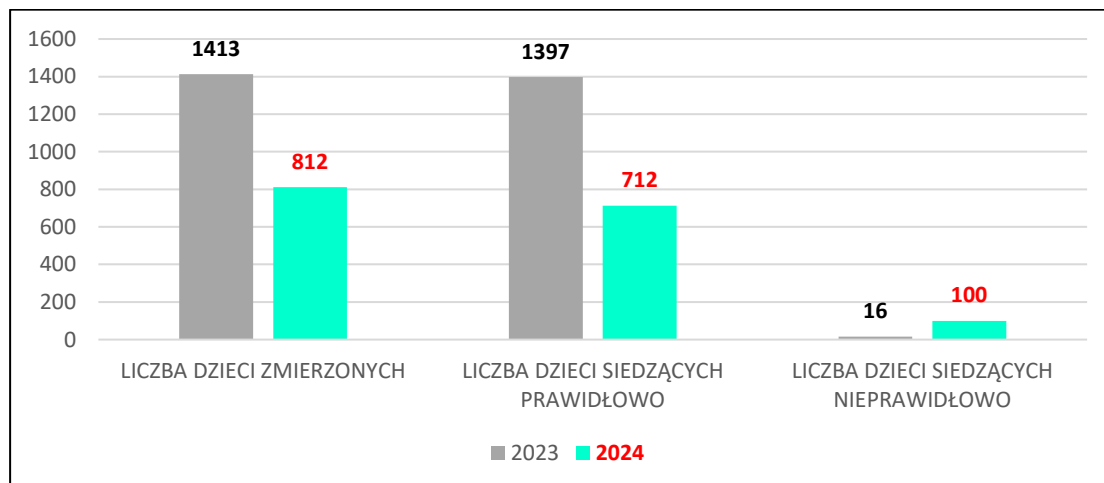
Z roku na rok obserwuje się poprawę infrastruktury placówek szkolnych. W 2024 roku spośród skontrolowanych, tylko 1 obiekt szkolny (4,3% skontrolowanych) nie był podłączony do sieci kanalizacyjnej (posiadał zbiornik bezodpływowy).

W zakresie poprawy warunków sanitarno-technicznych w placówkach szkolnych wydano 11 decyzji administracyjnych.

Ergonomia mebli w szkole.

W roku 2024 dokonano oceny doboru mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów łącznie w 10 szkołach podstawowych, funkcjonujących samodzielnie lub w zespołach. Badaniem objęto w sumie 812 stanowisk w 55 oddziałach i stwierdzono, że 100 stanowisk (12,3%) nie jest odpowiednio dobranych do wzrostu uczniów. W poprzednim roku pomiary przeprowadzono w 18 placówkach i objęto nimi 1413 uczniów, wśród których 16 (1,1%) korzystało z niedostosowanych stolików i krzeseł.

Wykres 31. Wyniki badań dostosowania mebli szkolnych do wzrostu dzieci w latach 2023 -2024.

Jednocześnie skontrolowano sytuację w zakresie posiadania przez szkoły certyfikatów na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Ocenę pod tym kątem przeprowadzono w 29 szkołach i stwierdzono, że we wszystkich odsetek mebli edukacyjnych posiadających certyfikaty zgodności z Polską Normą wyniósł 100%. Dla porównania w roku 2023 na 39 szkół skontrolowanych w tym zakresie, odsetek placówek posiadających wszystkie meble z certyfikatami wyniósł 79,5%.

Kontrole wykazały również, że użytkowane stoliki i krzesła są w dobrym stanie technicznym.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem plecaków.

W 2024 roku dokonano oceny obciążenia uczniów ciężarem plecaków w klasach od IV do VIII w wybranych szkołach. Przeprowadzono ją w oparciu o zalecaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego normę, zgodnie z którą waga plecaka nie powinna przekraczać 10 % (tzw. niska norma) do 15 % (tzw. wysoka norma) masy ciała ucznia, przy czym najbardziej pożądane jest, aby waga plecaka ucznia nie przekraczała 10 % masy jego ciała. Przedmiotową oceną objęto w sumie 633 uczniów z 6 szkół i stwierdzono, że 105 uczniów nosiło zbyt ciężki plecak, przekraczający 15 % masy ciała, co stanowi 16,6 % wszystkich badanych, u 234 uczniów (37 %) waga plecaka mieściła się w wysokiej normie, tj. pow. 10 - 15 % masy ciała, a 294 uczniów (46,4%) posiadało plecak, którego ciężar nie przekraczał 10 % masy ich ciała.

Szczegółowe wyniki badań z podziałem na klasy przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 19. Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów

Klasa	Liczba zbadanych oddziałów	Liczba uczniów objętych badaniem	Liczba uczniów mieszczących się w tzw. niskiej normie, tj. do 10%	Liczba uczniów mieszczących się w tzw. wysokiej normie, tj. pow. 10 % do 15%	Uczniowie, których ciężar plecaka przekracza 15 % masy ciała	
					liczba	%
IV	8	133	33	57	43	32,3%
V	8	136	30	67	39	28,6%
VI	7	108	63	36	9	8,3%
VII	9	116	68	38	10	8,6%
VIII	9	140	100	36	4	2,9%
Razem	41	633	294	234	105	16,6%

W ramach działań edukacyjnych przygotowano pakiet materiałów edukacyjnych dot. zagadnień związanych m.in. z obciążeniem uczniów ciężarem tornistrów/plecaków wraz z listem intencyjnym dedykowanym rodzicom, który został przesłany do dyrektorów szkół.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach.

Jednym z zadań nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. Podczas oceny rozkładów zajęć lekcyjnych brano pod uwagę potrzebę równomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Analizując rozkłady zajęć lekcyjnych oceniano następujące aspekty:

- czy zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie jest większa niż jedna godzina,
- czy różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie jest większa niż 1 godzina.

Wyniki analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w wybranych szkołach na przestrzeni 2023 i 2024 roku przedstawiają się następująco:

- w 2024 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 322 oddziałach w 28 szkołach, z których 105 rozkładów (w 18 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowiło 32,6%;
- w 2023 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 377 oddziałach 33 szkół, z których 91 rozkładów (w 11 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowi 24,1% wszystkich badanych.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły większej niż 1 godzina różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia oraz różnicy w rozpoczynaniu zajęć lekcyjnych.

Analiza porównawcza za lata 2023 - 2024 wskazuje, że odsetek niewłaściwie ułożonych tygodniowych rozkładów zajęć uległ zwiększeniu. W celu poprawy istniejącego stanu do

dyrektorów 5 szkół skierowano w tej sprawie wystąpienia pokontrolne, natomiast w przypadku 13 szkół wydano zalecenia.

Tabela 20. Higieniczna ocena tygodniowych rozkładów zajęć w latach 2022 -2023.

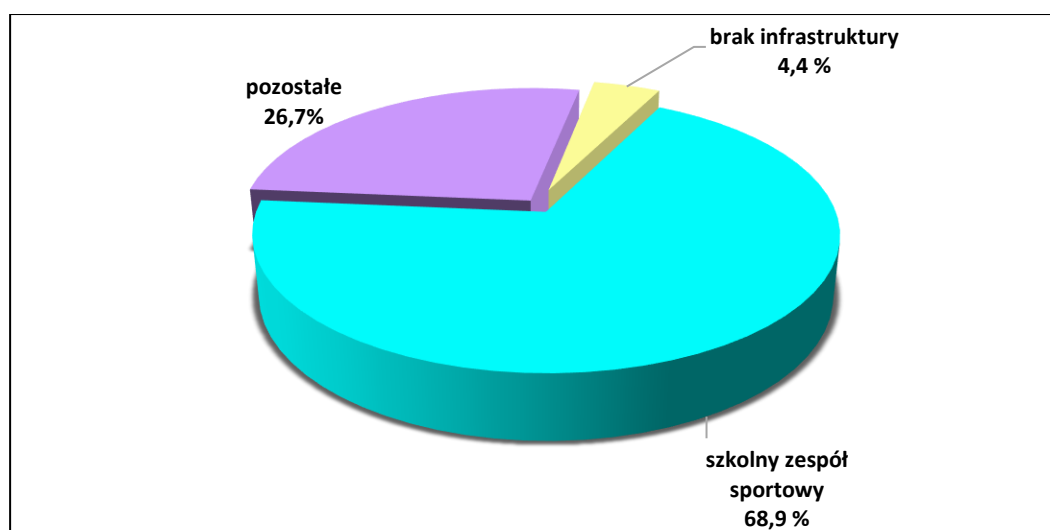
Nazwa zakładu	Liczba szkół skontrolowanych w tym zakresie		Liczba skontrolowanych oddziałów		Liczba szkół w których stwierdzono nieprawidłowości		Liczba oddziałów w których stwierdzono nieprawidłowości	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Szkoły Podstawowe	20	13	220	169	6	9	30	45
Licea ogólnokształcące	0	2	0	11	0	2	0	7
Zespoły szkół	13	13	157	142	5	7	61	53
Razem	33	28	377	322	11	18	91	105

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach.

Oceniając szkoły pod kątem warunków, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego, stwierdzono, że na 45 skontrolowanych w tym zakresie szkół/zespołów szkół:

- 20 szkół posiadało szkolny zespół sportowy z boiskiem (tj. 44,4%),
- 11 szkół posiadało szkolny zespół sportowy bez boiska (tj. 24,4%),
- 1 szkoła posiadała tylko salę gimnastyczną (tj. 2,2%),
- 3 szkoły posiadały tylko salę rekreacyjną/zastępczą (6,7%),
- 2 szkoły posiadały wyłącznie boisko sportowe (4,4%),
- 2 szkoły posiadały salę gimnastyczną z boiskiem (4,4%),
- 2 szkoły posiadały salę rekreacyjną/zastępczą z boiskiem (4,4%),
- 2 szkoły posiadały salę gimnastyczną i salę rekreacyjną/zastępczą bez boiska (4,4%),
- 2 placówki nie posiadały własnej infrastruktury do zajęć WF (4,4%).

Wykres 32. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach w 2024 roku.

Podczas kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na występujący od lat problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej są zapewnione, dzieci i młodzież w żadnej z kontrolowanych szkół nie korzysta z nich systematycznie.

We wszystkich skontrolowanych w 2024r. szkołach posiadających pomieszczenia z natryskami (31 placówek) były one czynne, jednak tylko w kilku szkołach uczniowie korzystali z tych urządzeń, i to sporadycznie.

Zauważa się podejmowanie przez organy prowadzące działań zmierzających do poprawy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego – w 2024r. w 1 szkole oddana została do użytku nowa sala sportowa wraz z zapleczem, natomiast w 2023r. – 3 sale sportowe.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa, sala gimnastyczna, basen czy boiska sportowe gminne lub miejscowych klubów sportowych.

Ogółem z takiej formy korzystali uczniowie 25 szkół, w tym z:

- hali sportowej/sali gimnastycznej – 5 szkół,
- basenu – 5 szkół,
- boisk sportowych – 20 szkół.

Niezależnie od posiadanej infrastruktury sportowej w 3 szkołach podstawowych zajęcia wychowania fizycznego prowadzone były na korytarzach.

Prowadzenie dożywiania w szkołach

W omawianym roku spośród 26 szkół organizujących dożywianie uczniów, 22 szkoły (tj. 84,6%) wydawały ciepłe posiłki przygotowywane na miejscu, w 3 placówkach (11,5%) obiady dostarczane były w ramach cateringu, a w 1 (3,9%) – zapewnione były poza szkołą. We wszystkich placówkach dożywianie organizowane było w formie obiadów pełnych, z których skorzystało łącznie 3716 uczniów. Żadna z kontrolowanych placówek nie przygotowywała śniadań szkolnych dla uczniów. W sumie dla 115 uczniów posiłki były dofinansowane, co stanowi 3,1% wszystkich dożywianych. W trakcie przeprowadzanych kontroli ustalono, że 3 placówki (11,5% szkół) oferowało swoim uczniom możliwość wypicia ciepłej herbaty, z której korzystało 460 uczniów.

Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych w pomieszczeniach szkoły.

W omawianym roku na terenie powiatu żywieckiego w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (t.j. Dz. U. z 2020r. Nr 6, poz. 1604) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, skontrolowano 51 szkół. Kontrole wykazały, że zapewniono w nich odpowiednie warunki w tym zakresie, przy czym w 40 placówkach uczniowie mogli skorzystać z indywidualnych półek, natomiast w pozostałych zapewnione były półki zbiorcze w salach zajęć.

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

Jednym z aspektów ocenianych podczas kontroli kompleksowych szkół jest stosowanie na zajęciach lekcyjnych substancji chemicznych i ich mieszanin. Na skontrolowanych kompleksowo 31 szkół/zespołów, tylko w 5 stwierdzono posiadanie takich substancji/mieszanin, co stanowi 16,1%. Przeprowadzone w tym obszarze kontrole nie wykazały nieprawidłowości. Placówki zapewniały właściwe warunki do przechowywania stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin, posiadały m.in. aktualne ich spisy, odpowiednie karty charakterystyki oraz niezbędne środki ochrony indywidualnej.

Zagęszczenie i mikroklimat w pomieszczeniach do zajęć.

Dbając o higieniczne warunki pracy ucznia, podczas kontroli zwracano uwagę na mikroklimat w pomieszczeniach dydaktycznych (temperatura i wymiana powietrza, wilgotność). W żadnej skontrolowanej w 2024r. placówce nie wystąpił problem dotyczący zbyt niskiej temperatury w pomieszczeniach do zajęć dla dzieci i młodzieży.

W związku z prowadzonymi sukcesywnie od wielu lat pracami termomodernizacyjnymi budynków przedszkolnych i szkolnych oraz innych obiektów, związanymi m.in. z: wymianą stolarki okiennej, instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniem nowej elewacji, podejmowaniem działań zmierzających do zapewnienia właściwej wentylacji - mikroklimat pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży ulega systematycznej poprawie.

W omawianym roku w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli braku właściwej wentylacji w 1 szkole podstawowej wydana została decyzja administracyjna w tym zakresie. W pozostałych kontrolowanych placówkach zapewniona była właściwa wentylacja, co potwierdzały protokoły z corocznych kontroli skuteczności działania przewodów kominowych i wentylacyjnych. Ponadto w trakcie bieżących kontroli zwracano uwagę na konieczność częstego wietrzenia pomieszczeń do nauki, szczególnie podczas przerw międzylekcyjnych.

W trakcie przeprowadzanych w 2024r. kontroli, w żadnej szkole nie stwierdzono problemu zagęszczenia pomieszczeń przeznaczonych do zajęć.

4. INNE PLACÓWKI OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZE

W 2024r. PPIS w Żywcu obejmował nadzorem 54 takie placówki, w tym:

- 5 placówek z pobytem całodobowym,
- 11 placówek wsparcia dziennego,
- 20 placówek wychowania pozaszkolnego,
- 18 placówek rekreacyjnych, w tym „zielona szkoła”.

Ogółem spośród nich skontrolowano 7 (13%). Jedną kontrolę przeprowadzono w związku ze zgłoszeniem wystąpienia objawów chorobowych (biegunka, wymioty, osłabienie) wśród uczestników, przebywających w ramach „zielonej szkoły” w ośrodku wypoczynkowym. W trakcie postępowania wyjaśniającego uzyskano informacje, że u większości dzieci występowały niepokojące objawy, a część z nich było hospitalizowanych. W wyniku przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego w ognisku choroby przenoszonej drogą pokarmową nie ustalono czynnika etiologicznego. Ponadto w wyniku przeprowadzanych kontroli w 1 obiekcie (stanica harcerska) stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny ścian,

podłóg oraz stolarki drzwiowej w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych. W związku z powyższym na właściciela obiektu nałożono obowiązki określone w decyzji administracyjnej.

5. WYPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY.

W 2024r. do bazy Ministerstwa Edukacji Narodowej na terenie działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu zostały zgłoszone ogółem 623 turnusy, w tym 472 turnusy dotyczące wypoczynku letniego i 151 turnusów wypoczynku zimowego.

W trakcie trwającego wypoczynku letniego skontrolowano 47 turnusów (*przeprowadzając 48 kontroli*), w tym 1 nie zgłoszony przez organizatora do bazy MEN (*tj. blisko 10% w stosunku do liczby zgłoszonych*), na których przebywało 1775 dzieci. Odnotowano 3 interwencje, z czego 2 uznano za zasadne. Jedna z nich dotyczyła m.in. złego stanu sanitarnego materacy łóżkowych, przeznaczonych dla dzieci kolonijnych. Druga uzasadniona interwencja związana była ze zgłoszeniem wystąpienia objawów chorobowych (wymioty, biegunka) wśród uczestników wypoczynku, który nie został zgłoszony przez organizatora właściwemu kuratorowi oświaty. W trakcie kontroli potwierdzono liczne przypadki ww. objawów chorobowych u dzieci, a także stwierdzono zaniedbania czystości podłóg w pokojach mieszkalnych i w łazienkach oraz zagęszczenie w kilku pokojach mieszkalnych. Na kierownika wypoczynku nałożone zostały 2 mandaty karne.

Podczas trwającego wypoczynku zimowego skontrolowano 28 turnusów (*tj. 18,5%*), w których uczestniczyło 1125 dzieci. W trakcie przeprowadzanych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Nie wniesiono również do tut. Stacji żadnej interwencji dotyczącej warunków wypoczynku.

INTERWENCJE

W 2024r. do PSSE w Żywcu wpłynęło w sumie 12 interwencji dotyczących placówek oświatowo-wychowawczych, z czego 9 na obiekty stałe, natomiast 3 – na wypoczynek dzieci i młodzieży. 4 interwencje związane były z problemem wszawicy wśród uczniów oraz dzieci przedszkolnych. Pozostałe dotyczyły nie tylko złego stanu sanitarno-higienicznego obiektów, ale także objawów chorobowych (wymioty, biegunka) wśród uczestników „zielonej szkoły” i wypoczynku, podejrzenia pokąsania przez pluskwy uczestników kolonii letnich, braku odpowiedniego zabezpieczenia okien przed nadmiernym nasłonecznieniem w salach przedszkolnych, przeterminowanych środków w apteczce pierwszej pomocy.

W wyniku przeprowadzonych postępowań 75% z nich zostało uznane za zasadne (w 2023r. – 40%).

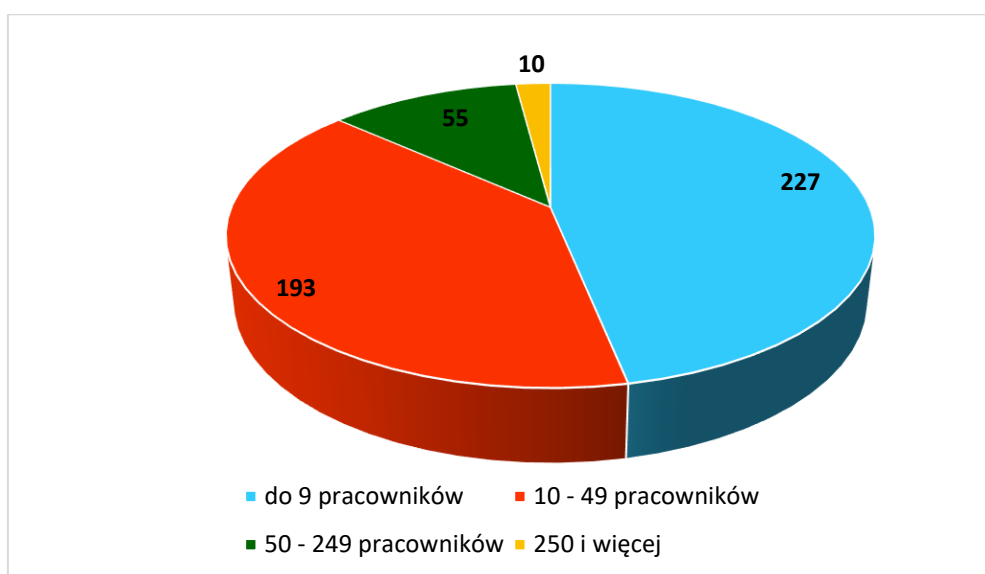
VII. WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY.

1. STAN SANITARNO-HIGIENICZNY ZAKŁADÓW PRACY.

W roku 2024 nadzorem bieżącym Sekcji Higieny Pracy (NS-HP) na terenie powiatu żywieckiego objętych było 485 zakładów pracy, w których zatrudnionych było ogółem 17 695 pracowników.

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba zakładów pracy objętych nadzorem zmniejszyła się o 131 obiektów, a liczba zatrudnionych w nich pracowników – zmniejszyła o 2 308 osób.

Wykres 33. Struktura skontrolowanych zakładów pracy na terenie powiatu żywieckiego w 2024r. wg liczby zatrudnionych pracowników

W ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy skontrolowano 137 zakładów (tj. 28,2%), w których zatrudnionych było łącznie 9 516 pracowników, przeprowadzając 153 kontrole sanitarne.

W celu wyeliminowania stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości sanitarno-technicznych PPIS w Żywcu wydał 38 decyzji administracyjnych, w tym 15 dotyczących poprawy warunków pracy.

Wydane decyzje dotyczyły:

1) w zakresie poprawy warunków pracy:

- zapewnienia właściwego stanu powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach pracy;
- zapewnienia właściwej wentylacji w pomieszczeniach pracy;
- zapewnienia ogrzewania w pomieszczeniach pracy;
- obniżenia stężenia NDS pyłów na stanowisku pracy;

2) w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin:

- sporządzenia kart charakterystyki zgodnie z obowiązującymi przepisami;

- zapewnienia właściwego oznakowania produktów chemicznych wprowadzanych do obrotu;
 - sporządzenia i udostępnienia pracownikom do stałego korzystania instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy;
- 3) w zakresie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych:
- zapewnienia pracownikom pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, których rodzaj, ilość i wielkość powinny być dostosowane do liczby zatrudnionych pracowników, stosowanych technologii i rodzajów pracy oraz warunków w jakich ta praca jest wykonywana;
 - zapewnienia właściwego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach sanitarnych;
 - zapewnienia właściwego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach przeznaczonych do spożywania posiłków własnych dla pracowników;
 - zapewnienia szatni zgodnej z obowiązującymi przepisami;
 - zapewnienia dobrego stanu sanitarno-technicznego szaf do przechowywania odzieży własnej i roboczej.

Tabela 21. Działalność kontrolno-represyjna w zakładach pracy w powiecie żywieckim w latach 2023 – 2024.

Rok	Liczba zakładów pracy w ewidencji	Liczba pracowników zatrudnionych w tych zakładach	Liczba zakładów skontrol.	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba mandatów	Na kwotę
2024	485	17 695	137	153	38	0	0
2023	616	20 003	176	223	47	2	600

Na terenie powiatu żywieckiego w 9 skontrolowanych zakładach pracy, tj. 1,9 % stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń oraz najwyższych dopuszczalnych natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia. W zakładach tych w 2024r. 1 702 pracowników (tj. 9,6%) ekspozowanych było na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla zdrowia w natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne, z czego:

- 1 693 osoby pracowały w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDS) czynnika fizycznego (hałasu),
- 34 osoby w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDN) czynnika fizycznego (drgań mechanicznych);
- 9 osób w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów.

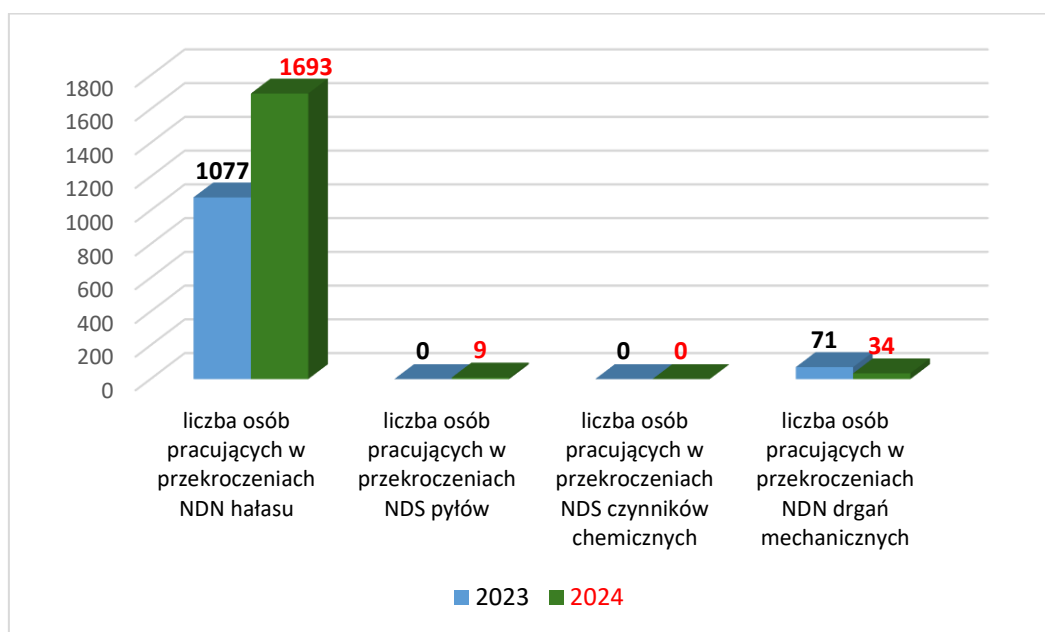
Natomiast w 2023r. przekroczenia NDS i NDN stwierdzono w 1,8% skontrolowanych zakładów, w których pracowało 1 077 pracowników, co stanowiło 5,4% zatrudnionych.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;

- wymianę parku maszynowego;
- uruchamianie nowych zakładów pracy;
- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- modernizację istniejących zakładów pracy;
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

Wykres 34. Liczba osób pracujących w przekroczeniach NDS i NDN w skontrolowanych zakładach na terenie powiatu żywieckiego w latach 2023 – 2024.

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w odzież roboczą i ochronną oraz w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu).

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskiwano poprzez:

- 1) egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością;
- 2) dokonanie oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami;
- 3) urządzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników;
- 4) opracowanie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 5) utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higienicznosanitarnych.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI RAKOTWÓRCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 76 zakładów pracy, w których występują szkodliwe czynniki rakotwórcze.

W roku 2024 skontrolowano 32 zakłady, co stanowi 42% zakładów z tej grupy. W skontrolowanych zakładach pracy zatrudnione były łącznie 753 osoby.

Przeprowadzono 32 kontrole sanitarne. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości.

W zakładach pracy, gdzie występuje narażenie na szkodliwe czynniki rakotwórcze pracownicy objęci są profilaktyczną opieką zdrowotną. Ponadto, informowani są o zagrożeniach związanych z tymi czynnikami oraz o ryzyku zawodowym na okresowych szkoleniach BHP. W ww. zakładach stosowane są środki ochrony zbiorowej (wentylacja grawitacyjna, mechaniczna ogólna i miejscowa) oraz środki ochrony indywidualnej (maski, półmaski p/pyłowe, rękawice ochronne, okulary ochronne).

Pracownicy w w/w zakładach mają zapewnione właściwe warunki przechowywania odzieży własnej, roboczej i ochronnej, a także miejsca do spożywania posiłków zgodne z obowiązującymi przepisami.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 286 zakładów pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne. W 2024 roku skontrolowano 69 zakładów, co stanowi 24,1% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 77 kontroli, nie stwierdzając nieprawidłowości. Liczba osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne w skontrolowanych zakładach pracy wynosi łącznie 2 533 osoby.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 12 dalszych użytkowników – formulatorów, 63 dystrybutorów oraz 486 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny. W ewidencji PSSE w Żywcu nie figurują natomiast podmioty zobowiązane do rejestracji substancji.

W roku 2024 przeprowadzono łącznie 65 kontroli, w tym 3 kontrole u dalszych użytkowników – formulatorów, 2 kontrole u dystrybutora oraz 60 kontroli u stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 3 skontrolowanych podmiotach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące:

- braku spisu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych stosowanych w działalności zawodowej;
- braku kart charakterystyki tychże substancji i mieszanin niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
- braku instrukcji dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy;
- braku wymaganych informacji w kartach charakterystyki oraz niewłaściwego oznakowania opakowań mieszanin chemicznych.

w wyniku których wydano 3 decyzje administracyjne.

NADZÓR NAD PRODUKTAMI BIOBÓJCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 38 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 5 podmiotów zobowiązanych do uzyskania pozwolenia. W 2024r. przeprowadzono łącznie 19 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 48 kontroli w zakresie stosowania tychże produktów w działalności zawodowej. W trakcie prowadzonych kontroli sanitarnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

NADZÓR W ZAKRESIE PREKURSORÓW NARKOTYKÓW KATEGORII 2 i 3.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 1 podmiot wprowadzający do obrotu prekursory narkotyków kategorii 3 oraz 21 podmiotów stosujących prekursory narkotykowe. W roku 2024 przeprowadzono 11 kontroli w zakładach pracy stosujących prekursory narkotykowe. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

KONTROLA WARUNKÓW PRACY PODCZAS ZABEZPIECZANIA/USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

Jednym z elementów nadzoru nad warunkami pracy są kontrole przeprowadzane w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem w zakresie ochrony pracowników przed jego szkodliwym oddziaływaniem. Zgodnie z § 6 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.) wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W 2024 roku przeprowadzono 3 kontrole w trakcie prac związanych z usuwaniem azbestu, przy których zatrudnionych było 11 pracowników. Podczas kontroli sprawdzane były:

- stosowne zezwolenie dla firmy zajmującej się usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję pracowników i osób kierujących lub nadzorujących usuwanie wyrobów zawierających azbest w zakresie bhp oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- właściwe oznakowanie terenu;
- sposób zabezpieczenia usuwanych wyrobów;
- zabezpieczenie pracowników w odpowiednią odzież ochronną;
- aktualne badania lekarskie.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

2. NADZÓR NAD PRODUKTAMI KOSMETYCZNYMI

W 2024 roku przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych obejmujących ocenę realizacji wymogów w zakresie wdrożenia zasad dobrej praktyki produkcji (GMP) produktów kosmetycznych oraz kontrolę produktów ochrony przeciwsłonecznej w 4 zakładach wytwarzających produkty kosmetyczne oraz w 1 zakładzie, dla którego inny podmiot wytwarza produkty kosmetyczne.

W ramach nadzoru nad jakością kosmetyków w 2024r. pobrano do badań:

- pasty do zębów w kierunku zawartości fluoru oraz oceny znakowania;
- mydło w płynie w kierunku zawartości formaldehydu oraz oceny znakowania;
- odżywkę do włosów w kierunku zawartości formaldehydu oraz oceny znakowania.

Żadna z prób nie została zakwestionowana.

Łącznie w zakresie wprowadzania do obrotu produktów kosmetycznych przeprowadzono 13 kontroli sanitarnych w 13 obiektach, tym 5 kontroli w zakładach wytwarzających produkty kosmetyczne oraz 8 kontroli w sklepach, na terenie których produkty kosmetyczne wprowadzane są do obrotu. W trakcie kontroli sanitarnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. CHOROBY ZAWODOWE.

W roku 2024 zgłoszono do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu 25 podejrzeń chorób zawodowych, to jest o 16 podejrzeń więcej niż w roku poprzednim (blisko 300%).

W związku z prowadzonymi postępowaniami oraz na podstawie orzeczeń lekarskich wystawionych przez lekarzy orzeczników z Poradni Chorób Zawodowych w Sosnowcu przy Wojewódzkim Ośrodku Medycyny Pracy w Katowicach wydano 8 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej i 12 decyzji o braku podstaw do ich stwierdzenia. Odnotowano 7 odwołań od wydanych decyzji, w tym: 5 - od decyzji negatywnych oraz 2 odwołania złożone przez zakład pracy od decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej.

Wydano 1 decyzję umarzającą postępowanie, ponieważ osoba zrezygnowała ze starania się o chorobę zawodową.

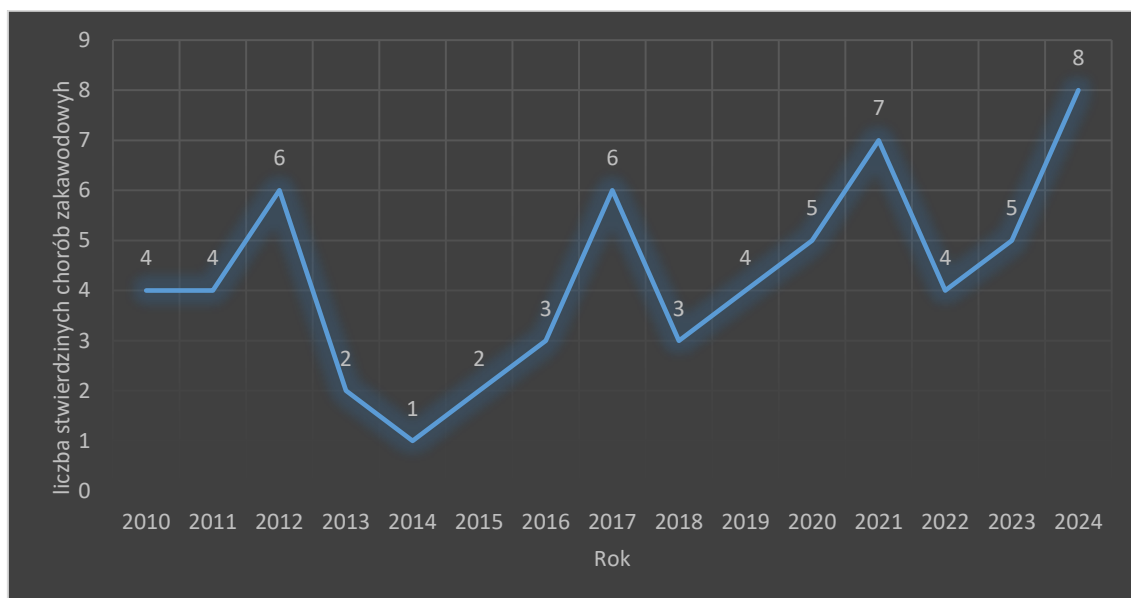
Decyzje stwierdzające dotyczyły:

- ✓ w 1 przypadku – pylice płuc: pylica krzemowa (poz. 3.1 wykazu chorób zawodowych);
- ✓ w 1 przypadku - przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy: przewlekłe zapalenie nadkłykcia kości ramiennej (poz. 19.5 wykazu chorób zawodowych);
- ✓ w 1 przypadku - choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa – borelioza (poz. 26 wykazu chorób zawodowych);
- ✓ w 4 przypadkach – przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka (poz. 20.1 wykazu chorób zawodowych);
- ✓ w 1 przypadku przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy: przewlekłe zapalenie okołostawowe barku (poz. 19.4 wykazu chorób zawodowych)

PPIS w Żywcu wydał 63 postanowienia dotyczące przedłużenia załatwienia sprawy w związku z toczącym się postępowaniem w jednostce orzeczniczej I lub II stopnia (tj. Wojewódzkim Ośrodku Medycyny Pracy w Katowicach lub Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi) na podstawie ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 775 z późn. zm.).

Przeprowadzono 75 postępowań wyjaśniających (w tym 4 dla innych jednostek). Sporządzono 52 karty oceny narażenia zawodowego. Dla porównania w 2023r. przeprowadzono 19 postępowań wyjaśniających i sporządzono 22 karty oceny narażenia zawodowego.

Wykres 35. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w powiecie żywieckim w latach 2010 – 2024.

VIII. Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Zadania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają charakter prewencyjny, zmierzający do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na etapie uzgadniania dokumentów planistycznych podlegających ocenie, takich jak: strategie, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, programy rewitalizacji, ochrony środowiska, gospodarki odpadami, zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną oraz uzgadniania dokumentacji projektowej nowych i modernizowanych obiektów, w których pracować i przebywać będą ludzie.

Opiniowanie planów zagospodarowania przestrzennego

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na podstawie art. 53 i art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024r. poz. 1112 z późn. zm.) w 2024r. dokonał 14 uzgodnień, wydając:

- 10 opinii sanitarnych dotyczących uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko (w tym 7 dotyczyło planu ogólnego gminy);
- 4 opinie sanitarne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, tj. opiniowania projektu dokumentów wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Głównymi kierunkami w przedkładanych projektach planów ogólnych gmin lub miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin w większości było wyznaczenie nowych terenów dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej, lotniskowej, sportu i rekreacji oraz usług, w tym nieuciążliwych. Zmiany dotyczyły również wyznaczenia nowych terenów przeznaczonych pod ujęcia wody, infrastruktury technicznej oraz cmentarza z uwzględnieniem stref ochronnych.

W planach uwzględniono zasady ochrony środowiska, w tym zakaz lokalizacji nowych przedsięwzięć i rozbudowy istniejących przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; zakaz prowadzenia działalności powodującej zanieczyszczenie wód podziemnych; zakaz stosowania źródeł ciepła niespełniających warunków określonych w przepisach odrębnych, w szczególności w uchwałach sejmiku województwa śląskiego.

Przy uzgadnianiu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w celu ochrony zdrowia i życia ludzi, zwracano uwagę na:

- ✓ ochronę terenów podlegających ochronie akustycznej (gł. zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) przed możliwością realizacji na tych terenach inwestycji mogących być potencjalnym źródłem uciążliwości dla ich mieszkańców;
- ✓ terenów przeznaczonych pod drogi, a także dopuszczenie lokalizacji lądowiska dla ochronę wód powierzchniowych i podziemnych;
- ✓ ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami;
- ✓ ochronę stref ujęć wody;
- ✓ gospodarkę odpadami;
- ✓ interesy osób trzecich.

Sporządzanie opinii w związku z potrzebą przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz stwierdzenia obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko

W 2024r. wyrażono 14 takich opinii, w tym:

- ✓ 13, w których nie stwierdzono konieczności sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko;
- ✓ 1 - w której stwierdzono konieczność sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko;

W omawianym okresie dokonano uzgodnienia następujących rodzajów przedsięwzięć:

- infrastruktury technicznej, w tym: budowę: sieci kanalizacyjnych oraz wodociągowych, a także obiektu małej elektrowni wodnej na rzece Sole;
- infrastruktury drogowej, w tym budowę chodników, dróg oraz mostów;

Ponadto dokonano uzgodnienia przebudowy oczyszczalni ścieków, budowy hal produkcyjno-przemysłowych, lądowiska dla śmigłowców, kąpieliska oraz przetwarzania odpadów w instalacji oczyszczalni ścieków.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na tym etapie zwracano uwagę m. in. na oddziaływanie akustyczne, szczególnie terenów mieszkaniowych podlegających ochronie w tym zakresie oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Uzgadnianie dokumentacji projektowych

Jednym z zadań realizowanych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych.

W 2024r. ogółem uzgodniono 14 dokumentacji projektowych.

Przy uzgadnianiu dokumentacji projektowej najczęściej stwierdzano niezgodność zaprojektowanego obiektu z obowiązującymi przepisami w zakresie:

- wyposażenia,
- zaprojektowania ilości punktów wodnych,
- wentylacji pomieszczeń,
- nieprawidłowego rozplanowania pomieszczeń (brak pomieszczenia porządkowego, przedsionka izolującego w WC, pomieszczenia socjalnego);
- zastosowanych materiałów wykończeniowych.

Ponadto stwierdzano niezgodności części opisowej z rzutem pomieszczeń, brak projektu zagospodarowania terenu oraz brak przekroju pionowego pomieszczeń z zaznaczeniem wysokości.

Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych

W 2024r. pracownicy PPIS w Żywcu przeprowadzili 105 kontroli, w tym 56 kontroli w oparciu o art. 56 ustawy Prawo Budowlane. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia pod kątem zgodności z uzgodnioną dokumentacją projektową oraz obowiązującymi wymaganiami higieniczno-sanitarnymi. W celu zagwarantowania odpowiednich warunków pobytu ludzi w obiektach, sprawdzano również zastosowanie właściwych, pod kątem zdrowotnym, materiałów budowlanych.

Przy odbiorach najczęstszym problemem było zrealizowanie obiektów niezgodnie z dokumentacją projektową w zakresie:

- zainstalowania punktów wodnych;
- wykonania prawidłowej wentylacji;
- wykonania prawidłowego ciągu technologicznego do dezynfekcji i sterylizacji narzędzi (salony fryzjerskie i kosmetyczne);
- wykończenia ścian jako powierzchni gładkich i łatwozmywalnych;
- wykonania przedsionków izolujących w WC ogólnodostępnych i dla personelu, głównie w obiektach żywieniowo-żywnościowych;
- wyposażenia pomieszczeń;

- braku instalowania kurtyn powietrznych nad wejściem, chroniących przed nadmiernym dopływem zimnego powietrza z zewnątrz;

Spośród skontrolowanych w 2024r. obiektów zdecydowanie najwięcej uruchomiono salonów kosmetycznych i fryzjerskich – łącznie 22 obiekty, sklepów spożywczych – łącznie 15 obiektów oraz restauracji – 10 obiektów.

W przeciwieństwie do roku 2023, kiedy to dominowały lokale gastronomiczne - głównie mała gastronomia.

W większości nowo otwierane obiekty były estetycznie wykonane i nie budziły żadnych zastrzeżeń pod względem wymagań sanitarno-higienicznych.

IX. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

Jednym z bardzo ważnych obszarów działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest działalność oświatowa, której celem jest profilaktyka i kształtowanie postaw oraz zachowań sprzyjających zdrowiu wśród społeczeństwa.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu podejmował w tym zakresie w 2024r. wiele działań i inicjatyw. Do najważniejszych należały:

I. KONFERENCJE

1. Powiatowa Konferencja ph. „Nastolatek za burtą! – Wszystkie ręce na pokład!”,

Poruszała niezwykle ważny temat profilaktyki zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży. Wydarzenie zorganizowane zostało przy współpracy z Komendą Powiatową Policji w Żywcu, a Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny objął je patronatem honorowym.

Konferencja odbyła się dnia 19.11.2024r. w Miejskim Centrum Kultury w Żywcu. Jej adresatami byli dyrektorzy szkół podstawowych i średnich naszego powiatu oraz pedagodzy i koordynatorzy szkolnych programów edukacyjnych, a także pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żywcu, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu, pracownicy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Żywcu oraz członkowie gminnych Komisji ds. rozwiązywania problemów uzależnień.

Podczas Konferencji doskonalili prelegenci przedstawili swoją wiedzę oraz podzielili się swoim doświadczeniem w zakresie profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych oraz innych współczesnych zagrożeń, w tym cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Poruszono problem trudnych emocji, w tym stresu oraz przedstawiono inicjatywy motywujące młodzież do aktywnego spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań.

Wydarzenie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem, co świadczy o potrzebie ciągłej współpracy w tym zakresie wielu instytucji i organizacji, na co wskazywał także tytuł Konferencji.

2. Konferencja dla Dyrektorów ph.: „Oferta programów edukacyjnych 2023/2024”

W siedzibie Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Żywcu odbyło się szkolenie w formule online dla Dyrektorów szkół podstawowych powiatu żywieckiego. Podczas spotkania przedstawiono zgromadzonym ofertę ogólnopolskich i wojewódzkich programów edukacyjnych na bieżący rok szkolny, omówiono cele i zamierzenia oraz sposób rejestracji do poszczególnych programów. Część konferencji poświęcono na omówienie założeń pilotażowej edycji powiatowego projektu edukacyjnego „Profilaktyka na 6!”. W trakcie szkolenia wyemitowano również spot informacyjny „Poznaj nasze działania”.

II. KONKURSY

1. Powiatowy Konkurs Piosenki „Wyśpiewaj mi zdrowie”

Wydarzenie zorganizowano z okazji obchodów „Światowego Dnia Zdrowia” przy współpracy Miejskiego Centrum Kultury w Żywcu. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli Starosta Żywiecki oraz Burmistrz Miasta Żywca.

Celem nadrzędnym Konkursu było połączenie atmosfery zabawy z akcją propagowania zasad i idei dotyczących szeroko rozumianego zdrowia. Do konkursu przystąpiło 30 placówek edukacyjnych z terenu powiatu żywieckiego, łącznie 176 dzieci. Każdy z występów był wyjątkowy zarówno pod względem walorów artystycznych jak i edukacyjnych. Utwory wykonane przez dzieci promowały zdrowy styl życia, a widowni dostarczyły wiele dobrej zabawy. Przedszkolaki i uczniowie klas I-III z terenu powiatu żywieckiego w piękny, artystyczny sposób zaprezentowały tematy zdrowego odżywiania, aktywnego stylu życia i higieny osobistej na scenie Miejskiego Centrum Kultury w Żywcu.

W dniu 17.04.2024r. w Sali Sesyjnej Urzędu Miasta w Żywcu odbyło się uroczyste podsumowanie Konkursu, na które za[roszono laureatów konkursu wraz z opiekunami. Po części oficjalnej nastąpiło uroczyste wręczenie nagród zwycięskim placówkom. Nagrody rzeczowe w postaci gier edukacyjnych ufundowane zostały przez Urząd Miasta w Żywcu, Starostwo Powiatowe w Żywcu oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu. Przysłowiową wisienką na torcie podczas tego wydarzenia był koncert laureatów, podczas którego młodzi artyści w oryginalnych strojach „wyśpiewali zdrowie” wszystkim gościom zgromadzonym na Sali Sesyjnej.

2. Konkurs wiedzy nt. profilaktyki HIV/AIDS pn. „Nie daj szansy AIDS”

Przeprowadzony wśród uczniów Zespołu Szkół Ekonomiczno – Gastronomicznych w Żywcu w dniu 02.12.2024r., zorganizowany w ramach wojewódzkiej akcji „Warto wiedzieć o HIV i AIDS”. Uczniowie mieli możliwość sprawdzenia swojej wiedzy rozwiązując test opracowany przez przedstawicieli Sekcji PZ PSSE w Żywcu. Laureatom konkursu wręczono dyplomy oraz nagrody rzeczowe.

III. Powiatowy projekt edukacyjny dla uczniów klas I-III „Profilaktyka na 6!”

W roku szkolnym 2023/2024 odbyła się pierwsza edycja powiatowego projektu edukacyjnego „Profilaktyka na 6!” skierowanego do uczniów klas I-III szkół podstawowych powiatu

żywieckiego. Celem projektu jest wypracowanie wśród uczniów właściwych postaw wobec zdrowia w różnych sytuacjach życia codziennego.

Projekt zakłada realizację 6 następujących modułów:

1. "Postawa do podstaw!" – profilaktyka wad postawy
2. "Śniadanie – najważniejszy posiłek dnia" – profilaktyka otyłości, racjonalna, zbilansowana dieta
3. "Patent na bezpieczne ferie" – kodeks bezpiecznych zachowań podczas ferii
4. "Piękne zęby mam, bo o nie dbam!" – higiena jamy ustnej
5. "Stop wirusom i bakteriom!" – profilaktyka chorób zakaźnych
6. "Patent na bezpieczne wakacje. Elementy pierwszej pomocy." – kodeks bezpiecznych zachowań podczas wakacji

Dla nauczycieli, koordynatorów projektu przygotowano szereg atrakcyjnych pomocy dydaktycznych do wykorzystania w trakcie zajęć, takich jak: materiały w formie elektronicznej: prezentacje multimedialne, karty pracy z różnorodnymi zadaniami, plakat, kodeks dla ucznia, kolorowanki, dyplom. Projekt wdrożono w **30 szkołach podstawowych** powiatu żywieckiego. Edukacją objęto **1 652 uczniów**.

Działalność oświatowa prowadzona była przez PPIS w Żywcu w wielu obszarach dotyczących ogólnie pojętego zdrowia publicznego. Należy podkreślić bardzo dobrą współpracę placówek oświatowych z terenu powiatu żywieckiego biorących udział w programach edukacyjnych i akcjach profilaktycznych z tut. Stacją.

PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

1. Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę”.

Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Grupę docelową, na którą skierowane zostały działania stanowili uczniowie klas V – VIII szkół podstawowych oraz ich rodzice i opiekunowie.

Program „Trzymaj Formę”, realizowany w szkołach od wielu lat, przynosi duże korzyści w postaci promowania zdrowego stylu życia wśród młodzieży, wpisał się już w klimat wychowawczy szkół. Jest też ciekawą formą wdrażania dzieci do stosowania zasad zdrowego żywienia i aktywnego spędzania wolnego czasu. Uczniowie bardzo chętnie biorą udział w projektach, pokazach i wszystkich działaniach promujących zdrowy styl życia. W XVII edycji programu udział wzięły 42 placówki z terenu powiatu żywieckiego, a działaniem objęto 5069 odbiorców.

W ramach tego programu pracownicy Sekcji Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej (PZ) PSSE w Żywcu przeprowadzili:

- 12 akcji profilaktycznych
- 3 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,
- 1 szkolenie dla dyrektorów szkół podstawowych.

Przykładowe działania:

1. Zajęcia profilaktyczne przeprowadzone w Zespole Szkolno - Przedszkolnym w Trzebini dla uczniów klas od IV do VIII. W ich trakcie uczniowie zapoznani zostali z poprawnym odczytywaniem informacji zawartych na etykietach środków spożywczych, sposobami pozyskiwania pozytywnej energii wskutek prowadzenia zdrowego stylu życia oraz szkodliwym wpływem napojów energetycznych na ich zdrowie. W ramach zajęć praktycznych młodzież mogła samodzielnie przeanalizować znakowanie produktów spożywczych, w tym energetyków, ze szczególnym uwzględnieniem ich składu.

2. Cykl warsztatów profilaktycznych prowadzonych w Klubie MCK Śrubka dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 w Żywcu. Spotkania zostały zorganizowane we współpracy z Żywieckim Uniwersytetem Trzeciego wieku w ramach spotkań międzypokoleniowych. Uczniowie wysłuchali prelekcji dotyczącej poprawnego odczytywania etykiet środków spożywczych, analizy ich składu i wartości odżywczej. Po części teoretycznej uczniowie mogli samodzielnie przeanalizować skład dostępny na etykietach produktów spożywczych, aby w oparciu o posiadaną wiedzę dokonywać świadomych wyborów i kształtować nawyki prozdrowotne.

2. Ogólnopolski Program Edukacyjny dla placówek przedszkolnych pn. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”

Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy dzieci i rodziców na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Grupa, do której skierowany jest program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat oraz ich rodzice i opiekunowie.

W roku szkolnym 2023/2024 do programu przystąpiło 37 placówek przedszkolnych, a edukacją objęto łącznie 3152 osoby.

W ramach tego programu pracownicy Sekcji PZ PSSE w Żywcu przeprowadzili:

- 7 akcji profilaktycznych,
- 1 punkt promocji zdrowia

Przykładowe działanie:

1. Spotkanie z dziećmi w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Siennej, w trakcie którego:
 - omówiono zasady zdrowego stylu życia,
 - zaprezentowano talerz zdrowego żywienia,
 - zainicjowano wspólną gimnastykę.

3. Kampania Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „#Wybierz zdrowie”.

Głównym celem przedsięwzięcia jest kształtowanie postaw i zachowań związanych ze zdrowym, a przede wszystkim aktywnym stylem życia wśród najmłodszych. Poprzez organizację zajęć sportowych wśród dzieci klas I-IV szkół podstawowych, promuje się aktywność fizyczną oraz wspomaga rozwój społeczny i prawidłowe interakcje z rówieśnikami. W ramach tej Kampanii pracownicy Sekcji PZ PSSE w Żywcu przeprowadzili:

- 17 akcji profilaktycznych,
- 3 punkty promocji zdrowia.

Spotkania edukacyjne w ramach tej Kampanii organizowano w wielu szkołach podstawowych powiatu żywieckiego.

Dzieci uczestniczyły w pogadankach, brały też udział w grach edukacyjnych, podczas których mogły sprawdzić swoją wiedzę z zakresu zasad zdrowego stylu życia. Nie zabrakło również aktywności fizycznej w postaci wspólnej gimnastyki, krótkich testów sprawnościowych, zawodów czy torów przeszkód.

4. Kampania #Safe2EatEu - Wybieraj bezpieczną żywność

Kampania zainicjowana przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności EFSA #SafeToEatEu - Wybieraj bezpieczną żywność, której celem jest zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w UE oraz zachęcenie do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych.

Działaniem objęto w sumie 7891 osób.

W ramach tej Kampanii pracownicy Sekcji PZ PSSE w Żywcu zorganizowali:

- 5 punktów promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych, sportowych i akcji profilaktycznych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego;
- 6 akcji profilaktycznych

Przykładowe działanie:

1) Spotkanie zorganizowane na zaproszenie Żywieckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku związane z bezpieczeństwem żywności, w trakcie którego Seniorzy mieli okazję wysłuchać wykładów pn.:

- „Etykieta źródłem informacji”,
- „Suplementy diety – remedium na wszystkie dolegliwości czy triumf reklamy?”.

Uczestnicy spotkania pogłębili swoją wiedzę zarówno w obszarze analizy składu i wartości odżywczej na etykietach produktów spożywczych, jak i w kontekście bezpieczeństwa suplementów diety oraz ich świadomego i rozsądnego kupowania i spożywania.

PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU

1. Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie”

Kierowany do uczniów IV klas szkół podstawowych (grupa wiekowa 9-10 lat) oraz ich rodziców. Główne cele programu to:

- opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży;
- pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego;
- zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

Na terenie powiatu żywieckiego w roku szkolnym 2023/2024 w programie uczestniczyło 31 placówek edukacyjnych z udziałem 1392 osoby (uczniowie i ich rodzice).

W ramach tego programu pracownicy Sekcji PZ PSSE w Żywcu zorganizowali:

- 13 akcji profilaktycznych,
- 3 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego.

Przykładowe działanie:

1. Spotkanie poświęcone profilaktyce antytytoniowej zorganizowane w Zespole Szkolno - Przedszkolnym nr 2 im. Orła Białego w Żywcu, w którym do współpracy zaproszono lek. med. Janusza Wyrwalskiego. Prelegent w oparciu o prezentację multimedialną przedstawił w bardzo obrazowy i przystępny dla dzieci sposób: problem uzależnienia od tytoniu, jego szkodliwe działanie na zdrowie młodych ludzi, wyjaśnił również wpływ dymu tytoniowego na biernego palacza. W czasie spotkania poruszony został bardzo aktualny temat szkodliwości „e- papierosów” oraz nowych urządzeń stosowanych do podgrzewania tytoniu oraz substancji psychoaktywnych.

2. „Czyste powietrze wokół nas” – program przedszkolnej edukacji antytytoniowej

Realizowany od 2008 roku program skierowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodziców. Jego głównym celem jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

W roku szkolnym 2023/2024 do programu przystąpiło 36 placówek z powiatu żywieckiego. Działaniami edukacyjnymi objęto 3055 osób.

W ramach tego programu pracownicy Sekcji PZ PSSE w Żywcu zorganizowali 5 akcji profilaktycznych i punkt promocji zdrowia

3. „Światowy Dzień Rzucania Palenia”

Obchodzony w każdy trzeci czwartek listopada. Jak co roku przedstawiciele PPIS w Żywcu włączają się aktywnie w obchody tego dnia poprzez organizację akcji profilaktycznych. W roku 2024 w ramach tego dnia zorganizowane zostały 3 takie akcje.

Przykładowe działanie:

- 1) Spotkanie profilaktyczne zorganizowane dla uczniów Zespołu Szkół Samochodowych w Żywcu. Do współpracy zaproszono lek. med. Janusza Wyrwalskiego oraz przedstawiciela Komendy Powiatowej Policji w Żywcu. Tematem przewodnim spotkania była profilaktyka palenia tytoniu. Poruszono temat uzależnienia od tytoniu, jego szkodliwe działanie na organizm człowieka oraz nowe fakty dotyczące e – papierosów i innych urządzeń stosowanych do dostarczania nikotyny. Uczniowie dowiedzieli się również o prawnych aspektach związanych z paleniem tytoniu przez osoby nieletnie.

4. „Światowy Dzień bez Tytoniu”

Obchodzony każdego roku – w dniu 31 maja. Święto to stanowi okazję do zwrócenia uwagi całego świata na powszechność palenia papierosów oraz jego negatywne skutki zdrowotne. Dzień ten został ustanowiony przez WHO w 1987 roku ze względu na rosnącą liczbę osób uzależnionych i pacjentów ze schorzeniami wywołanymi przez palenie papierosów – głównie nowotworami płuc, przełyku, krtani, gardła czy trzustki.

W ramach działań podejmowanych przez Sekcję PZ PSSE w Żywcu zorganizowano:

- 3 akcje profilaktyczne
- 1 punkt promocji zdrowia

Przykładowe działania:

- 1) Spotkanie edukacyjne zorganizowane na zaproszenie Zespołu Szkół Ekonomiczno – Gastronomicznych w Żywcu dla uczniów udających się na wymianę młodzieży. W ramach spotkania poruszono temat uzależnień od środków psychoaktywnych, w tym tytoniu. Zwrócono uwagę na silne działanie uzależniające nikotyny i konsekwencje zdrowotne jakie niesie za sobą palenie tytoniu, w tym e-papierosów.

PROFILAKTYKA CHOROÓB ZAKAŻNYCH

1. Kampania Społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

Realizowana jest w ramach projektu Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko - Zdrowy dorosły - zdrowa rodzina”. Jej celem jest podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, wzrost świadomości dotyczącej korzyści wynikających ze szczepień ochronnych. Grupę docelową stanowił ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem: rodziców dzieci 0-3 lat oraz dzieci przedszkolnych, studentów uczelni wyższych, osób starszych, osób podróżujących.

Działaniami na terenie powiatu żywieckiego objęto w sumie 20 421 odbiorców.

W ramach działań podejmowanych przez Sekcję PZ PSSE w Żywcu zorganizowano:

- 15 akcji profilaktycznych,
- 12 punktów promocji zdrowia podczas imprez plenerowych na terenie powiatu żywieckiego oraz w szkołach

Przykładowe działania:

1. Zorganizowany w ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień punkt Promocji Zdrowia w Zespole Szkolno - Przedszkolnym nr 1 w Żywcu. Na stoisku prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących szczepień ochronnych. Wśród materiałów znalazły się ulotki informacyjne dotyczące szczepień przeciwko: KZM i HPV. Uczniowie mogli zapoznać się z wiarygodnymi informacjami dotyczącymi szczepień ochronnych.

2. Akcja profilaktyczna zorganizowana przez Oddział Wojewódzki NFZ w Punkcie Obsługi Klienta w Przychodni NZOZ „Zdrowie” w Żywcu. Przedstawiciele PSSE w Żywcu przygotowali punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień, gdzie m. in. promowano profilaktykę w postaci szczepień ochronnych przeciw KZM oraz HPV. Prowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjnych.

2. Kampania „Mamo, Tato pamiętajcie o moich szczepieniach”

Nowa kampania, której realizacji rozpoczęto w maju 2024 r., promująca szczepienia ochronne wśród rodziców oczekujących potomstwa. Materiały informacyjno – edukacyjne w formie książeczek z kalendarzem szczepień zostały przekazane na oddział położniczy ICZ Healthcare Szpital Żywiec, położnym prowadzącym szkoły rodzenia oraz do przychodni lekarzy rodzinnych. Działaniami objęto 1 100 odbiorców.

3. Wojewódzki program edukacyjny „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

Głównym celem programu jest promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci przedszkolnych i ich rodziców.

Cele szczegółowe to:

- budowanie i wyrabianie wśród dzieci prawidłowych przyzwyczajzeń i nawyków higieniczno-zdrowotnych, nauka prawidłowego mycia rąk,
- podniesienie poziomu wiedzy na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych,
- podniesienie poziomu wiedzy z zakresu ochrony przeciwsłonecznej,
- zwrócenie uwagi na skutki zdrowotne długotrwałego przebywania na słońcu,
- uświadomienie wagi problemu i podniesienie poziomu wiedzy jak chronić się przed kleszczami,

Tegoroczna edycja cieszyła się dużym zainteresowaniem placówek przedszkolnych w powiecie żywieckim. Dzieci ochoczo podejmowały powierzone im zadania. Nauczyciele koordynatorzy wykazali się kreatywnością w doborze metod pracy podczas realizacji poszczególnych bloków tematycznych.

W roku szkolnym 2023/2024 działaniami objęto 41 placówek przedszkolnych (4 007 odbiorców).

W ramach działań podejmowanych przez Sekcję PZ PSSE w Żywcu zorganizowano:

- 8 akcji profilaktycznych,
- 1 punkt promocji zdrowia .

Przykładowe działania:

- 1) Pogadanka przeprowadzona dla dzieci z Przedszkola nr 6 w Żywcu oraz z Przedszkola im. Władysława Pieronka w Radziechowach na temat ochrony przed chorobami zakaźnymi. Dzieci dowiedziały się dodatkowo, jak prawidłowo myć ręce, żeby pozbyć się wirusów i bakterii chorobotwórczych. Przedszkolaki mogły też sprawdzić swoją wiedzę podczas przygotowanej na ten cel gry edukacyjnej. Nad całym wydarzeniem czuwał pluszowy przyjaciel dzieci „Szczepan”.

- 2) Pogadanka inicjująca "Światowy Dzień Mycia Rąk" dla dzieci z Przedszkola nr 9 w Żywcu. W pierwszej części spotkania poruszono temat profilaktyki chorób zakaźnych ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowej techniki mycia rąk. Poprzez przeprowadzony wśród najmłodszych eksperyment zaprezentowano, jak wirusy uciekają od wody i mydła. Nauka przez zabawę zawsze sprawdza się najlepiej! Przedszkolakom za aktywny udział w spotkaniu wręczono zakładki edukacyjne.

4. Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS

Głównym celem programu jest zwiększenie poziomu wiedzy młodzieży i dorosłych nt. HIV/AIDS oraz zmiana ich postaw ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności za zdrowie własne i innych. W 2024 r. w szkoły średnie powiatu żywieckiego uczestniczyły w wojewódzkim Projekcie „Nie daj się HIV- zapobiegaj zakażeniu”, którego celem było: podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postaw odpowiedzialności za własne zdrowie i życie oraz postawy tolerancji wobec zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Działaniem w związku z realizacją projektu objęto łącznie 1 160 osób (uczniowie szkół średnich i rodzice). Działaniami profilaktycznymi w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS objęto 8 577 osób.

W ramach działań prowadzonych przez PSSE w Żywcu zorganizowano:

- 5 punktów promocji zdrowia,
- 4 akcje profilaktyczne.

Przykładowe działanie:

- 1) Spotkanie profilaktyczne pt: „Uważaj”, w którym uczestniczyli pracownicy PSSE w Żywcu oraz uczniowie i nauczyciele. Prowadząca - Joanna Czechowska – trenerka profilaktyki uzależnień poruszyła aktualne problemy dotyczące młodzież.

Podczas prelekcji próbowano uzyskać odpowiedzi na następujące pytania:

- Co może zaszkodzić z nadmiaru użycia, a kiedy wystarczy czegoś użyć raz, by wpłatać się w poważne kłopoty?
- Czy alkohol to narkotyk?
- Kiedy kończy się zabawa w wirtualnej rzeczywistości, a zaczyna się problem?

Spotkanie zostało zorganizowane przez Urząd Miasta Żywca oraz Bibliotekę Samorządową w Żywcu w ramach Festiwalu „Żywiec Miasto Zmysłów”. W trakcie wydarzenia pracownicy PSSE w Żywcu prowadzili Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień. Podczas akcji rozmawiano z uczniami na temat zagrożeń wynikających z

przyjmowania środków psychoaktywnych, a także prowadzono test w alko- i narkogoglach, celem lepszego zobrazowania problemu.

5. Program „Podstępne WZW”

Celem działań jest upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zakażeń wirusem HAV, HBV, HCV oraz sposobów zapobiegania tym zakażeniom. Adresatami programu są uczniowie szkół średnich. W wielu szkołach program został rozszerzony o dodatkowe działania: wykonywanie prac plastycznych, plakatów przez młodzież, tworzenie gazetek oraz emisje spotów edukacyjnych. W roku szkolnym 2023/2024 działaniem objęto 1 965 osób (uczniowie szkół średnich oraz rodzice).

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 3 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego;
- 1 akcja profilaktyczna.

Przykładowe działanie:

Podczas Festiwalu „Żywiec Miasto Zmysłów” zorganizowano Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień w ramach którego prowadzono rozmowy z uczniami na temat zachowań ryzykownych wśród młodzieży oraz profilaktyki dotyczącej zakażeń wirusowym zapaleniem wątroby, które mogą mieć bardzo poważne konsekwencje zdrowotne. Przy stoisku odbywała się dystrybucja materiałów edukacyjno – informacyjnych w postaci zakładki z najważniejszymi informacjami odnośnie wirusowego zapalenia wątroby typu A, B, C.

6. Wojewódzka kampania edukacyjna „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”.

Celem kampanii jest propagowanie podstawowych zasad ochrony przed kleszczami, edukacja w zakresie prawidłowego usuwania kleszcza, zwiększenie społecznej świadomości w zakresie profilaktyki chorób przenoszonych przez kleszcze, zwiększenie wiedzy na temat szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia mózgu.

Działaniami objęto w sumie 13 877 odbiorców.

Działania z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 9 punktów promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego;
- 9 akcji profilaktycznych

Przykładowe działanie:

- 1) Na zaproszenie Żywieckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w ramach spotkań międzypokoleniowych w Klubie MCK "Śrubka" przeprowadzono dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 Żywca spotkanie edukacyjne pt. "Grzyby, kleszcze i kto wie co jeszcze?". Po części teoretycznej dotyczącej m. in. zasad ochrony przed kleszczami uczniowie mieli okazję sprawdzić swoją wiedzę odpowiadając na pytania zawarte w opracowanej na ten cel grze „Prawda/fałsz”, a także wysłuchać zasad leśnego savoir vivre i informacji nt. prawidłowego przygotowania się na wycieczkę do lasu. Każdy uczeń otrzymał dodatkowo zakładkę dot. profilaktyki chorób odkleszczowych.

- 2) Działania informacyjno - edukacyjne dotyczące akcji „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy!” skierowane do ogółu społeczeństwa prowadzone były podczas „Tygodnia Kultury Beskidzkiej” oraz innych większych imprez plenerowych organizowanych na terenie Żywca. Podczas tych wydarzeń prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych oraz rozmowy i poradnictwo indywidualne. Udzielano również instruktażu prawidłowego usuwania kleszczy, a także promowano szczepienia przeciwko KZM (kleszczowemu zapaleniu mózgu). Chętne osoby mogły również sprawdzić swoją wiedzę rozwiązując tematyczny test.

7. Profilaktyka chorób przyzębia

Światowa Federacja Dentystyczna wskazuje, że próchnica zębów jest jedną z najpowszechniejszych chorób na świecie i że aż 90% populacji zmaga się z problemami jamy ustnej. Z polskich danych epidemiologicznych wynika, że 98% Polaków cierpi na próchnicę i choroby przyzębia. W związku z powyższym, tak istotna jest profilaktyka chorób jamy ustnej: regularne wizyty u stomatologa, ograniczanie spożycia cukru i przede wszystkim – codzienna, prawidłowa higiena.

Światowy Dzień Zdrowia Jamy Ustnej stanowi okazję do zwrócenia uwagi na problemy stomatologiczne Polaków, upowszechnianie wiedzy o znaczeniu zdrowia jamy ustnej oraz promowanie profilaktyki. Dzień ten ma na celu przypominać społeczeństwu o roli zdrowia jamy ustnej dla ogólnego zdrowia człowieka oraz komfortu jego życia.

Przykładowe działanie:

Dnia 9 maja 2024 r. na zaproszenie Kierownika Filii nr 2 Żywieckiej Biblioteki Samorządowej pracownicy Sekcji PZ PSSE w Żywcu zorganizowali dla uczniów III klasy Szkoły Podstawowej nr 3 w Żywcu warsztaty edukacyjne z zakresu profilaktyki chorób przyzębia i zdrowego stylu życia. Podczas spotkania uświadomiono dzieci w temacie higienizacji jamy ustnej, prawidłowej techniki mycia zębów oraz znaczenia profilaktycznych wizyt w gabinecie stomatologicznym. Dzieci poznały również zasady żywienia wpływające na dobrą kondycję zębów i dowiedziały się, jakie produkty mogą się przyczynić do rozwoju chorób przyzębia, m.in. próchnicy.

PROGRAM PROFILAKTYKI CHOROÓB NOWOTWOROWYCH

1. Program „Znamie! Znam Je?”

Program ten realizowany jest w szkołach średnich w ramach upowszechniania wiedzy o nowotworze złośliwym skóry.

Kampania edukacyjna umożliwia zapoznanie młodych ludzi z podstawowymi informacjami na temat nowotworów skóry, a tym samym otwiera możliwość budowania odpowiednich zachowań oraz postaw prozdrowotnych wśród młodzieży. Program był realizowany w 21 szkołach średnich na terenie powiatu żywieckiego, a edukacją objęto 2 533 osoby (uczniowie szkół średnich i rodzice).

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 3 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego;
- 1 akcja profilaktyczna.

Przykładowe działanie:

Na zaproszenie Żywieckiego Klubu Amazonek PSSE w Żywcu zorganizowała Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień na Rynku Miasta Żywiec, gdzie odbywał się happening

zorganizowany pod hasłem " Badamy nie tylko Mamy". Na stoisku profilaktycznym prowadzono m.in. rozmowy indywidualne na temat profilaktyki czerniaka skóry poprzez ochronę przed nadmiernym promieniowaniem UV oraz unikania solariów. Prowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjno – informacyjnych, w tym dotyczących nowotworów skóry.

„PROFILAKTYCZNE PROGRAMY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIU OD ALKOHOLU, TYTONIU I INNYCH ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH”

1. Program edukacyjny „Smak życia, czyli debata o dopalaczach

Ma na celu dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy”, i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami.

W roku szkolnym 2023/2024 program realizowało 38 szkół podstawowych, a działaniem objęto w sumie 1 571 osób (uczniowie szkół średnich i rodzice).

Działania z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 3 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,
- 11 akcji profilaktycznych,
- 1 szkolenie dla koordynatorów szkolnych.

Przykładowe działanie:

1) Na zaproszenie Szkół Podstawowych w Rycerze Dolnej i Rycerze Górnej przeprowadzono dla uczniów klas VI-VIII zajęcia edukacyjne o charakterze profilaktycznym. Tematy poruszane podczas spotkań dotyczyły:

- ✓ zagrożeń dla zdrowia wynikających z zażywania środków psychoaktywnych,
- ✓ mechanizmu działania błędnego koła nałogu,
- ✓ alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu z dala od używek.

Chętni uczniowie mieli dodatkowo możliwość wykonania testów przy użyciu alko- i narkogogli uświadamiając sobie tym samym przykre konsekwencje sięgania po tego typu środki.

2. Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Celem głównym programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. Program ma wzbudzić u młodzieży refleksję nad ważnymi dla nich wartościami. Jego oryginalnym założeniem jest otwarte i konsekwentne odwołanie się do najbardziej cenionej wartości w życiu ludzkim jaką jest miłość, a mniej do dotychczas stosowanych motywów w rodzaju zdrowia jako takiego lub wolności jako takiej.

W XI edycji programu udział wzięło 20 szkół średnich z terenu powiatu żywieckiego. Działaniami objęto w sumie 1 868 osób (uczniowie i rodzice).

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 3 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego;
- 6 akcji profilaktycznych
- 1 konkurs

Przykładowe działanie:

- 1) W ramach kolejnej edycji Targów Pracy i Edukacji, które odbyły się w Zespole Szkół Ekonomiczno – Gastronomicznych w Żywcu PSSE w Żywcu zorganizowała Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień. Przy stoisku PSSE promowano programy edukacyjne realizowane w szkołach podstawowych i średnich powiatu żywieckiego. Dodatkowo, w trakcie spotkania przeprowadzano testy w alko- i narkogoglach oraz dystrybuowano materiały informacyjno - edukacyjne dotyczące programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”.

- 2) Akcję edukacyjną dotyczącą profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych, w ramach profilaktyki przedwakacyjnej, zorganizowano dla uczniów Zespołu Szkół Budowlano-Drzewnych w Żywcu. Do udziału w wydarzeniu zaproszono specjalistów psychoterapii uzależnień z Ośrodka Leczenia Uzależnień "Błękitny Krzyż" w Żywcu oraz przedstawiciela Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Pracownicy OLU zastosowali nowatorską metodę pracy z młodzieżą, omawiając przy tym czynniki, które mają wpływ na rozwój różnego typu uzależnień. Przedstawiciel KPP w Żywcu omówił z młodzieżą takie pojęcia jak demoralizacja, nieletni sprawcy czynów karalnych oraz to, jakie konsekwencje prawne ponoszą młodzi ludzie sięgający po zabronione substancje. Pracownicy PSSE w Żywcu natomiast przeprowadzili wśród uczniów ćwiczenia w alko- i narkogoglach, uświadamiając im tym samym przykre konsekwencje społeczne i zagrożenia dla zdrowia związane z sięganiem po środki psychoaktywne.

- 3) Akcję profilaktyczną dla uczniów Zespołu Szkół Agrotechnicznych i Ogólnokształcących w Żywcu dot. uzależnień od środków psychoaktywnych zorganizowano we współpracy z przedstawicielem KPP w Żywcu. Odbiorcy spotkania mieli okazję wysłuchać prelekcji nt. konsekwencji zdrowotnych i prawnych wynikających z przyjmowania środków psychoaktywnych oraz mechanizmu działania uzależnień. Przedstawiciel KPP w Żywcu z kolei zwrócił w swojej przemowie uwagę na odpowiedzialność karną nieletnich, poruszył aspekty prawne i konsekwencje związane z demoralizacją i hejtem w sieci. Po części teoretycznej zaproponowano uczniom ćwiczenia z wykorzystaniem alko- i narkogogli, które umożliwiły zgromadzonym zaprezentowanie świata widzianego oczami osoby będącej pod wpływem alkoholu i narkotyków.

3. „Nowe Narkotyki – Nowe Zagrożenia”

Głównym celem Akcji jest zapobieganie używaniu substancji psychoaktywnych, w szczególności nowych narkotyków, ale także alkoholu, tytoniu oraz leków przez osoby

młode. Akcja skierowana jest do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 15-30 lat, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, rodziców/opiekunów, studentów uczelni wyższych, a także organizatorów wypoczynku zimowego i letniego. Nowe narkotyki są groźną trucizną, na jaką narażeni są młodzi ludzie, prowadzą do uzależnienia, zatrucia, chorób, a nawet zgonów.

Problem związany z używaniem substancji psychoaktywnych, w tym nowych narkotyków przez młodzież jest wciąż aktualny. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo dzieci i młodzieży oraz ze względu na obserwowanie niezwykle niepokojącego zjawiska nadmiernego korzystania z substancji psychoaktywnych przez młodzież, od 2010 roku prowadzi działania w zakresie profilaktyki środków psychoaktywnych na terenie województwa śląskiego.

Od 2023 roku ww. działania odbywają się pn. „Nowe narkotyki – Nowe zagrożenia”. Działania mają charakter profilaktyki uniwersalnej, która polega na prowadzeniu działań zapobiegawczych. Działaniami objęto 17 554 osób.

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 17 akcji profilaktycznych, na które składały się prelekcje prowadzone zarówno przez członków koalicji lokalnej jak i pracowników Sekcji OZ PSSE w Żywcu,
- 12 punktów promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień,
- 1 Powiatowa Konferencja "Nastolatek za burtą! Wszystkie ręce na pokład!"

Przykładowe działania:

1) Na zaproszenie Dyrekcji SP nr 1 w Cięcinie oraz SP w Pewli Wielkiej przeprowadzono cykl warsztatów profilaktycznych we współpracy z przedstawicielami KPP w Żywcu. Podczas spotkań:

- rozmawiano z uczniami na temat rodzajów uzależnień, omówiono błędne koło nałogu, wskazano na konsekwencje zdrowotne związane z przyjmowaniem środków psychoaktywnych i używaniem wyrobów tytoniowych,
- przeprowadzono wśród uczniów testy w alko- i narkogoglach, które pozwoliły uczniom doświadczyć, jak wpływ alkoholu i narkotyków może zakłócić zdolności percepcyjne, koordynację ruchową i koncentrację.

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

1. Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach

Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach ma na celu uświadomienie społeczeństwa w zakresie bezpiecznego i rozsądnego przyjmowania antybiotyków. Informacje dotyczące rozsądnego stosowania antybiotyków zamieszczano na bieżąco na stronie internetowej stacji oraz na profilu Facebook, celem dotarcia do szerokiego grona odbiorców. Działaniami objęto 2260 osób.

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 6 akcji profilaktycznych,
- 2 punkty promocji zdrowia,
- 2 wystawy edukacyjne,
- dystrybucja materiałów edukacyjnych do 33 przychodni powiatu żywieckiego

Przykładowe działanie:

- 1) Przedstawiciele PSSE w Żywcu zorganizowali zajęcia edukacyjne w ramach Światowego Tygodnia Wiedzy o Antybiotykach w 3 placówkach oświatowych, tj. ZSP w Juszczynie, ZSP w Bystrej oraz w SP w Rycerze Dolnej. Zajęcia przeprowadzono dla uczniów klas VII i VIII. Podczas spotkań z uczniami poruszono problem uzależnienia od ogólnodostępnych leków i nierozsądnego przyjmowania antybiotyków. Omówiono również problem antybiotykoodporności i sposobach zapobiegania temu zjawisku. Uczniowie bardzo chętnie włączali się w rozmowę podczas omawianych tematów.

- 2) W Zespole Szkół Ekonomiczno – Gastronomicznych oraz w I LO im. Mikołaja Kopernika w Żywcu zorganizowano wystawę plakatów dot. antybiotyków pt. „Superbakterie Oporniaki” obrazującą problem zakażeń, działania i stosowania antybiotyków oraz powody i skutki zmniejszania się ich skuteczności. Wystawa podejmuje ważny temat powszechnego nadużywania antybiotyków w leczeniu chorób

i rosnącego problemu oporności populacji na ich działanie. Celem inicjatywy jest promowanie odpowiedzialnych zachowań względem stosowania antybiotyków.

2. Profilaktyka wad postawy – „Lekki tornister”

Problem przeciążonych tornistrów najmłodszych uczniów i związane z nim ryzyko wad postawy to kwestia niezwykle istotna zwłaszcza w wieku od 6 do 10 lat. W tym czasie dziecko intensywnie rośnie, co w zestawieniu z kilkugodzinnym siedzeniem w ławce szkolnej i ograniczoną swobodą ruchu może niekorzystnie rzutować na nawyki dotyczące postawy ciała. W 2024 roku podjęto działania związane z profilaktyką wad postawy i problemem przeciążonych plecaków szkolnych, której celem jest uświadamianie uczniów klas 0-III o konieczności doboru odpowiedniego plecaka oraz o systematycznej selekcji rzeczy w nim umieszczanych. Działaniami na terenie powiatu żywieckiego objęto 8 451 odbiorców.

Działania z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 4 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego;
- 9 akcji profilaktycznych

Przykładowe działanie:

- 1) W 3 szkołach podstawowych na terenie powiatu żywieckiego przeprowadzono akcję ważenia tornistrów uczniów klas IV-VIII. W ramach działań edukacyjnych przeprowadzono również pogadanki dotyczące problemu przeciążonych plecaków dzieci w wieku szkolnym. Podczas spotkań zwrócono uwagę na konsekwencje zdrowotne noszenia zbyt ciężkich plecaków, a także udzielono dzieciom praktycznych wskazówek, które pozwolą uniknąć w przyszłości wad postawy. Podsumowaniem działań była wspólna gimnastyka międzylekcyjna. Dodatkowo, każdy uczeń miał możliwość zweryfikować swoją w omawianym zakresie wypełniając przygotowaną na ten cel kartę pracy.

3. Akcja „Bezpieczne ferie”

Na terenie woj. śląskiego co roku w okresie zimowym prowadzona jest akcja pt. „Bezpieczne Ferie”. Akcja kierowana jest do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, kadry pedagogicznej, opiekunów półkolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. Do placówek przedszkolnych przesłano prezentację multimedialną wraz z pakietem pomocy dydaktycznych z prośbą o przeprowadzenie krótkich zajęć edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa w trakcie wypoczynku zimowego. Plakaty dot. akcji "Bezpieczne ferie 2024" zostały wyeksponowane w autobusach komunikacji miejskiej oraz na słupach i okrągłakach na terenie miasta Żywca przy współpracy z MZK Żywiec oraz Spółką „Beskid” w Żywcu. Działaniami edukacyjnymi podczas ferii zimowych objęto w sumie 4 165 osób.

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 3 akcje profilaktyczne
- przekazanie prezentacji do przedszkoli dyżurujących

Przykładowe działanie:

W Klubach Środowiskowych MCK: „Śrubka”, „Papiernik” oraz „Ogródek” przedstawiciele PSSE w Żywcu zorganizowali dla uczestników półkolonii warsztaty edukacyjne dot. bezpieczeństwa w trakcie ferii zimowych. W trakcie spotkań przy pomocy opracowanej na ten cel prezentacji multimedialnej omówiono zasady bezpiecznych zachowań w trakcie ferii, zwrócono m.in. uwagę na wybór odpowiedniego miejsca do uprawiania sportów zimowych, rozsądek podczas korzystania z Internetu, ostrożność w kontaktach z nieznajomymi. Dodatkowo, uwrażliwiono dzieci na konieczność noszenia odbłasków, omówiono metody budowania odporności i znaczenie dbania o higienę rąk. Po prezentacji tematów uczestnicy brali udział w tematycznej grze planszowej, rozwiązując zagadki, decydując czy dane stwierdzenie jest prawdziwe, czy fałszywe dzieci mogły usystematyzować swoją wiedzę na temat zdrowych i bezpiecznych zachowań. Na koniec każdy z uczestników otrzymywał dyplom wraz z kolorówką.

4. Akcja „Bezpieczne wakacje”

Celem akcji jest przede wszystkim zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpiecznego wypoczynku letniego. Podczas "Bezpiecznych wakacji 2024" pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu prowadzili szereg działań edukacyjnych dot. bezpiecznych zachowań podczas wypoczynku letniego.

Na potrzeby przeprowadzenia akcji opracowano prezentację multimedialną. Pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Żywcu podczas przeprowadzanych kontroli udzielali wskazówek dotyczących higieny osobistej i otoczenia, a także zachowania zdrowotnego w celu zapobiegania chorobom i wypadkom. Przekazywano plakaty i ulotki do wykorzystania w działaniach profilaktyczno-edukacyjnych.

Działaniami edukacyjnymi podczas wakacji letnich objęto w sumie 11 439 osób.

Działania podejmowane z inicjatywy PSSE w Żywcu:

- 5 akcji profilaktycznych,
- 4 punkty promocji zdrowia podczas imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie powiatu żywieckiego,
- przekazanie prezentacji do przedszkoli dyżurujących.

Przykładowe działanie:

- 1) W ramach akcji przeprowadzono cykl zajęć edukacyjnych dla uczestników półkolonii w Klubie Środowiskowym MCK „Ogródek”, „Papiernik” oraz w Jeździeckim Klubie Sportowym „Kasztanka” w Żywcu. Na uczestników spotkań czekały ciekawe aktywności
- 2) W ramach akcji pracownicy Sekcji PZ PSSE w Żywcu zorganizowali Punkt Promocji Zdrowia nad Jeziorem Żywieckim przy Klubie Żeglarskim Politechniki Krakowskiej. Podczas spotkań z dziećmi i ich opiekunami prowadzono rozmowy o podstawowych zasadach bezpieczeństwa nad wodą i nie tylko. Najmłodsi mogli sprawdzić się rozwiązując zadania związane ze zdrowiem i bezpieczeństwem. Dystrybuowano również materiały edukacyjne w postaci książeczek z ciekawymi zadaniami dla najmłodszych.

5. Uzależnienie od sieci internetowej / mediów społecznościowych – syndrom FOMO/ cyberprzemoc / hejt

Uzależnienie od Internetu polega na utracie kontroli nad czasem spędzanym w sieci, a także korzystaniem z niej w sposób, który wpływa negatywnie na funkcjonowanie użytkownika w pozostałych sferach jego życia – odbijający się na jego zdrowiu, relacjach z rodziną, wynikach w szkole czy pracy itd.

Uzależnienie od Internetu nie funkcjonuje jako jednostka chorobowa w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10, niemniej stanowi zjawisko tak niebezpieczne, jak inne nałogi. Media społecznościowe stały się nowym nałogiem dzieci i młodzieży. 13 % młodszych dzieci i aż 15 % młodzieży jest uzależnionych od social mediów. Co trzeci nastolatek spędza tam kilka godzin dziennie, a wielu z nich nawet 12 godzin! Mając na uwadze bezpieczeństwo młodzieży, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna

prowdzi od tego roku szereg działań edukacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień od Internetu.

Przykładowe działanie:

- 1) Na zaproszenie Dyrekcji ZSP w Juszczynie oraz ZSP w Bystrej zorganizowano zajęcia edukacyjne dla uczniów klas VII i VIII. Podczas spotkań z uczniami poruszono problem FOMO (Fear of missing out) i przebudzowania wskutek nadużywania nowych technologii. Przedstawiono również ciekawe alternatywy dla życia w świecie technologii i Internetu, podkreślając znaczenie aktywności fizycznej i zdrowych form spędzania wolnego czasu.

- 2) W Zespole Szkół Agrotechnicznych i Ogólnokształcących w Żywcu odbyły się zajęcia profilaktyczne pn. „Nie daj się złapać w sieć”. Podczas zajęć ukazano zagrożenia dla zdrowia psychicznego, jakie niesie za sobą nadmierne korzystanie z Internetu, a także wyjaśniono termin FOMO. Podkreślono, że w dobie mediów społecznościowych i ciągłego dostępu do informacji, wielu uczniów doświadcza presji, by być na bieżąco ze wszystkim, co dzieje się w Internecie. Prezentacja ukazała, jak nadmierna aktywność w sieci, zwłaszcza w mediach społecznościowych, może prowadzić do poczucia izolacji, stresu, a

nawet depresji. Na zakończenie zajęć przeprowadzono anonimowy test wśród uczniów, mający na celu ocenę skali problemu.

